

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ÖĞRETİCİ GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA 4-6 YAŞ
GRUBU KUR'AN KURSLARINDA YAPILAN KUR'AN
ÖĞRETİMİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Recep UÇAR

HAZIRLAYAN

Adem YILMAZ

MALATYA-2022

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ÖĞRETİCİ GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA 4-6 YAŞ
GRUBU KUR'AN KURSLARINDA YAPILAN KUR'AN
ÖĞRETİMİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Adem YILMAZ

Danışman
Doç. Dr. Recep UÇAR

MALATYA-2022

ONUR SÖZÜ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kurslarında Yapılan Kur’an Öğretimi” başlıklı bu çalışmayı, baştan sona kadar danışmanım Doç. Dr. Recep UÇAR’ın sorumluluğunda tamamladığımı, verilerin toplanması ve analiz edilmesinde etik kurallarını ihlal edecek türden bir yardım almadığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı beyan ederim.

Adem YILMAZ

2022-MALATYA

ÖNSÖZ

Okul öncesi dönem çocuğun ilk dünyaya geldiği bebeklik döneminden altı yaşına kadarki geçirdiği dönemi ifade etmektedir. Bu dönem çocuk için gelişim yönü itibariyle en hızlı büyümenin yaşandığı ve en verimli öğrenmenin yapıldığı dönemdir. Çocuğun kişiliğinin, insani karakterinin, tutum ve alışkanlıklarının, geliştiği dönem, okul öncesi dönemdir. Okul öncesi dönemin gelişimin en hızlı yaşandığı dönem olmasından dolayı, bu dönemde çocuğa verilecek eğitimin önemi ve mahiyeti de yadsınamayacak kadar büyüktür. Çünkü çocuğun bu dönemde aldığı eğitim, ilerleyen yıllarda yaşantısına önemli ölçüde katkıda bulunacaktır. Çocuğun kendisine ait olan öğrenme gücünü en güzel şekilde ortaya çıkarıp kullanabilmesi için bu dönemin bilinçli bir şekilde geçirilmesi gerekmektedir. Okul öncesinde ihmal edilip elde edilemeyen eğitim, öğrenme ve davranışlar çocuğun ileriki yaşantısında telafisi zor durumların oluşmasına yol açacaktır. Bu itibarla okul öncesi dönem eğitim faaliyetlerinin dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaygınlaştırılması için tüm imkânlar seferber edilmelidir.

Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde eğitim ve öğretim faaliyetleri kapsamında 4-6 yaş grubu Kur'an Kurslarında, okul öncesi dönemde ki çocuklara Kur'an ve dini bilgiler öğretimi yapılmaktadır. Çocuğun okul öncesi dönemde kazandığı olumlu ya da olumsuz tutum, davranış ve yargıların ileriki yaşantılarına etkileri düşünüldüğünde, bu kurslarda verilen eğitim ve öğretimin şekli, yöntemi, daha da önemli hale gelmektedir. Bu nedenle bu kurslarda verilen eğitim ve öğretimin şekli, yöntemi, değişen eğitim sistemine uygun olacak şekilde güncellenmelidir. Yani bu kurslarda eğitim gören çocukların seviyelerine hitap edecek şekilde yeni ve güncel yöntemlerle eğitim ve öğretim yapılmalıdır.

Çalışmamız beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm olan giriş bölümünde araştırmanın konusu ve problemleri, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın sınırlılıkları, ilgili çalışmalardan bahsedilmiştir. İkinci bölümde okul öncesi din eğitimi ve Kur'an öğretimi başlığı altında, 4-6 yaş çocuğun gelişim özelliklerine kısaca değinilmiş, okul öncesi eğitim ve önemi, okul öncesi dönem din eğitimi ve tarihsel süreçte okul öncesi dönem Kur'an öğretimi konularından bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde, Türkiye'de 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının tarihi gelişimi ve yasal dayanağı, 4-6 yaş grubu Kur'an kursları öğretim programı, programın genel amaçları, programın

temel yaklaşımı, programın içeriği, 4-6 yaş grubu Kur'an kursları öğretici 4-6 yaş grubu Kur'an kursları fiziki mekân ve donanım özellikleri ileri ve yeterlilikleri, 4-6 yaş grubu Kur'an kursları eğitim-öğretim materyalleri, konularında bilgiler verilmiştir. Dördüncü bölümde araştırmanın yöntemi ile ilgili bilgiler verilmiştir. Beşinci bölümde ise tezimin asıl konusu olan öğretici görüşlerine ulaşmak için Malatya ili merkez ilçelerinde (Yeşilyurt-Battalgazi) görev yapmakta olan 20 4-6 yaş grubu Kur'an Kursu öğreticisi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu kapsamda öğretmenlerin Kur'an-ı Kerim öğretim sürecinde hangi yöntemleri kullandıkları, hangi materyalleri kullandıkları, çocuklarla olan iletişim düzeyleri, grup yönetimi ve sınıf yönetimi düzeyleri, Kur'an öğretimi yaparken karşılaştıkları problemleri ve son olarak daha etkin ve verimli bir Kur'an öğretimi yapmak için görüş ve önerileri ele alınmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler analiz edilerek bulgulara ulaşılmıştır. Bununla beraber elde edilen sonuçlara göre geliştirilen bazı görüş ve önerilere yer ayrılmıştır.

Bu çalışmayı hazırlarken kendisinden çokça istifade ettiğim danışman hocam Doç. Dr. Recep UÇAR'a, pek çok yerde görüşlerini benden esirgemeyen hocalarım Prof. Dr. Cemil ORUÇ, Doç. Dr. İbrahim AŞLAMACI ve Doç. Dr. Tuncay KARATEKE'ye, tezimin okunmasında ve düzeltilmesinde katkılarını esirgemeyen abim Malatya İl Müftülüğü Eğitim Uzmanı Mehmet TÜRKER'e teşekkürü borç bilirim.

Ayrıca alan araştırması yaptığım Malatya Müftülüğü'ne, değerli Kur'an Kursu Öğreticilerine teşekkür ediyorum. Son olarak eğitim hayatım boyunca maddi manevi desteğini esirgemeyen Annem ve Babama, tez aşamasında beni destekleyen fedakâr Eşim'e a teşekkürlerimi iletiyorum.

Adem YILMAZ

2022-MALATYA

ÖZET

Okul öncesi dönem, çocukta din duygusunun ortaya çıktığı dönemdir. Bu dönemde dini gelişim ve şekillenme temelleri atılmaktadır. Okul öncesi çocuk için fiziksel, bilişsel ve psiko sosyal açıdan “kritik dönem” olarak ta adlandırılmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde din eğitimi faaliyeti yürüten 4-6 yaş grubu Kur’an kursları Cumhuriyet tarihi süresince ilk defa çocuğun hayatında önemli bir yeri olan kritik döneme yönelik yapılan din eğitiminin kurumsallaşmış halidir.

Yapılan araştırmada 4-6 yaş Kur’an Kurslarının gerekli altyapı çalışmaları yapılmadan uygulamaya konulduğu, idari yapılanma, fiziki durum ve öğrenme – öğretme sürecinde bazı eksikliklerin bulunduğu tespit edilmiştir.

Yaptığımız bu çalışmanın amacı Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde din eğitimi faaliyeti gerçekleştiren 4-6 yaş grubu Kur’an kurslarında yapılan Kur’an öğretiminin bu kurslarda görev alan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubu Malatya İl Müftülüğü ve merkez ilçe müftülüklerine (Yeşilyurt-Battalgazi) bağlı Kur’an kurslarında görev alan öğretmenler arasından seçilmiştir. Toplamda 20 öğretici çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmamız nitel araştırma yöntemiyle hazırlanmıştır. Veri toplama aracı olarak öğretmenler için yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Elde edilen bilgilerin analiz edilmesi sonucunda, öğretmenlerin kendilerini Kur’an-ı kerim öğretimi konusunda yeterli gördükleri, bununla beraber öğretici eğitimi, kullandıkları ders materyalleri, kursların fiziki şartları, yardımcı elaman çalıştırma konularında bir takım eksikliklerin olduğu ve giderilmesini istedikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi, 4-6 yaş, Kur’an Kursu, Kur’an Öğretimi, Diyanet İşleri Başkanlığı.

ABSTRACT

The preschool period is the term when the feeling of religion emerges in the child. In this period, the foundations of religious development and shaping are laid. The preschool period is also called the “critical period” for the child in terms of physical, cognitive and psychosocial aspects. Qur’an courses for the age group of 4-6, which carry out religious education activities within the Presidency of Religious Affairs, are the institutionalized form of religious education for the critical period that has an important place in the life of the child for the first time throughout the history of the Republic.

In the research, it has been determined that the Qur'an Courses for the ages of 4-6 are implemented without the necessary infrastructure studies, and there are some deficiencies in the administrative structure, physical condition and learning-teaching process.

The aim of this study is to examine the Qur'an teaching in the 4-6 age group Qur'an courses, which carry out religious education activities within the Directorate of Religious Affairs, in line with the opinions of the teachers working in these courses. The study group of the research have been chosen from among the teachers working in the Qur'an courses affiliated to the Malatya Provincial Muftiate and the Central District Muftiate (Yeşilyurt-Battalgazi). In total, 20 teachers have been included in the study. Our study has been prepared by qualitative research method. As a data collection tool, a semi-structured interview form has been prepared for the teachers. As a result of the analysis of the information obtained, it has been determined that the teachers consider themselves sufficient in teaching the Qur'an al-Karim. However, it has been determined that there are some deficiencies in the training of the teachers, the course materials they use, the physical conditions of the courses, and the employment of assistant staff and they want to elimination of them.

Keywords: Preschool, 4-6 years old Qur’an Course, Qur’an teaching, Directorate of Religious Affairs.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ.....	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
KISALTMALAR	xi
TABLolar LİSTESİ	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemleri.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1. 4. İlgili Çalışmalar.....	4

İKİNCİ BÖLÜM

2. OKUL ÖNCESİ DİN EĞİTİMİ VE KUR'AN ÖĞRETİMİ	8
2.1.Okul Öncesi Dönem ve Gelişim Özellikleri	9
2.2. Okul Öncesi Eğitim ve Önemi	18
2.3. Okul Öncesi Dönem Din Eğitimi.....	19
2.4. Tarihsel Süreçte Okul Öncesi Dönem Kur'an Öğretimi	21

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI 4-6 YAŞ GRUBU KUR'AN KURSLARI... 25

3.1. Türkiye’de 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kurslarının Tarihi Gelişimi ve Yasal Dayanağı	26
3.2. 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Öğretim Programı	28
3.2.1 Programın Genel Amaçları	30
3.2.2. Programın Temel Yaklaşımı.....	31
3.2.3. Programın İçeriği	34
3.3. 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Öğreticileri ve Yeterlilikleri.....	36
3.4. 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Eğitim-Öğretim Materyalleri	37
3.5. 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Fiziki Mekân ve Donanım Özellikleri	44

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. YÖNTEM 47

4.1. Araştırmanın Modeli	47
4.2. Çalışma Grubu	47
4.3. Veri Toplama Araçları	48
4.4. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	48

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.BULGULAR VE YORUM..... 50

5.1.Öğreticilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	50
---	----

5.2.Öğreticilerin Kur'an-ı Kerim Öğretiminde Kendilerini Yeterli Bulma Durumlarına İlişkin Bulgular	56
5.3.Öğreticilerin Kur'an-ı Kerim Öğretimi Yaparken Kullandıkları Yöntemlerle İlgili Bulgular.....	59
5.4.Öğreticilerin Kur'an-ı Kerim Öğretimi Yaparken Kullandıkları Materyallerle İlgili Bulgular	81
5.5.Öğreticilerin Kur'an-ı Kerim Öğretimi Yaparken Karşılaştıkları Problemler İle İlgili Bulgular	82
5.6.Öğreticilerin Kur'an Öğretiminin Daha Etkin Yapılabilmesi İçin Önerileriyle İle İlgili Bulgular	85

ALTINCI BÖLÜM

6.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	89
KAYNAKÇA.....	98

KISALTMALAR

A.B.D.	: Amerika Birleşik Devletleri
B.	: Baskı/ Basım
Bkz.	: Bakınız
Çev.	: Çeviren
DEM	: Değerler Eğitimi Merkezi
DİA	: İslam Ansiklopedisi (Türkiye Diyanet Vakfı)
DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
Doç	: Doçent
Dr.	: Doktor
Ed.	: Editör / Editörler
Haz.	: Hazırlayan
İFAV	: İlahiyat Fakültesi Vakfı (İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi)
İLİTAM	: İlahiyat Lisans Tamamlama Eğitim Programı
K.	: Kadrolu
KSÜ	: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Ö.	: Öğretici
PDF	: Portable Document Format (Taşınabilir Belge Biçimi)
PDR	: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
S.	: Sayfa numarası
S.a.s.	: Sallahu aleyhi ve sellem
Söz.	: Sözleşmeli
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TV	: Televizyon/Televizyonu
Vb.	: Ve benzeri
Vd.	: Ve diğerleri
Yay.	: Yayınları/Yayınevi

TABLolar LİSTESİ

Tablo 5.1. Öğreticilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular Tablosu.....	51
Tablo 5.2. Öğreticilerin Kur'an-ı Kerim Öğretiminde Kendilerini Yeterli Bulma Durumlarına İlişkin Bulgular Tablosu	56
Tablo 5.3. Öğreticilerin Kur'an-ı Kerim Öğretimi Yaparken Kullandıkları.....	59
Tablo 5.4. Öğreticilerin Kur'an-ı Kerim Öğretimi Yaparken Kullandıkları Materyallerle İlgili Bulgular Tablosu.....	81
Tablo 5.5. Öğreticilerin Kur'an-ı Kerim Öğretimi Yaparken Karşılaştıkları Problemler İle İlgili Bulgular Tablosu.....	82

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemleri

Günümüze kadar yapılan psikolojik ve pedagojik araştırmalar incelendiğinde, din duygusunun bütün insanların doğuştan getirdikleri ilahi ve yüce bir duygu olduğu söylenebilir (Ağırakça, 2022: 221). Bütün insanlar yaşadıkları süre boyunca bir yaratıcıya inanma ve dini bir inancı kabullenmeye meyillidir. Bu nedendir ki toplumlar kendi yaratıcılarının varlığına ve gücüne her zaman inanmışlardır. Bu inancın sonucu olarak her zaman ve her konuda ondan yardım istemişlerdir. Ayrıca insanlar inandıkları yaratıcıya ibadet etmek için ibadet mekanları, inandıkları dinin kurallarını öğrenmek için ise din eğitimi mekanları inşa etmişlerdir. Bu durumda bize ilk insanın var olduğundan bu yana geçen süre içerisinde din eğitimi faaliyetlerinin var olduğunu göstermektedir.

İslam dininde kendisinden önce gönderilmiş olan dinler gibi ortaya çıktığı andan itibaren din eğitimi faaliyetlerine başlamıştır. İlk olarak Mekke’de eğitim faaliyetleri gizli olarak yürütülmekteydi. Medine’ye hicret edildikten sonra, Mescidi Nebevi açılmış ve din eğitimi faaliyetleri için burası kullanılmıştır. İslam dinini farklı coğrafyalara ve geniş alanlara yayılmasıyla beraber din eğitimi faaliyetleri daha da önem kazanmıştır. Bundan dolayı camiler, medreseler ve kütüphaneler din eğitimi faaliyetlerinin merkezi haline gelmişlerdir (Zengin, 2012: 18).

Günümüzde de din eğitimi faaliyetleri devam etmektedir. Ülkemizde din eğitimi faaliyetleri Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde Kur’an-ı Kerim’i yüzüne okuma, ezberleme, (Hafızlık) ve temel dini bilgilerin öğrenilmesi gibi eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir (Kaymakcan, 2022: 239). Kur’an Kurslarında gerçekleştirilen dini eğitimler yaygın eğitim türü olarak toplumun her kesimine hitap etmektedir. 1999 Yılında Kur’an Kurslarında eğitim alabilmek için yaş sınırlamasının getirilmesiyle 5. Sınıf altındaki çocukların Kur’an Kurslarında resmi olarak eğitim almalarının önü kesilmiştir (Kaymakcan, 2022: 239).

Ancak 2011 yılında yapılan kanun değişikliği ile Kur'an Kurslarına gitmek için yaş sınırlandırılmasının ortadan kaldırılmış, okul öncesi çocukların resmi olarak Kur'an Kurslarına gitmelerinin önü açılmıştır. Yaş sınırlandırılmasının kaldırılmasıyla beraber Diyanet İşleri Başkanlığına okul öncesi çocuklara din eğitimi vermek için yeni bir alan açılmıştır. Çocukların doğru bir din ve ahlak eğitimi alabilmeleri için, Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde 4-6 Yaş grubu Kur'an Kursları 2013-2014 eğitim öğretim yılında 10 ilde pilot olarak açılmıştır (Kaymakcan, 2022: 240).

Çocukluk döneminde kişiye verilen din eğitimi çok önemlidir. Çünkü kişinin ileriki yaşlarda dini yaşantısının temelini çocuk yaşta aldığı din eğitimi şekillendirmektedir. Kişide inanma duygusu daha çocuk yaşlarda şekillenmeye başladığı için, dini, milli, manevi ve ahlaki duyguların çocukta doğru bir şekilde oluşması adına, sistemsal olarak okul öncesi din eğitimi verilmesi gerekmektedir. Çocuğun verilen bu eğitimi doğru bir şekilde alabilmesi için eğitim yapılırken çocuğun fiziksel, zihinsel ve ahlaki özellikleri iyi bilinmeli ve buna göre eğitim verilmelidir.

Bu nedenle 4-6 yaş grubu çocuğun eğitimi bu alanda gerekli eğitimleri almış, çocukların zihin dünyalarını bilen öğretmenler tarafından yapılmalı, yapılan eğitimin kalıcılığını sağlamak adına eğitim yapılan kursun fiziki imkanlarının yeterli olması gerekmektedir. Bunun yanında yapılan eğitimin çocuğun yaş grubuna uygun olmasında elzemdir.

Verilen bu bilgiler doğrultusunda bu çalışmada, 4-6 yaş Kur'an Kurslarında yapılan eğitimi bu kurslarda eğitim yapmakta olan öğretmenlerin değerlendirmesi istenilmiş ve elde edilen verilerin şuan ve ileriki zamanlarda bu kurslarda eğitim verecek olan öğretmenlere, bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın problemi "Öğreticilerin 4-6 yaş grubu Kur'an Kurslarında yaptıkları Kur'an öğretimine dair görüşleri, kullandıkları öğretim yöntemleri ve yaşadıkları problemler nelerdir?" şeklinde ifade edilmiştir.

Bu temel problem çerçevesinde şu sorulara yanıt aranmıştır;

Öğreticilerin eğitim durumu nedir?

Öğreticiler kaç yıldır Kur'an Kursu öğreticiliği yapmaktadır?

Öğreticiler kaç yıldır 4-6 yaş grubu Kur'an Kursunda görev yapmaktadır?

Öğreticiler 4-6 yaş grubu Kur'an Kursunda görev yapabilmek için özel bir eğitim almışlar mıdır?

Öğreticiler Kur'an-ı Kerim öğretimi konusunda kendilerini yeterli buluyorlar mı?

Öğreticiler Kur'an-ı Kerim öğretimi konusunda hangi konularda eğitim alma ihtiyacı duyuyorlar?

Öğreticiler Kur'an-ı Kerim öğretiminde hangi yöntemleri kullanıyorlar?

Öğreticiler Kur'an-ı Kerimi yüzüne okuturken hangi yöntemleri kullanıyorlar?

Öğreticiler Kur'an-ı Kerimdeki bazı sureleri ezber yaptırırken hangi yöntemleri kullanıyorlar?

Öğreticiler Kur'an-ı Kerim öğretimi yaparken hangi materyalleri kullanıyorlar ve kullandıkları materyalleri yeterli buluyorlar mı?

Öğreticilerin 4-6 yaş grubu Kur'an Kursunda eğitim gören çocuklarla iletişim düzeyleri nasıldır ve bu konuda yaşadıkları sorunlar nelerdir?

Öğreticilerin 4-6 yaş grubu Kur'an Kursunda grup/sınıf yönetimi düzeyleri nasıldır ve bu konuda yaşadıkları sorunlar nelerdir?

Öğreticilerin 4-6 yaş grubu Kur'an Kursunda Kur'an öğretimi yaparken karşılaştıkları problemler nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı Malatya ili merkez Battalgazi ve Yeşilyurt ilçelerinde bulunan 4-6 yaş grubu Kur'an Kurslarında görev yapan öğretmenlerin Kur'an öğretimi yaparken kullandıkları yöntem ve teknikleri, materyalleri, problem yaşadıkları alanları tespit ederek bu kurslarda yapılan Kur'an öğretimini öğretici görüşleri doğrultusunda incelemektir. Bu çalışma, 2013-2014 eğitim öğretim yılında pilot olarak eğitim vermeye başlayan 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında yapılan din eğitiminin çocuğun seviyesine uygun olup olmadığı, öğreticinin bu yaş grubu çocuğa eğitim verme donanımına sahip

olup olmadığı, kullanılan yöntem ve materyallerin faydalı olup olmadığı, eğitim yapılan mekanın eğitim şartlarına uygunluğu konularında öğretmenlerin görüşlerine başvurmak amacıyla yapılmıştır.

Yapılan bu çalışma sayesinde Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında yapılan eğitimin seviyesini, bu kurslarda görev alan öğretmenlerin yeterlilikleri hakkında algılarını, eğitim seviyelerini, uygunluk yönünden hangi düzeyde olduklarını, kendi vermiş oldukları cevaplar çerçevesinde tespit edilip değerlendirilmiştir.

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Malatya İli Merkez Battalgazi ve Yeşilyurt ilçelerinde bulunan 4-6 yaş grubu Kur'an Kurslarında görev yapan 20 öğretici ile yapılan görüşmeler ile sınırlıdır.

1. 4. İlgili Çalışmalar

İlgili literatür; "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu", "Kur'an Kursu" "4-6 Yaş Okul Öncesi", "Okul Öncesi", anahtar kelimeleriyle taranmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 yaş grubu Kur'an Kurslarının yeni olmasından dolayı bu kurslarla ilgili yapılan çalışmaların fazla olmadığı görülmüştür. Yapılan çalışmaların çoğunluğunun 4-6 yaş grubu Kur'an Kurslarının genel durumunun tespiti ve bu kurslarda eğitim veren öğretmenlerin pedagojik yeterlilikleri üzerine yapıldığı görülmüştür. Yapılan literatür taraması sonucunda 4-6 yaş grubu Kur'an Kursları ile ilgili olarak 7 yüksek lisans tezine ulaşılmıştır. Ulaşılan yüksek lisan tez çalışmalarının beşi felsefe ve din bilimleri ana bilim dalında, biri temel eğitim ana bilim dalında, biri ise ilköğretim D.K.A.B. eğitimi ana bilim dalında hazırlanmıştır. Yukarıda belirtmiş olduğumuz 4-6 yaş grubu Kur'an Kursları ile ilgili yapılan çalışmalar hakkında bilgiler kronolojik sırayla şu şekilde sıralanmıştır:

Yağcı (2018), "Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (İzmir İli Örneği)" adlı yüksek lisans tez çalışmasında DİB 4-6 yaş grubu Kur'an Kurslarının

mevcut durumunu tespit etmek amacıyla 30 öğreticiyle yarı yapılandırılmış görüşme tekniğini kullanarak görüşmeler yapmış, bu kursların idari yapılanmasını, fiziki durumunu, öğretim programı ve öğrenme-öğretme sürecini, öğretici, öğrenci ve veliler açısından mevcut durumu itibariyle ihtiyaç ve beklentileri ne ölçüde karşıladığını ortaya konmaya çalışılmıştır (Yağcı, 2018).

Doğan (2019), “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlik Algıları” (Kayseri Örneği) adlı yüksek lisans tez çalışmasında 4-6 yaş grubu Kur’an Kursu öğretmenlerinin eğitim ve öğretim yeterlik algıları araştırılmış, yapılan araştırmada Kayseri ve ilçelerinde görev yapan 179 Kur’an Kursu öğreticisine anket yapılmıştır. Elde edilen bulgular analiz edilerek yorumlanmaya çalışılmıştır (Doğan, 2019).

Kara (2019), “Okul Öncesi Dönemi (4-6 yaş grubu) Çocukların Din Eğitiminde Görev Alan Eğitimcilerin/Din Görevlilerinin Pedagojik Yeterlilikleri” isimli yüksek lisans tez çalışmasında, 4-6 yaş grubu Kur’an Kurslarında görev alan öğretmenlerin sahip oldukları pedagojik donanım ve mesleki yeterlilik seviyeleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bursa ili ve ilçelerindeki 20 öğretici ile mülakat yapılmış ve yapılan mülakatlar sonucunda elde edilen bulgular veriler çerçevesinde değerlendirilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın ilk bölümünde okul öncesi eğitimi ve çocuğa verilen din eğitimi hakkında bilgiler verilmiş, ikinci bölümde ise öğretmenlere sorulan mülakat sorularının cevapları değerlendirilmiştir. Öğreticilerin branşlarındaki uzmanlık durumları, eğitim gören çocuğunu gelişim safhaları hakkındaki bilgileri ve yapılan eğitim ve öğretimle alakalı yöntem ve yaklaşımlar araştırılmaya çalışılmıştır (Kara, 2019).

Dinçer (2020), “Diyanet İşleri Başkanlığı’na Bağlı 4-6 Yaş Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Mevcut Durum ve Beklentilerin Saptanması” (Bursa İli Örneği) isimli yüksek lisans çalışmasında; Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde eğitim ve öğretim faaliyetlerinde bulunan 4-6 yaş grubu Kur’an kurslarının mevcut genel durumlarının değerlendirilmesi ve bu kurslardan beklentilerin neler olduğunun saptanması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Bursa ilinde görev yapan 102 kurs öğreticisine anket uygulaması yapılmış, alınan cevaplar ışığında kurslarla alakalı genel bir değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır. Yapılan değerlendirmeler neticesinde 4-6 yaş grubu Kur’an kurslarının geneli itibariyle fiziki ortamlarının ve kullanılan materyallerin

diğer okul öncesi eğitim kurumlarının standartlarına uygun oldukları, öğretmenlerin çocuk gelişimi ve eğitim kurslarının saatlerinin sınırlı olmasından dolayı, yapılan eğitim öğretim sürecinde zorluklar yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır (Dinçer, 2020).

Tüten (2021), “Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur’an Kursu Öğreticilerinin Sınıf Yönetimi Becerilerinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans çalışmasında; Diyanet İşleri Başkanlığı’na (DİB) bağlı olarak eğitim veren 4-6 yaş grubu Kur’an kurslarında görev alan kurs öğretmenlerinin sınıf yönetimi beceri ve seviyeleri incelenmeye çalışılmıştır. İstanbul ili ve ilçelerinde DİB’e bağlı olarak eğitim veren 4-6 yaş Kur’an kurslarında görev alan öğretmenler arasından seçilen 19 Kur’an kursu öğreticisi ile görüşmeler yapılmıştır. Yapılan çalışmada veriler araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir (Tüten, 2021).

Türkmen (2021), “4-6 Yaş Grubu Çocuklara Yönelik Kur’an Kurslarında Karşılaşılan Sorunlar” (Gaziantep İli Örneği) adlı yüksek lisans çalışmasında; 4-6 yaş grubu Kur’an kurslarının kurumsal yapılanması, fiziki şartları, öğretim programı ve materyaller noktasında sık karşılaşılan sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak 4-6 yaş Kur’an Kurslarının gerekli altyapı çalışmaları yapılmadan eğitim vermeye başladığı, idari yapılanma, fiziki durum, öğrenme ve öğretme süreçlerinde bir takım eksikliklerin olduğu sonucuna varılmıştır (Türkmen, 2021).

Şaşa (2021), “Öğretici Görüşlerine Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur’an Kurslarında Kur’an Öğretiminde Eğitsel Oyun Uygulamaları” adlı yüksek lisans çalışmasında; Malatya ili ve merkez ilçelerinde 4-6 Yaş grubu Kur’an kurslarında görev alan 20 kurs öğreticisi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmeler kapsamında, öğretmenlerin Kur’an-ı Kerim öğretim sürecinde hangi eğitsel oyunları oynattıkları, eğitsel oyun uygulamalarına ne sıklıkla yer verdikleri, uygulamalar esnasında yaşadıkları sorunlar, öğretim yapılan mekânın eğitsel oyunlara uygunluğu ve kurumun materyal desteği konuları ele alınmıştır Şaşa (2021).

Akdağ (2022), “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Üzerine Bir Araştırma (Denizli İli Örneği) adlı yüksek lisans çalışmasında; 2019-2020 eğitim öğretim yılında Denizli ili ve ilçelerinde eğitim vermekte olan 4-6 yaş grubu Kur’an kursları öğretici görüşleri doğrultusunda tüm unsurlarıyla beraber değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çalışmada

kursların genel durumunun tespiti, yaşanan problemlerin saptanması, amaçlanmıştır. Denizli ili ve ilçelerinde görev yapan 40 kurs öğreticisi ile mülakatlar yapılmıştır. Elde edilen veriler ışığında, 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında yapılan eğitim-öğretimin güncellenmesi gerektiği, kullanılan eğitim materyallerinin geliştirilmesinin yanında çeşitlendirilmesi, görev yapan öğretmenlerin hizmet içi eğitim kurslarıyla yeterliklerinin artırılması, kursların fiziki imkanlarının iyileştirilmesi ve bu kurslarda görev yapacak "yardımcı personel" konusuna çözüm üretilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (Akdağ, 2022).

İKİNCİ BÖLÜM

2. OKUL ÖNCESİ DİN EĞİTİMİ VE KUR'AN ÖĞRETİMİ

İnsanoğlunun dünya ki hayat macerası pek çok aşamadan geçerek devam eden bir süreklilik arz etmektedir. Bu süreçler içerisinde çocukluk çok mühim bir yer teşkil etmektedir. Özellikle okul öncesi dönem olarak sınıflandırılan sıfır ile altı yaş arası çocuğun her türlü gelişimi açısından önemli olmasından dolayı bu yaş aralığıyla ilgili araştırmalar hız kesmeden devam etmektedir. Araştırmalar incelendiğinde genellikle şu kanaatin ağır bastığı gözlenmektedir ki, bu dönemin çocuğuna verilecek eğitim çevreden gelen bütün uyarıcılara açık durum taşıması nedeniyle özel bir ilgiyi bünyesinde taşımaktadır. Okul öncesi eğitim, çevresini merak eden, öğrenmeye ve düşünmeye güdülenmiş bu çocuğun özelliklerini yönetme, teşvik etme ve geliştirme gibi çok önemli bir görevi üstlenmektedir (Senemoğlu, 1994: 21).

Günümüz eğitim alanındaki araştırma ve çalışmalar, çocukların okulöncesi dönemde yaşadıkları deneyimlerin, sonraki yıllarda da fiziksel, duygusal, sosyal, dilsel ve zihinsel gelişmelerini etkilediği yapılan araştırmalarla ortaya konulmaktadır. Bu sebeptendir ki okul öncesi dönem çocuğuna verilmesi gereken eğitim çok kaliteli olmak zorundadır. Çocuk doğru davranmayı, iyi alışkanlıklar kazanmayı, yeteneklerinin tamamını olumlu olarak geliştirilmek adına bu dönemde eğitim verecek olan eğitimcilerin yeterliliklerinin önemli olduğu alan uzmanlarının çalışmalarında sıklıkla ifade ettikleri hususlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Şen, 2018: 31).

Çalışmamızda 4-6 yaş grubunda bulunan çocukların din öğretimi ve Kur'an öğrenimleriyle ilgili kavramsal çerçevenin izaha kavuşturulması amacıyla bu bölümde genel olarak çocuğun gelişim dönemleri ve çocukluk döneminin karakteristik özellikleri üzerinde durulduktan sonra 4-6 yaş dönemi çocuğun gelişimsel süreçleri ve özellikleri ile bu dönem çocuklarının eğitimleri özellikle 4-6 yaş çocuklarında din eğitimi özelinde Kur'an öğretiminin nasıl ve ne şekilde verilmesi gerektiği okulöncesi çocukluk dönemi din eğitiminin tarihsel süreci de göz önünde bulundurularak ele alınmaya çalışılacaktır.

2.1.Okul Öncesi Dönem ve Gelişim Özellikleri

İnsan yaşadığı zaman içinde gözle görülür fiziksel değişimler yaşamaktadır. Bununla birlikte akli melekelerinde, duygu ve düşüncelerinde hatta bunların yanında ahlaki kurallarında ve dini bakış açısında da pek çok değişim yaşamaktadır. Bu durum konunun uzmanları tarafından da ifade edilmektedir. Bu süreç içerisinde sosyalleşme sağlandığı gibi sosyal çevreyle beraber, sahip olunan ve soydan getirilen kalıtsal özelliklerde bu süreçte etkili olmaktadır. (Başaran, 2000: 24)

Eğitim insanın dünyaya gelmesiyle başlayan ve insanın yaşadığı hayatı süresince devam etmekte olan olağan bir süreçtir. Uzun olan bu sürecin en önemli boyutunu insanın fizyolojik ve bilişsel olarak bunun yanında sinir sistemlerinin en hızlı bir şekilde geliştiği ilk beş yaş evresi teşkil etmektedir. Öğrenme en yoğun bir şekilde bu evrede meydana gelir. Bu konuda uzmanlar tarafından yapılan araştırmalar, dört-altı yaş evresinde elde edilen öğrenme ve edinilen tecrübelerin, insan olarak bireylerin sağlıklı kişilik kazanmasında, yeti ve kabiliyetlerini güzel bir biçimde geliştirebilmesinde, inanç ve değer yargılarının oluşmasında, bununla beraber yaşadığı toplum içinde sorumluluk alabilmesinde etkisini göstermektedir. İnsan hayatı boyunca öğrenmiş olduğu ve öğreneceklerinin yarısından fazlasını üç-altı yaş aralığında öğrendiği yapılan araştırmalarla ortaya çıkmaktadır.. Bu sebeptendir ki dört-altı yaş evrede çocuğun zihni olarak, duygusal olarak, sosyal olarak, dinî ve ahlaki gelişim gösterebilmesi için ona destek sağlayacak, uyaracak ve onu eğitecek bir çevrenin bulunmasının önemi elzemdir. (Cihandide, 2020: 9).

Kendi içinde süt çağı, okul çağı, ergenlik öncesi çağı gibi dönemlere ayrılan ve doğumdan ergenlik dönemine kadar geçen hayat bölümüne çocukluk dönemi denir. Bu dönem diğer konularda olduğu gibi dini duygu, düşünce ve davranış bakımından da büyük öneme sahiptir. Çünkü bu dönem hayatın daha sonra gelen dönemlerine ait evrelerin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır (Kayıklık, 2011: 95).

Çocuk psikolojisi alanında kaleme alınmış çalışmalar incelendiğinde, araştırmacılar tarafından çocukluk çağının çeşitli dönemlere ayrıldığı görülmektedir. Alan uzmanları bu sınıflandırmanın hem incelemeyi kolaylaştırmak hem de sonuçları neticesiyle daha verimli olmak amaçlandığı kanaat edilmektedir. Konunun bütün olarak ele alınıp incelemesinin, bölümler şeklinde incelenmesiyle karşılaştırıldığında çok daha

zor olacağı savunulmaktadır. Burada kısaca değindiğimiz gerekçelerden dolayı, araştırmacılar çocuk psikolojisini ve yapısını daha iyi tanıyabilmek adına, çocukluk çağını çeşitli devirlere ayırarak incelediği (Yavuzer, 1982: 13) alan uzmanlarınca ifade edilmektedir.

İnsan gelişimi, anne rahmine düşmesinden başlayarak insanın ölümüne dek devam etmekte olan bir süreç olmaktadır. Gelişim dönemlerindeki yaşlar, değişik kaynaklara göre farklılık göstermekle birlikte, genel olarak kabul gören görüş (Yavuzer, 1982: 14);

- “Bebeklik Evresi (0-02 yaş)”
- “İlk Çocukluk (Oyun) Evresi (02-06 yaş)”
- “İkinci Çocukluk Evresi (07-11 yaş)”
- “Ergenlik Evresi (12-18 yaş)”

Bu çalışmada sadece; bebeklik dönemi (0-2 yaş), İlk çocukluk (Oyun) dönemi (2-6 yaş) dönemleri dikkate alınarak incelenecektir.

Çocuğun fiziki olarak en hızlı geliştiği dönem olduğu alan uzmanları tarafından ifade edilmektedir. Çocuk nefes alıp ve emmeyi öğrenmekte, solunum sistemi ve nabızı bu dönemde düzene girmektedir. Çocuk doğum sonrası yeni tanıştığı çevresine uyum kurmaya çalışmaktadır. Çocuk dışkılama yani tuvalet kontrolünü gerçekleştirmektedir. Çocuk bazı vakitlerde uyanık kalmayı ve uykusu geldiğinde uyumayı öğrenmektedir. Dönemin sonlarına doğru çocuk konuşmaya, yürümeye ve katı gıdalar yemeye başlamakta dolayısıyla çiğnemeyi öğrenmektedir (Civelek, 2020: 5).

Çocukların en hızlı büyüyüp geliştikleri dönem olan uzmanlarınca bebeklik dönemi olduğu ifade edilmektedir. Özellikle çocuğun sağlıklı büyüebilmesi için bu ilk yıllarda gösterilecek özen son derece önem taşımaktadır. Bu dönem çocukları beden gelişimlerinin, bir devamı olarak kendi başlarına hareket etmeyi ve bunun neticesinde yürümeye başlamak için bunları öğrenmek durumunda olmaktadır. Bebek, annesine bağlı olmaktan kurtulmak ve dünyayı keşfe çıkmaktadırlar.

Yürümeyi öğrenme çocuk dokuz ay olduğu dönemde öncelikle ayakta durabilmeye çalışmasıyla başlamaktadır. Bunun devamında 02 yaşlarında artık yürümesi ustalaşmaktadır. Yaşamın bu ilk yıllarında kemiklerde en hızlı gelişmenin

gözlendiği kaynaklarda ifade edilmektedir. Bu hızlı gelişim özelliği ergenlik yıllarına kadar düşmelerle devam etmektedir. Bebek, dünyaya geldiği andan itibaren zihnen ve ruhsal olarak gelişim göstermektedir. Bu dönem çocukları tam anlamıyla alıcılardır. Duydukları, gördükleri ve dokundukları her şeyden bir takım duyular almaktadırlar. Bu sayede algılar edinerek bunları belleğinde biriktirmekte ve zamanı geldiğinde bu bilgileri kullanmaya başlayacaklardır. Bebek, hayat macerasının bu ilk yıllarında tamamen anneye bağımlı bir yaşam sürmektedir. Zira henüz dişleri dahi yoktur ve beslenmesi sadece anne sütüyle olmaktadır. Dişlerinin çıkmasıyla birlikte katı yiyeceklerle tanışan bebek artık yavaş yavaş yemek yemeği, çiğnemeyi öğrenmektedir. Bu yeni durumla birlikte anne sütü artık yerini farklı tatları olan yiyeceklerle değiştirmeye başlayacaktır. Doğumdan itibaren bakışlar ile başlayan iletişim bebeğin a-gulama ve nihayetinde üç kelimededen oluşan cümle kurma süreçleri takip etmektedir. Dili, üç yaşında iletişim için oldukça usta bir biçimde kullanabilir. Çocuk üç yaş civarında cinsiyetini öğrenir. Kız ve erkek kelimelerinin ne demek olduğunu anlar. Bu algılama kızların uzun saçlı, erkeklerin bıyıklı olması şeklindedir. Çocuğun bedensel gelişim ve davranışlarında görülen ilerleme zihinsel gelişiminin de en iyi göstergesidir. Kavram gelişiminin de temelleri bu dönemde atılır. Çocuk dış dünya ile etkileşimde bulunmalı ve bununla ilgili tanım ve kavramları edinmelidir. Zihin gelişimi eğitim ile doğru orantılıdır. Annenin gösterdiği ilgi, oynamak için kullandığı oyuncaklar, yaşadığı çevredeki çeşitli uyaranlar, çocuğun zihinsel gelişimini büyük ölçüde etkiler. Tüm bu nedenlerden dolayı bebeklik döneminde yetişkinlere büyük görevler düşmektedir. Çocuk bu devrede yetişkinlerden ne kadar olumlu duyular alır, zengin uyaranlarla karşılaşırsa çevresiyle de o ölçüde olumlu ilişkiler kurabilir ve sağlıklı bir gelişim gösterebilir (Çadem Psikoloji, <https://www.cadempsikoloji.com/makale/3-cocuk-gelisim-donemleri> (04.04.2021)).

İlk çocukluk evresinde çocuk, bilişsel dünyasında gözle görünmeyen varlıkların yanı sıra olağanın dışında olan şeyleri kavrayabilecek düzeyde bulunmamaktadır (Ay, 2018: 39). Bununla beraber bu dönemde “kolay inanılrlık” seviyesi yüksek olduğundan kendisine söylenen her şeyi büsbütün algılayarak, herhangi bir süzgeçten geçirmeden tastamam tasdik ve kabul eder (Nas, 2018). Bu dönemde fiziksel gelişim yavaşlar. Konuşmaları anlamlı hale gelmeye başlar ve çocuk yürümeyi de bu dönemde öğrenir. El ve göz uyum koordinasyonunu sağlayabilir. İnce ve kaba olmak üzere motor

becerilerini de bu dönemde kazanmaya başlar (Civelek, 2020: 5). Artık kendisi yemek yeme, giyinme gibi öz bakımlarını yapabilmektedir. Bedensel olarak ebeveynlerinden bağımsız hareket etmeye başlamaktadır. Okuma yazma öğrenmeye hazır hale gelmektedir. Hayal gücü gelişir, merak etme duygusu artar, cinsiyet ayrıcalıklarını öğrenir ve cinsi kimliğinin farkına varır. Yani cinsi boyutta gelişimi başlamıştır. Bu yaş dönemi çocuğun hayal gücü kuvvetli olur. Kendi kendilerine hikâyeler, masallar uydurabilirler ve büyük bir zevkle bunu anlatabilirler. İyi bir gözlemcidirler, dış dünyadaki olayları gözlemleyip oyunlarında argüman olarak kullanabilirler. Çok iyi taklit yapabilirler. Çevresindeki büyüklerin taklitlerini yapabilirler. Bu dönemde çocukta anne babalarına benzeme arzusu olduğu gibi onlara hayranlık duyarlar (Yörükoğlu, 2013: 60-63). Her şeyin merkezinde olma düşüncesine sahiptirler. Toplumsal kurallar bazında iyi ve kötüyü, doğru ve yanlış davranışı birbirinden ayırmaya ve toplumsal rolleri benimsemeye başlamaktadırlar. Yani bu dönemde çocuk sosyalleşmeye başlar.

Değişik yaş gruplarıyla iletişime geçmeyi yavaş yavaş öğrenmektedir. Duygularının farkına varmaya başlar. Fiziki olarak gelişimin en yavaş olduğu dönem bu dönemdir. Konunun uzmanları da bu yönde ifade etmektedirler. Okuyup, yazma ve hesap yapma ile ilgili temel becerileri gelişmekle beraber aynı anda zaman ile alakalı kavramları tanıyıp öğrenmeye başlamaktadırlar. Bu yaşta çocuk kısa kısa şiirlerden, manili sözlerden, tekerleme dinleyip söylemeye çalışmaktan büyük keyif alırlar. Adeta bir şarkıcı edasıyla şarkı söylemekten hoşlanırlar. Kimi zaman kendi uydurdukları kelimeleri şarkı gibi söylemeye gayret ederler (MEB, 2013). Mantıklı ve bunun yanında somut düşünmeyi bu çağda öğrenirler. Çocuk kendine karşı yaralı ve olumlu tutumlar takınmaktadır. Dört yaş çocuğu bağımsızlığına düşkündür. Düşkünlüğünün yanı sıra kendi istediği gibi davranmak hususunda baya ısrarcıdır (Cihandide, 2014: 34). Kendi kendine kararlar verebilme ve kendi kişisel özgürlüğünü elde etmeye başlayan ve cinsiyetinin gerektirdiği rolleri bürünüp onlarla bütünleşerek cinsiyetinin gerektirdiği rollere uygun hareket etme hususunda kendi kendine kararlar alıp uygulamaya başlamaktadır. Cinsiyet rollerini geliştirirken model alma yolunu kullanır. Bir birey olarak hareket ve davranışlarının sorumluluğunu üstlenecek zihinsel ve bilişsel olgunluk seviyesine erişmektedir. Sosyal uyumluluğu kazanmasıyla birlikte, yaşlılarıyla iyi ilişkiler kurmaya başlamıştır. Sosyal uyum açısından beş yaş dönemi diye

adlandırdığımız bu dönem “altın yaş” olarak isimlendirilmektedir (Oruç, 2014). Vicdanı ve bununla beraber değerler sistemi gelişen çocuk yaptığı bütün davranışları sorumluluk bilinciyle hayata geçirmeye başlamaktadır. Bir şeyleri başarma ve başarılı olma duygusu önemli ölçüde artmaktadır. Gündelik yaşamı içinde kendisi için gerekli olan fiziksel özelliklerin kazanılmasıyla beraber akciğerleriyle beraber solunum sistemi de gelişmektedir (Civelek, 2020: 5).

İlkokul öncesi zamanı içine barındıran bu ilk çocukluk evresi, çocuğun tüm alıcılarını açıp aktif olarak kendi çevresine döndüğü, kendisi için birçok uyarıcılar ile dolu olan dış dünyayı keşfedip anlamlandırma çabası içinde olduğu, insan yaşamında sahip olunabilecek en temel kabiliyetlerinin kazanıldığı bir zamanı içine almaktadır. Söz konusu dönem içerisinde çocuk, belli bir yapılanmaya kavuşan bedenini kullanmayı öğrenir. Oyun oynadığı esnada bedenini rahatlıkla kullanır. Bu süreç içinde çocuk büyümeye devam eder. Büyümeye devam ederken bir taraftan da kendisini ve bedenini tanımaya başlar. Bu dönemde sosyalleşmeye ait davranışlar sergiler. Kendi dışındaki bireyleri tanımaya başlayan çocuk onlarla bir araya gelmeye başlar.

Tüm bu gelişmelere rağmen çocuğun davranışlarında hala egosantriktir yani benmerkezcilik kendini göstermektedir. Çocuğun bu zaman içerisinde kazandığı yeti ve beceriler, sonraki yaşamında çevresindeki bireylerle kuracağı sosyal ilişkilerinin temelini teşkil edecektir (<https://www.cadempsikoloji.com/makale/3-cocuk-gelisim-donemleri>, (04.04.2021)).

Kararsızlık dört yaşındaki çocuğun en ama en belirgin özelliklerinden bir tanesidir. Hemen hemen her konuda kararsız davranıp her an fikir değiştirebilmektedir. Örnek verecek olursak çok istediği bir oyuncak alındıktan sonra ilgisini hemen başka bir oyuncaya yöneltebilir. Genel çerçevede Dodson dört yaş çocuğunun ses çıkarmayan, gürültü yapan, sakin duran, yerinde durmak istemeyen, girişken, burnu havada kibirli, özgür, benmerkezcisi, dışa açık, atletik yapıya sahip, sanata meraklı, edebiyatçı, mizah sever, kayıt sahibi olmayan, işbirliği yapan, araştırmacı ruha sahip, sinsi duran, açık sözlü olan, dogmatik ve hırslı bir yapıya sahip olabileceğini, ifade etmiştir (Dodson, 2007: 53). Bununla beraber Dört yaşındaki bir çocuğun zihninde Allah tasavvurunun uygun bir biçimde yer edinebileceğini ve bu dönemdeki dini ilgi ve alakasının çok

kıymetli görülüp iyi işlenmesi gerektiği yapılan bazı araştırmalarda görülmektedir (Fırat, 1977).

Çocuğun zihnini bu yaşında en çok meşgul eden mesele Allah tasavvurudur. Bu dönemde zihninde bir Allah tasavvuru şekillenmekle beraber, çevresindeki söylenen söylemlerde çocuğa etki etmektedir (Cihandide, 2014: 36). Diyanet İşleri Başkanlığı'nca hazırlanıp öğretmenlerin kullanımına sunulan Kur'an Kursları Öğretici Kitabında, bu dönem çocukların Allah'ı insan gibi tasavvur ettiklerine dikkat çekilmiştir. Bu durum Antroporfizm olarak adlandırılmaktadır. Bu sebeptendir ki Allah'ı özel bir insanmış gibi düşünebildikleri ifade edilmiştir. Böyle düşünmelerinin sebebi ise bu dönemde çocukların soyut düşünemedikleri için yaşadıkları hayatlarındaki somut olan varlıklar çerçevesinde sembolleştirme gereksinimi duymalarıdır (DİB, 2018).

Çocuktaki dinî anlayış ve kavrayışın gelişmesi, dinî duygularının yanında bedensel, duygusal, dil, bilişsel ve sosyal gelişimleriyle de etkileşim içerisinde (Cihandide, 2014: 65). Çocuk birden çok yönüyle gelişirken, gelişim alanlarının yanında dinî ihtiyaçları ve dinî ilgisi de gelişmektedir. Anlatabildiği kadarıyla bu yönde sorular sorarak merakını bir şekilde tatmin etmenin peşindedir. Takriben üç yaşlarında iken başlayan sorgu dönemi, dört yaşında da yoğun bir şekilde devam etmektedir. Soru sormak çocuğun öğrenmek için yaptığı faaliyetlerin başında gelmektedir (Yazıbaşı, 2017). Dört yaşında dinî manada da soruları ve sorgulamaları artan çocuğun, kendisini tatmin edecek doğru cevapları almış olması, diğer gelişim alanlarına da olumlu yönde katkı sağlayacaktır (Oruç, 2014: 159).

Çocuk artık yavaşta olsa aile ortamının dışına çıkmakla beraber başka kimselerle karşılaşp görüşmektedir. Bebeklik dönemine nazaran bu dönemde bedeni gelişimi, yavaşlamakta ve bununla beraber bedensel orantı ölçülerinde de değişiklik gözlemlenmektedir. Bununla beraber çocuğun kaslarının gelişmesiyle, rahatlıkla koşup zıplayabilmektedir. Fakat dar bir zemin üzerinde dengede durarak daha üst derecede motor koordinasyon icap eden hareketleri yapmakta zorlanmaktadır. Bir önceki safhada cinsiyetinin farkına varmış olan çocuk, bu zamanda cinsiyet farklılıklarını anlamlandırmakta ve cinsiyetine uygun bir şekilde davranmayı öğrenmektedir. Bu sebeptendir ki cinsiyet farklılıklarıyla alakalı olarak sorular sormaya başlayan çocuğa sorduğu bu sorular için kızmak, çocuğu azarlamak, araştırma ve öğrenme teşebbüslerine

set çekmek, çocukta suçluluk psikolojisinin gelişmesine sebebiyet verir. Bundan dolayı anne babalar bu sorulara sabırla cevap vermelidirler. Çocuk bu dönem içerisinde; “Erkekler/Kızlar şöyle yapar” gibi ifadelerle başlayan cümleler ve ifadeler kullanmaktadırlar (Çadem Psikoloji, <https://www.cadempsikoloji.com/makale/3-cocuk-gelisim-donemleri>, (04.04.2021) Oyun oynamak için oyun arkadaşı seçiminde kendi hemcinslerini önde tutar ve kendi cinsiyetine uygun olan oyunlar oynarlar. (Nas, 2018). Çocukta vicdani gelişimin ve ahlaki yargıların temelleri bu dönemde teşkil etmeye başlamaktadır. Yalan söz söylediklerinde suçlandıkları, hatalı bir davranış sergilediklerinde bunun farkında oldukları gözlenmektedir. Bu dönemde çocuk için en önemli etkinlik oyundur. Zamanının büyük bir çoğunluğunu oyun oynayarak geçiren çocuk, daha çok hayal gücünden ilham aldığı oyunları oynamaktadır. Çocuğun anne babası ile kurduğu ilişki oyunlarına da sirayet etmektedir. Okul öncesi eğitim kurumları, çocuklar için yeni bir ortam, yeni bir arkadaş ortamı ve çevresi, zengin olan bir oyun ortamı ve bunun yanında çeşitli deneyimler kazanabileceği bir alan olması sebebiyle büyük önem teşkil eden kurumlardır. Çocuk ilkokul öncesi okullarda ilkokula hazır hale getirilmektedir (Çadem Psikoloji, <https://www.cadempsikoloji.com/makale/3-cocuk-gelisim-donemleri>).

Çocuk beş ve altı yaşlarına gelince, anne babasına eskiden olduğu kadar koşulsuz bir hayranlık sergilemez. Anne babasının hatalarını görmeye ve bu hataları sorgulamaya başlar. Artık anne ve babası onun yanında sınırsız güce sahip ve mükemmel kişiler değildir. Böyle olması onu mükemmel olan ve sınırsız güce sahip başka bir varlık aramaya ve onun varlığına ihtiyaç duymaya iletir. Bu dönem doğru bir Allah tasavvurunun çocuğun zihninde yer edinebilmesi için bir imkandır. Bu dönem içerisinde çocuğun dini duygusuna yön verilmesinde anne babanın örnek yaşantısı çok önem teşkil etmektedir (Vergote, 1978).

Bu alanda ortaya konulan çalışmalar, erken çocukluk evresinde çocuğun dinî gelişiminin belli aşamalarda meydana geldiği ve bu aşamalar çerçevesinde gelişim gösterdiği, anlaşılmaktadır. Bu aşamalar; bağlanma, kolay inanılabilirlik, animizm ve antropomorfik dönem, taklit ve soru sormaya düşkünlük şeklinde ortaya konmuştur (Nas, 2018; Cihandide, 2014). Bu aşamalardan animizm, çocuğun cansız olan varlıklara da canlıymış gibi anlam yüklemesi ve o şekilde davranmasıdır. Antroporfizm ise, çocuğun Allah’ı çevresinde gördüğü diğer canlılara benzetmesi ve zihninde bu şekilde

bir Allah tasavvuru düşüncesi geliştirmesidir (Yazıbaşı, 2018: 45; Köylü, 2004: 138-140).

İnsan anne rahmine düştüğü andan itibaren canlı bir varlıktır. Anne karnında başlayan büyüme serüveni ergenlik döneminin sonuna kadar devam eder. Burada gelişimden bahsedecek olursak; gelişim, içeriğinde pek çok kavramı barındıran üst bir kavram olduğu gelişim psikolojisinde araştırma yapan uzmanlarca ifade edilmektedir. Zira gelişim fiziksel özellikler taşıdığı gibi, zihinsel hususları da barındırmaktadır. Büyüme, öğrenme, yaşantı, olgunlaşma, hazır bulunuşluk gibi kavramlar gelişim ile doğrudan alakalıdır (Köylü M. ve C. Oruç, 2017: 1). Öncelikle büyüme denildiğinde; bireyin fiziksel yapısında yaşla birlikte meydana gelen niceliksel değişiklikleri kapsamaktadır. Doğum öncesi dönemde hücrelerin çoğalması iken, doğum sonrasındaki dönemde ise aylar ve/veya yıllar içerisinde fiziksel yapıda meydana gelen değişiklikler büyüme olarak adlandırılmaktadır. Vücudun boyunun uzaması ve ağırlığının artması, organların geçirdikleri biçim, hacim, ağırlıkla ilgili değişimler gibi daha çok bedenle ilgili değişimlerin olduğu süreci ifade etmektedir. Öğrenme ise süreçte ikinci kavram olarak karşımıza çıkmaktadır, öğrenme, Yaşantı ürünü olmakla beraber nispeten kalıcı davranış değişikliği olarak tanımlanmaktadır. Öğrenme, “bireyin kendi çevresiyle belli bir seviyedeki etkileşimleri sonucunda meydana çıkan kalıcı davranış değişikliği” olarak tanımlanmaktadır. Bir öğrenmeden bahsedebilmek için bireyin kendi davranışlarında herhangi bir değişiklik meydana gelmesi, bu meydana gelen değişikliğin kalıcı olması ve ayrıca değişimin yaşantıların sonucunda meydana gelmesi gerekmektedir. Örneğin, konuşabilmek için belli bir büyüme ve olgunlaşma düzeyine ulaşmış olan çocuk, sözlü iletişimden uzak kalırsa konuşma gelişmez ya da ağır gerçekleşebilir. Konuşma için kasları yeterince büyümüş ve gerekli olgunluğa erişmiş olan çocuğun ebeveyni konuşması için çocuğu desteklemiyor ya da konuşma çabalarını pekiştirmiyorsa eğer çocuğun konuşması yeterli düzeyde gelişemeyebilir. Gelişme, olgunlaşma ve büyüme ile beraber, öğrenme kavramıyla birlikte meydana gelmektedir (Bkz.: Senemoğlu, 2007; Yavuzer Y., Z. Demir ve M. Çalışkan, 2006). Öğrenme, insanın olgunlaşma döneminde kendi çevresiyle etkileşim ve iletişim içine girerek tecrübe kazanması anlamında da kullanılmaktadır. Üçüncü olarak ise olgunlaşma, Organizmanın kendisinden beklenen vazifeleri yani doğuştan getirmiş olduğu yetileri yerine getirebilecek fizyolojik güce erişmesidir. Bu süreç kendiliğinden oluşan bir

süreçtir. Örnek verecek olursak, bir meyvenin olgunlaşıp yenmeye hazır hale gelmesi için çaba sarf etmesine gerek olmaması gibi (Bacanlı, 2001). Fıtratın ve çevrenin etkileşimi sonucu kişilerde görülen ve büyük ölçüde iç şartlara bağlı olarak meydana gelen biyolojik değişikliklerdir. İnsan fiziksel olarak bir davranışı, bir işi yapabilecek duruma geldiğinde olgunlaşma olayı gerçekleşir. Başka bir ifadeyle olgunlaşma, kişinin doğuştan getirmiş olduğu enerji ve potansiyelin geçen süre içerisinde ortaya çıkmasını ifade etmektedir (Köylü M. ve C. Oruç, 2017: 1-2).

Yukarıda kısaca tanımlarına yer verdiğimiz kavramlar dışında son olarak zikretmemiz gereken, hazır bulunuşluk kavramı bulunmaktadır. Hazır bulunuşluk, olgunlaşma ve öğrenmeyi de içine alan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Hazır bulunuşluk genel olarak, “bireyin olgunlaşma ve öğrenme sonucu belli davranışları yapmaya hazır hale gelmesi” olarak tanımlanmaktadır. Hazırbulunuşluluğu, kişinin bir işi bir eylemi yapabilmesi için gelişip olgunlaşmanın yanında yapacağı iş için gerekli olan ön bilgi, beceri ve tutumu da kazanması olarak tanımlayan araştırmacılar da mevcuttur (Başaran, 1994). Çocuğun herhangi bir eylemi gerçekleştirebilmesi için gerekli olgunluğa ulaşması ve gerçekleştireceği eylem hakkında önden bilgi, kabiliyet ve tutumu da elde etmiş olması manasına gelmektedir (Selçuk, 1991: 39).

Hazır-bulunuşlukta çeşitli gelişme alanları belirlenmiştir.

Fizyolojik yönden hazıroluş: Tüm yönleriyle gelişme, normal fiziksel büyüme, yaş, cinsiyet, duyu organları faaliyetleri vs.

Sosyal yönden hazıroluş: Çevresindeki diğer insanlarla başarılı ilişki kurabilme,

Duygusal yönden hazıroluş: Bağımsız bir kişilik geliştirebilme,

Zihinsel yönden hazıroluş: Bilgi, anlayış kazanabilme,

Dil yönünden hazıroluş: Rahat iletişim kurabilme yeteneğidir.

Her türlü öğrenme için hazırlık, kişinin herhangi bir zorluğa uğramadan, kolay bir şekilde ve yeteri kadar öğrenebileceği dönemdir (Selçuk, 1991: 39-40).

Hazırbulunuşluluk kavramı olgunlaşmadan daha üstte olan bir kavram olduğu ifade edilmektedir. Hazırbulunuşluluk, olgunlaşma düzeyinin yanı sıra çocuğun daha önce öğrendiklerini, ilgilerini, güdülenme durumlarını, tutumlarını, yeteneklerini kapsamaktadır. Yani herhangi bir şeyi öğrenmeye hazır olmayan bir çocuğa bir şey

öğretmeye çalışmak çocuğu başarısızlığa sevk edebilmektedir. Bisiklet sürmeye istekli olmayan bir çocuğu bisiklet sürmeyi öğrenmeye zorlamak gibi. Hazırbulunuşluk bireyin olgunlaşma ve öğrenme evrelerini bitirdikten sonra belli bir takım davranışları gerçekleştirmek için hazır hale gelmesidir (Köylü ve Oruç, 2017: 2).

Çocuğu etkilemeyi ve çocuğun duygu, düşünce, tutum ve davranışlarını değiştirmeyi amaçlayan bir eğitim faaliyeti çocuğun gelişim ve öğrenme özelliklerini göz önünde bulundurmamak zorundadır. Çocuğun gelişim ve öğrenme özelliklerini ve düzeyini göz önünde bulundurmayan bir eğitim faaliyeti ve sürecinin başarılı olması mümkün olmamaktadır. Bu sebeple en başta aile bireylerinin ve okulda öğretmenlerin, çocukların gelişim özelliklerini çok iyi bilmeleri, eğitim ortamı ve safhalarını buna göre dizayn etmeleri gerekmektedir (Dam, 2017: 52).

2.2. Okul Öncesi Eğitim ve Önemi

Okul öncesi eğitim; çocuğun doğumundan ilkokula başlayacağı zamana kadar yaşadığı zaman aralığıdır (Cihandide, 2014: 60).

Başka bir tanımda okul öncesi eğitim “Daha henüz ilköğretim kurumlarında eğitime başlamamış çocuklara farklı alanlardaki gelişim yönlerine destek olmak maksadıyla yapılan planlı ve sistemli eğitim faaliyetlerinin bütünüdür” (Kaymakcan, 2021: 23).

Okul öncesi öğretiminin kapsamlı olarak tanımlandığı 14. Milli Eğitim Şurasında ise okulöncesi eğitim; “Okul öncesi eğitimi, 0-72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı ve çevre imkânları sağlayan, onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyen, kendilerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel eğitimin bütünlüğü içerisinde yer alan bir eğitim sürecidir.” (Kaymakcan, 2021: 23) şeklinde tanımlanmıştır (Ayrıntılı bilgi için MEB, *XIV. Milli Eğitim Şurası*, 27-29 Eylül 1993, https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165401_14_sura.pdf, (05.09.2021))

Bununla beraber 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 19. Maddesinde yapılacak olan okul öncesi eğitimin kapsam alanı şu şekilde belirtilmiştir. “Okul öncesi

eğitimi, mecburi ilköğrenim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar. Bu eğitim isteğe bağlıdır.” (1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>, (05-09.2021)) şeklinde tanımlanmaktadır (Kaymakcan, 2021: 23).

Kısaca ifade edecek olursak çocuğun tüm yönleriyle gelişimine yardım etmek amacıyla verilen düzenli ve sistemli eğitime okul öncesi eğitim denir. Verilen bu eğitim çocuğu bedensel, zihinsel ve sosyal yönden geliştirmektedir. Bireyin gelişiminin büyük bir kısmını hayatının ilk yıllarında tamamladığını düşünürsek çocuğa verilen okul öncesi eğitimin önemini daha iyi anlamış oluruz.

2.3. Okul Öncesi Dönem Din Eğitimi

İslam düşünçesine göre dünyaya gelen her ocuk fitrat üzerine doğar. Bu durum Kur’an-ı Kerimde Rum suresi 30. Ayette ifade edilmektedir. Ayetteki ifade de her dünyaya gelen çocukta inanma yeteneğinin bulunduğu, bu yeteneğin daha sonra çocuğun anne babası veya çevresinin etkisiyle değişebildiği veya şekil aldığı ifade edilmektedir (Bilgin, 1997: 21). Fitrat kelimesi veya kavramı çocuğun doğru ile yanlış olanı birbirinden ayırt edebilmesi ve aklını kullanarak yaratıcısını kavrama yeti ve yeteneği olarak açıklanmıştır (Oruç, 2013: 983).

Dünyaya gelen her ocuk fitrat üzerine geldiği için, çocukluk döneminde yapılan din eğitiminin mahiyeti de çok büyüktür. Çocukluk döneminde yapılan yanlış bir din eğitimi uygulaması çocuğun ileriki yaşamında dini yaşantısını olumsuz etkileyeceğinden bu yaşta verilen din eğitimi uygulamalarına çok dikkat etmek gerekir. Din eğitimi uygulamalarında dini bilgiyi önemsemeyerek çocuğu bu alanda yanlış başına bırakmak, çocuğun yanlış dini bilgiler öğrenmesine neden olmakla beraber, zamanı gelmeden veya ağır bir din eğitimi uygulaması yapmak çocuğu dinden uzaklaştırabileceği unutulmamalıdır (Oruç, 2014: 153).

ocuk yaşta verilen din eğitimi çocukların dini ve ahlaki gelişimlerine katkı sunmanın yanı sıra diğer gelişim safhalarını da olumlu anlamda etkilemektedir. Çünkü gelişim dönemleri ve gelişim alanları birbirlerini tamamlayıcı unsurlardır (Dam, 2013, s. 14). Okul öncesi dönemde çocuğa verilen din eğitimi çocuğun ileriki yaşantısını

anlamlandırmasında ve sosyal hayatını temellendirmesinde katkı sunar. Bu sebeple çocuğa inanma güdüsünü kuvvetlendirecek biçimde bilimsel gerçekliği içinde barındıran bir din eğitimi yapılmalıdır (Bacı, 2019: 27).

Okul öncesi dönemde çocuğa verilecek din eğitimi ileriki dönemlerin temelini oluşturacağı için çok önemlidir. Yapılan araştırmalar çocuğun doğumundan itibaren çevresini gözlemlediğini, taklit yaparak ve oyun oynayarak çevresinde gerçekleşen olayları anlamlandırmaya çalıştığını, bir yaşından sonra çevresindekilere bağlanma ve güven duygularının oluştuğunu göstermektedir. Okuyarak öğrenmesi mümkün olmayan çocuğa bazı erdemlerin uygulamalar ve oyunlar sayesinde öğretildiği gibi sevgi, saygı, doğru ve dürüst olma, merhamet, affetme, yardımlaşma gibi değerler bu dönemde ihmal edilip verilmezse, çocuğun ileriki yaşlarında bu duyguları benimseyip içselleştirmesi zor olacaktır (Oruç, 2014: 155).

Bu dönemde çocuğa din eğitimi yaparken çocuğu tanımak gerekir. Çocukların her biri farklı yapıya ve psikolojiye sahiptirler. Bu sebeple her çocuğun ruh dünyasına hitap edilmelidir. Bunun yanında çocuğa doğrudan bir din eğitimi yapılmamalı, dolaylı eğitim modeli uygulanmalıdır. Çocuğa verilebilecek oyuncaklar, dinletilebilecek ilahiler, dini terimlerin bulunduğu görseller, çocuğun dini duygularını uyaracaktır (Genç, 2019: 59). Okul öncesi dönemde yapılan din eğitiminin amacı İslam dininin tüm kaide kural ve ritüellerini çocuğa öğretmek değil, İslam dinini ana konularında çocuğun zihninde olumlu güzel bir düşünce yapısı meydana getirmek ve ileriki dini yaşantısına zemin teşkil edecek gelişimi sağlamaktır (Oruç, 2014: 177).

Okul öncesi dönemde çocuğa din eğitimi verme konusunda çocuğun formal bir eğitim sistemine geçmesine kadar sorumluluk büyük ölçüde çocuğun ailesine ve yaşadığı çevresine aittir. Bunun yanında çocuklara din eğitimi veren özel ve kamu kurumları mevcuttur. Ülkemizde okul öncesi din eğitimi Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı 4-6 yaş Kur'an Kurslarında, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel okullarda verilmektedir.

2.4. Tarihsel Süreçte Okul Öncesi Dönem Kur'an Öğretimi

Kur'an-ı Kerim'in indirilmeye başlanması ile İslam tarihinde vahiy süreci başlamaktadır. Nüzul olan ilk vahyin muhataplarına Hakk'ın ilk emri "oku" olmaktadır. (Korkmaz, 2012). Dolayısıyla ilk emriyle kendisine mensup olanlara okumayı emreden dinimizin eğitime bakışı ve eğitim yeri hususunda duruşunu bu husus tek başına açıklıkla ifade etmektedir.

Çalışmanın bu bölümünde okul öncesi çocuklarının din eğitiminin tarihsel sürecini ve tarihsel süreç içerisinde din öğretimiyle ilgili vücut bulan kavramsal süreci izlemeye çalışıldı. Tarihsel süreç içerisinde ortaya konulan kavramsal çerçeveyi sunduktan sonra çalışmamız Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Kur'an kursları olması dolayısıyla Kur'an kurslarının özellikle dört-altı yaş grubu olarak sınıflandırılan kursların tarihsel ve kurumsal hususlarını incelemeye ve göz önüne koymaya çalışıldı.

Çocuğun ilkokula başlamadan önceki eğitim süreci, 0-6 yaş grubundaki çocuğun tüm gelişimsel yönleriyle (bedeni olarak, psikomotor olarak, sosyal olarak, duygusal olarak, zihinsel ve dilsel olarak) gelişimine katkı sunan bir eğitim sürecidir (Aral, 1981: 15). Yaratılış itibarıyla birçok yeti ve yeteneği beraberinde getiren çocuk, yaşam çevresinden etkilendiği uyarıcılarla, doğumla beraberinde getirdiği bu yeti ve yetenekleri geliştirerek daha ileri seviyelere çıkarır. Çocuk bu dönemde karşılaştığı her yeni olaya bir tepki verir. Bu olayları kendi çerçevesinde değerlendirir. Yaptığı bu değerlendirme sonucunda yeni durumu ya kabul ederek ya da ret ederek yaşadığı çevreye uyum sağlamış olur. İnsanın gelişiminde çevrenin rolü yadsınamayacak kadar çok büyüktür. Çocuğun içinde yaşadığı çevrenin, çocuğun yeti ve kabiliyetlerini ortaya çıkarma, kuvvetlendirme ve özümsetme gibi faydaları mevcuttur. Çocuk kendisine müsait bir alan ve yetilerini geliştirme ortamı bulamadığında ya da çocuğun ebeveynleri tarafından uygun bir ortam oluşturulmadığında, çocuğun yetenekleri gelişme ortamı ve imkânı bulamaz ve aksi yönde körelir (Oruç, 2011: 16). İnsanın hayatının ileriki evrelerine önemli ölçüde etki etmesi nedeniyle okul öncesi eğitim insanın hayatında çok büyük öneme sahiptir. İnsan eğitim hayatının ileriki evrelerinde başarılı olmak istiyorsa, kaliteli bir okul öncesi eğitimi almalıdır.

İslam dininin tebliğine başlanmasıyla birlikte Mekke'de ilk eğitim yerleri, Allah Rasulünün, Hz. Ebu Bekir ve Hz. Erkam'ın evleri olmuşlardır. Medine'de eğitim yerleri

İslam dininin ve Kur'an-ı Kerim'in eğitiminin yapıldığı Peygamberimizin mescidinin hemen yanı başında bulunan müstakil bir kimliğe sahip olan "Suffa" bulunmaktadır. Suffa mektebinin yanı sıra Medine şehrindeki küçük mescitlerde ve Kuba mescidinde eğitim yapılmaktadır (Çelebi, 1983). İslam eğitim tarihine baktığımızda Müslüman mütefekkirlerin okul öncesi eğitim alanındaki yazmış oldukları eserlerinde, erken yaşlarda başlayan çocuğun eğitimiyle alakalı kuram temellerinin yanında içerisinde ilkokul öncesi eğitimi de barındıran takriben 6 yaşlarına kadar olan çocuklarında eğitim alabildikleri "küttab" ve "sıbyan mektebi" gibi eğitim kurumlarının varlığı kaynaklarda ifade edilmektedir (Yorulmaz, 2020: 17).

Merkezi yerlerde olan uzmanlık medreselerinde Kur'an-ı Kerim eğitimi verilmiştir. Bu uzmanlık medreselerine Selçuklu devleti döneminde 'Dar'ul Huffaz' Eyyubiler devleti döneminde 'Dar'ul Kur'ân' Osmanlı devleti döneminde ise 'Dar'ul Kurra' denildiği alanla ilgili yazılmış kaynaklarda ifade edilmektedir (Baltacı, 2004: 6). Bunlardan ayrı olarak Osmanlı devletinde Kur'an-ı Kerim derslerinin verilmiş olduğu bir başka eğitim merkezinde Sıbyan okullarıdır. (Akyüz, 2020). Osmanlı devleti devrinde ilkokul öncesi çocuklarına din eğitimi veren ve bu alanda tek olan eğitim kurumu sıbyan mektepleri, Arapça lügatinde çocuk, bebek, küçük çocuk anlamına gelen "sabi" kelimesinin çoğulu manasına gelen "sıbyan"dan ismini almaktadır. Bu okulların ilk açıldığı yer Bursa'dır (Yağcı, 2018: 35).

Osmanlı devletinde okul öncesi eğitimin düzenli ve sistemli bir eğitim sistemi içerisinde verilmesinin temelleri sıbyan mektepleri, başka bir isimle mahalle mektepleri olarak görülmektedir. Başlarda ilk eğitim ve öğretimin yapıldığı kurumlar olarak planlanmış olmalarına rağmen geçen süre içerisinde daha erken yaşlardaki çocukların okula gitmeye başlaması adet halini alınca, kurumsal olarak ilkokul öncesi eğitim hizmetleri vazgeçilme bir hal almaktadır. Bugüne gelen yazılı kaynaklardan edinilen bilgilere bakıldığında, dört yaş dört ay dört günlük olan küçük çocukların bu okullara gitmeye başlaması Osmanlı devletinde bir gelenek halini almaktadır (Cihandide, 2014: 106; Aytaç, 1984: 56).

Küttab, Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s.)'in peygamberliğinden önce de varlığı olan bir eğitim kurum olduğu bilinmektedir (Kazıcı, 1995: 17). O çağın insanlarına okuma yazma eğitimi bu kurumlarda verilmekteydi. Hz. Muhammed

(s.a.s.)’in tebliğinden sonra İslam dininin insanlar arasında yayılmaya başlamasıyla “Küttab” kurumlarının eğitim alanına, İslam dinine mensup insanlar için öğrenilmesi çok ulvi bir faaliyet ve ibadet olan Kur’an’ın öğrenilmesinde girmiştir. İslam’ın tebliğinden önce sadece okumanın ve yazmanın öğretildiği küttab din eğitimini de kapsamı alanına almıştır. Bu kurumlarda Müslüman çocuklar için başta dini bilgi ve giriş mahiyetinde olan genel kültür eğitimleri verilmekteydi. İmam Şafii’: “Anam beni küttaba gönderdi. Kur’an öğrenimim bitince mescide gittim.” (Çelebi, 1975: 20-30) sözü de bu durumun ispatı mahiyetindedir.

Hız. Ömer devrinde, kurumsal bir sistem kazanan küttab mektepleri, Abbasi devleti döneminde 5-6 yaş grubundaki öğrencilerin 10 yaş seviyelerineulaşincaya kadar eğitim aldıkları, camilere bağlı eğitim kurumları olmuştur (Yorulmaz, 2020: 17-18).

Küttablar gün geçtikçe mahalle hatta sokaklara kadar yaygınlaşmış, “Sıbyan Mektebi”, “Mahalle Mektebi” gibi isimler olarak eğitim alanında kurumsallaşmışlardır. Böylelikle öğretmenlik meslek grubunun gelişmesine katkı sunmuşlardır. Bu kurumlar tüm İslam devletleri tarafından desteklenmiştir. Böyle olunca tüm İslam coğrafyasında yaygınlaşmıştır.

Yukarıda bahsettiklerimizi özetleyecek olursak, kuruluşunun ilk aşamasında “Okuma Yazma” eğitimi vermek için kurulan küttablar oluşturmaktadır. İslam’ın tebliğinden sonra ilk fonksiyonunun yanında Kur’an öğretimi, dini bilgiler ve bunun yanında Arap dil bilgisinin, geçmiş dönem Peygamber kıssalarının, Hız. Peygamberin söz, fiil ve takrirlerinin, şiirlerin öğretildiği kurumlar olmuştur. Günümüz anaokulu ve ilköğretimin ilk üç veya dört yıllık dönemini kapsamaktadır (Yorulmaz, 2020: 18).

Küttabın fonksiyonunu üstlenen okullara farklı dönemlerde çeşitli isimler verilmekteydi, öyle ki, “dâru’t-talim”, “mekteb”, “mektebhane”, “muallimhane”, “darul-ilm” isimleri bunlar arasında zikredilmektedir (Baltacı, 2004: 6). Resmî olarak bu şekilde isimlendirilen eğitim kurumlarına halk kendi arasında; küçük çocukların eğitim aldıkları okul manasına gelen “sıbyan mektebi”, denmiştir. Genel itibarıyla tüm mahallelerde açıldıkları için “Mahalle Mektebi” olarak ta isimlendirilmiştir. Bununla beraber inşaat aşamasında taş kullanıldığı için “Taş Mektep” olarak ta bilinmektedir. (Kazıcı, 2004: 86). Her mahallede ve köylerde camilerin yanlarında inşa edilmiş ve eğitim çalışmalarını cami çevresinde icra etmişlerdir (Akyüz, 1997: 72). Kız çocukları

da bu mekteplerde eğitim görebilmekteydi. Çocuk dört veya beş yaşına girince bu mekteplere “Amin alayı” olarak isimlendirilen törenler eşliğinde gönderilirdi. Bu tören çocuğu okula teşvik etmek, okulu sevdirmek için yapılırdı. Amin alayında çocuk kendisine eğitim verecek olan öğretmeni ve okul arkadaşları tarafından kendi evinden alınır, tören eşliğinde okula götürülür ve ilk dersi de bu şekilde çocuğa verilirdi. Bu okullarda öğrencilere namaz duaları ve surelerini düzgün telaffuz edip okuyacak kadar Kur’an-ı Kerim okuması öğretilir. Namaz kılma gibi şekli ibadetlerin yapılışının öğretilmesinin yanında, dini bilgiler, ilmihal dersleri verilir. Salavat, tekbir gibi dini musiki alanında icralar yaptırılırdı. Bu okullarda verilen eğitimin süresi dört yıl olmakla beraber (Baltacı, 2004: 6) öğrencinin bilgi, beceri ve zekâ seviyesine bakılarak eğitim süresi kısaltılabilirdi (Develioğlu, 1997: 905).

Osmanlı devleti eğitim sistemi içerisinde sıbyan mektepleri; dört beş yaşlarında olan çocukların eğitim aldıkları, başlangıç seviyesinde okuma yazma öğrendikleri, bununla beraber Kur’an-ı Kerim, temel ilmihal ve dini bilgiler, siyer, ahlak ve edeple alakalı beyitler öğrendikleri eğitim kurumlarıdır. Günümüz anasınıfı veya anaokulu ve ilkokul seviyelerini içine alan eğitim (Yorulmaz, 2020: 19) kurumları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cumhuriyetin kurulmasıyla başlayan süreçte yani ilk yıllarda devlet ilkokul öncesi eğitime gerektiği kadar destek ve önem vermemiştir. Böyle olmasının en önemli sebebi zorlu bir milli mücadele verilmesi ve sonrasında harf inkılabı yapılarak halkın bir anda cahil (okuma-yazma bilmeme) durumuna düşmesidir. Bu dönemde devlet eğitim politikasında ilkokul eğitime ve halka Latin alfabesi öğreterek okuryazar oranının yükseltilmesine destek vermiştir. Okul öncesi eğitim ise özel işi ve kuruluşların (Cihandide, 2014: 113; Tozlu, 1989: 83-84) çeşitli girişimleriyle verilmeye çalışıldığı kaynaklardan anlaşılmaktadır. Bu dönemde yapılan din eğitimi incelendiğinde, okul öncesi dönem çocuk eğitiminde hiçbir din eğitimi öğretimine rastlanılmamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI 4-6 YAŞ GRUBU KUR'AN KURSLARI

Cumhuriyetin ilanından sonra, Osmanlı'daki bazı kurumların üzerinde bulunan görevler farklı isimler altında teşkilatlanan kurumlara verilmiştir. Osmanlı Devletindeki Şeyh'ül-İslamlık kurumunun Türkiye Cumhuriyetine uyarlanması olarak kabul edilebilecek Diyanet İşleri Başkanlığı da 3 Mart 1924 yılında kurulmuştur. Kurumun görev ve çalışmalarını konu alan 633 sayılı "Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun" nun ilk maddesi şöyledir: "İslam dininin inançları, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yürütmek üzere Cumhurbaşkanlığına bağlı Diyanet İşleri başkanlığı kurulmuştur." Dolayısıyla "toplumu din konusunda aydınlatmak" ibaresine Kur'an-ı Kerim öğretimi başta olmak üzere yaygın din eğitimi alanına giren yetki ve sorumluluk tamamen bu kuruma verilmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı ilk dönemlerde yaygın din eğitimi faaliyetlerini kendisine bağlı camilerde gerçekleştirmekle birlikte zamanla Kur'an kursları, Kur'an eğitimi verilen kurslarda ve yaz aylarında talebe bağlı olarak yapılmaktadır (Aydın, 2007).

"Osmanlı'nın emaneti olan daru'l-kurra" adı altında faaliyet yürüten mekânlar 3 Mart 1924 tarihinde kabul edilen "Tevhid-i Tedrisat Kanunu" yürürlüğe konulmasıyla "Kur'an Kursu" ismiyle faaliyet yürütmesine imkân bulabilmiştir. 30'lu yıllarda, 10 Aralık itibariyle, on iki yaşından küçüklere kesinlikle bir şey öğretilmemesi kaydı ve bu yaş üzerindeki vatandaşlara ise sadece Kur'an-ı Kerim'den namaz dua ve surelerinin öğretilmesi maksadıyla dönemin Diyanet İşleri Başkanı Rıfat Börekçi'nin ısrarıyla az sayıda hocanın görevlendirilmesi suretiyle Kur'an öğretimi ve "Kur'an Kursu" faaliyetleri başlamıştır (Baltacı, 2000).

Cami ve Kur'an kurslarında yürütülmekte olan yaygın din eğitimi faaliyetlerinden küçük çocukların istifade edebilmesi 2013-2014 yıllarına kadar pek mümkün olamamaktadır zira buralarda din eğitimi yapmalarının önüne geçmek için yaş

sınırlaması uygulanmakta ve sekiz yıllık kesintisiz eğitim yapıldığı için ilköğretim mezunu olmayan çocuk din eğitimi alamadığı (Aydın, 2007) kaynaklarda ifade edilmektedir.

3.1. Türkiye’de 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kurslarının Tarihi Gelişimi ve Yasal

Dayanağı

İslami eğitim metodunda Kur’an-ı Kerim hem okunması hem yazılması, hem de anlaşılması ve gelecek nesillere aktarılması hususunda eğitim sisteminin merkezinde yer almaktadır. Eğitim seviyelerinin en altından yükseköğretime varıncaya kadar Kur’an-ı Kerim dersi merkezde olan bir derstir. Bu şekilde bir sisteme sahip olan eğitim anlayışında dört altı yaş çocukların eğitiminde de böyle bir uygulamanın olması kaçınılmazdır. Buradaki eğitimin temelinde dini bilgileri öğrenme, Kur’an okumasını bilme, Kur’an’ı ezbere okuyabilme, ahlaki erdemleri kazanma gibi faaliyetlerden teşekkül etmektedir (Yorulmaz, 2020: 20).

Diyanet İşleri Başkanlığı’nın faaliyet alanları incelendiğinde ülkemizde “Yaygın Din Eğitimi” alanında resmi ve sistemli olarak hizmet sunan en önemli kamu kurumu olduğu görülecektir. Kuruluş ve teşkilatlanması öncelikle “Anayasa”ya dayanmakta olan kurum, devlet teşkilatlanmasında “genel idari hizmetler” kolu bünyesinde faaliyet yürütmektedir. Bahse konu başkanlık “Merkez, Taşra ve Yurt Dışı” olmak üzere üç ana unsur üzerinde yapılanmaktadır. Öncelikli olarak cami ve mescitler ile Kur’an kurslarında yaygın din eğitimi faaliyetlerini yürüten kurum “Din Şuraları”, “konferans-seminer-panel” gibi etkinliklerle birlikte “Aile ve Dini Rehberlik Merkezleri”, “Gençlik Merkezleri” vb çeşitli oluşumlarla halkımıza dini ve manevi rehberlik hizmeti sunmak adına önemli bir görevi icra etmektedir (Koç, 2020: 127). Son yapılan düzenleme ile “Ulusal Meslek Standardı” mevzuatına Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde görev almak üzere “Manevi Danışman” adı altında meslek tanımlaması da getirilmiş ve böylelikle yapılan faaliyetleri yürütecek personelin yeterlikleri adına mesleki standartlarda belirlenmiştir (Resmi Gazete, 2019: 30929-Mükerrer).

Ülkemizde okul öncesi din eğitimiyle ilgili olarak halkın yoğun talebi olmasına rağmen Devletin resmi kurumlarında bu hususla ilgili bir teşebbüs olmadığı görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığınca okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim-

öğretim verilmek üzere hazırlanan eğitim programlarında çocukların dini ve ahlaki gelişimlerine de yer verilmemiştir. Buna karşılık Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ancak özel olarak işletilen bazı okul öncesi kurumlarında MEB'in hazırladığı programla birlikte çoğunlukla değerler eğitimi adı altında bir takım etkinliklerle din ve ahlak eğitimine yer verilerek ve bu ihtiyaç karşılanmaya çalışılmıştır (Aşlamacı, 2020: 160).

2013 yılına kadar ülkemizde okul öncesi din eğitimi hususunda resmi olarak bir düzenleme yapılmadığını görmekteyiz Diyanet İşleri Başkanlığının 2013 yılından itibaren açmaya başladığı 4-6 yaş Kur'an Kursları ise okul öncesi din ve ahlak eğitimi ihtiyacının resmi devlet kurumları vasıtasıyla karşılanmasına yönelik ilk uygulama olmuştur. 22 Temmuz 1999 tarihli "Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanunda" yapılan değişiklik nedeniyle 5. sınıftan önce çocukların din eğitimine katılmaları hukuken mümkün olmamaktadır (Kaymakcan, 2022: 239) Bu yaş sınırlamasıyla ilgili değişiklik 7 Nisan 2012 tarihinde kanunda yapılan bir düzenleme ile ortadan kaldırılmıştır (DİB, 2013: 5). Bu tarihten itibaren yaş sınırı olmaksızın çocuklar camilerde verilen Yaz Kur'an Kurslarına gitmeye başlamışlardır. Kış aylarında ise anneleriyle beraber Kur'an kurslarına giden dört altı yaş çağındaki çocuklar zamanlarını bu kurslarda geçirmeye başlamışlardır. Küçük çocuğunu bırakacak bir yeri olmadığı için çocuğu ile beraber kursa gelmek isteyen annelere izin verilmiştir. Anneleriyle beraber kursa gelen çocuklar orada verilen eğitimin insicamını bozmamaları ve onlarında dini bilgi olarak bir şeyler öğrenmeleri için, kursların bünyesi içinde bu çocuklarında eğitim alabileceği mekânlar ihtiyaç halini almıştır. Ayrıca eşi ve kendisi çalışan anneler ve babalar çocuklarını okul öncesi dönemde din eğitimi veren kurumlara göndermek isteğini dile getirdiklerinde ve bu istekler çoğalınca Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları 2012-2013 eğitim öğretim yılında ilk defa resmi olarak eğitim vermeye başlamıştır. Bu sayede Cumhuriyetin kurulmasından bu yan ilk defa okul öncesi çocuklar için din eğitimi ve Kur'an eğitimi verecek olan kurslar eğitim faaliyetlerine başlamışlardır (DİB, 2018: 5).

Yaşanan pek çok sıkıntılı döneme rağmen günümüz Türkiye'sine bakacak olursak artık "Kur'an Kursu" hizmetlerinin planlı ve sistemli yürütüldüğünü söylemek mümkündür. Son yıllardaki önemli gelişmelerle birlikte yaş sınırlaması ortadan kaldırılmış ve 4-6 yaş arası çocuklara yönelik olarak Kur'an kursları da oluşturulmaya başlanmıştır. Kur'an kurslarına kayıtla ilgili yaş sınırlamasının ortadan kaldırılması

neticesinde Diyanet İşleri Başkanlığı 26 Ocak 2012 tarihinde “04-06 Yaş Grubuna Yönelik Olarak Din Eğitimi Projesi” başlatmıştır. Adı geçen bu proje, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında pilot olarak 10 vilayette uygulanmaya başlamış, 2014-2015 eğitim-öğretim yılı itibariyle de ülke geneline yaygınlaştırılmıştır. Bu uygulama için ilgili kurum marifetiyle 2014 yılında dört ile altı yaş kategorisinde faaliyet yürütecek kurslara yönelik olarak öğretim programı da hazırlanmıştır (Aşlamacı, 2017: 205).

2013-2014 yılı içerisinde öncelikle pilot uygulama olarak on vilayette uygulanmakta olan “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Öğretim Programı” Diyanet İşleri Başkanlığı’nca yaygın din eğitimi faaliyetleri arasında önemli yer işgal etmektedir. 26 Ocak 2012 tarihi itibariyle “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları” uygulaması öncelikli olarak; “Ankara, İstanbul, İzmir, Kayseri, Gaziantep, Adana, Diyarbakır, Samsun, Rize ve Erzincan” illerde sınırlı bir uygulama olarak yürürlüğe konulmuş bu sınırlı uygulama neticesinde alınan bulgular değerlendirilmek suretiyle (Tüfekçi, 2020: 26-27) halkın yoğun ilgisine cevap sunmak amacıyla bu uygulama ülke geneline yayınlaştırılması kararı alınmış ve dolayısıyla bu eğitimin yürütülmesi için gerekli özelliklere haiz mekânlarda ilgili yaş için “Kur’an Kursları” açılmaya başlanmıştır.

3.2. 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Öğretim Programı

Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanan okulöncesi eğitim programında dikkate alınmayan 4-6 yaş çocuğunun dini-ahlaki gelişimiyle ilgili ihtiyacının resmi olarak devlet kurumları ile karşılanması 2013 yılından itibaren Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 4-6 yaş çocuklara yönelik olarak açılan Kur’an Kursları ile gerçekleşmekte ve bu kurslarda Başkanlık tarafından 2013 yılında hazırlanan ve 2018 yılında yenilenen Kur’an Kursları öğretim programı uygulanmaktadır (Aşlamacı, 2020: 161).

Diyanet İşleri Başkanlığınca ilgili kursların eğitim-öğretimini düzenleyen bir program hazırlanmış ve programda bu kursların amacı şöyle ifade edilmiştir: “Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak 4-6 yaş (48-72 ay) seviyesindeki çocukların İslam dininin sevgi, saygı, yardımlaşma, iyilik, adalet, sorumluluk, doğruluk ve sabır gibi değerlerini insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olarak fark etmelerini, kazandıkları bu değerleri gündelik hayatlarında kullanabilmelerini, Kur’an-ı Kerim’i içerik, ses ve şekil olarak yine kendi yaş gruplarına

uygun olarak tanıyabilmelerini, Allah'ı sevgi temelinde tanıyabilmelerini ve yaratılışı fark etmelerini, Hz. Peygamber'in kişiliğini ve karakterini tanımalarını, sevip rol model almalarını, sağlıklı bir din ve ahlak gelişimi göstermelerini sağlamak, iyi alışkanlıklar kazanmalarının yanı sıra beden, zihin ve duygu gelişimlerine katkı sağlayacak nitelikte öğrenim görmelerine uygun bir ortam sunmak", sıralanan amaçları yerine getirmek amacıyla "Esnek Çerçeve Öğretim Program" prensibi benimsenmek suretiyle hazırlandığını belirtilen programın; "Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu) uygulanmakta ve öğretmenlere, çocukların hazır bulunuşluk ve ihtiyaçları doğrultusunda bu programda yer alan konulardan hangilerine, ne kadar süre ve düzeyde yer vereceklerine karar verebilme" imkânları oluşturmak amaçları arasında sayılmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı, bahse konu programda alanda görev alacak öğretici yeterliklerini belirlemek amacıyla da yaptığı araştırma ve danışma toplantıları neticesinde: "Öğreticilerin sosyal gelişim, ahlak gelişimi, drama uygulamaları iletişim gibi çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili konularda temel düzeyde bilgi sahibi olmaları" gerektiğine değinerek bu ihtiyacın karşılanması için, "Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü" arasında yapılan görüşme ve protokoller neticesinde "Okul Öncesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kurs Programı" hazırlanmasını ve 380 kredilik bu programın "Halk Eğitim Merkezleri" vasıtasıyla uygulanmasına karar verilmiştir. Bu programın içeriği konusunda ise, "Derslerde kaynak olarak Başkanlıkça 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına yönelik hazırlanan materyallerin esas alınması, bununla birlikte Başkanlığın çocuklara yönelik diğer yayınlarından da imkânlar ölçüsünde faydalanılması, ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitimi kapsamında hazırlanan bu programın amaç ve kazanımlarına uygun nitelikteki materyallerden de yararlanılabileceği" (Koç, 2020: 139-140) ifade edilmektedir.

Bu kurslarla ilgili olarak halkın ilgisinin ne oranda olduğunun göz önünde tutulması amacıyla Diyanet İşleri Başkanlığının 2020 yılı faaliyet raporlarından bazı istatistikleri paylaşmakta fayda mülahaza edilmektedir: "2019-2020 Eğitim-Öğretim yılında 4-6 yaş grubunda 5.575 kursta; 6.749 kadrolu, 3.347 geçici olmak üzere toplam 10.096 öğretici görev yapmış, bu kurslarda 90.657 erkek, 91.151 kız olmak üzere toplam 181.808 öğrenci"nin bu programlar vasıtasıyla eğitim öğretime alındığı ifade edilmekte bununla birlikte küresel ölçekte ülkemizde de etkisi görülen pandemi

nedeniyle “Covid-19 salgını nedeniyle Mart ayında yüz yüze eğitime ara verildiğinden eğitimin sekteye uğramaması adına Kur’an kurslarına yönelik uzaktan eğitim faaliyetleri planlanmış ve uygulamaya” konulmak suretiyle ve “Nisan ve Mayıs aylarında 4-6 yaş grubu programı öğretici ve velilerine yönelik Diyanet TV’de hafta içi sabah 10.30-11.45 saatleri arasında, 4-6 yaş grubu öğrencilerine de hafta içi, akşam 17.00-18.00 saatleri arasında programlar” (DİB, 2020 Yılı Faaliyet Raporu: 90-92) yapılarak bu faaliyetleri devam ettirilmesi amacıyla çeşitli faaliyetlerin gerçekleştirildiği kurumun yıllık yapılan hazırlanan raporunda açıklanmaktadır.

3.2.1 Programın Genel Amaçları

Diyanet İşleri Başkanlığı, yaygın din eğitimi kapsamında Kur’an Kurslarında faaliyet yürütmekte olan 4-6 Yaş Grubu Kur’an Öğreniminin genel amaçlarının ne olduğu konusunda programda açıklama yapmaktadır:

“Bu programın amacı, Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak çocukların kendi seviyelerinde;

İslam dininin değerlerini insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olarak fark etmelerini, kazanacakları değerleri gündelik hayatta kullanmalarını, İslam’ın temel kaynağı olan Kur’an-ı Kerim’i ses ve şekil olarak tanımalarını ve okuyabilmelerini, Allah’ı sevgi temelinde tanımalarını ve yaratılıştaki düzeni fark etmelerini, Peygamber Efendimizin kişiliğini ve karakterini tanımalarını, sevmelerini ve model almalarını, Sağlıklı bir din ve ahlak gelişimi göstermelerini, İyi alışkanlıklar kazanmalarının yanı sıra beden, zihin ve duygu gelişimlerine katkı sağlayacak nitelikte öğrenim görmelerini sağlayacak uygun bir ortam sunmayı amaçlamaktadır” (DİB, Kur’an Kursları Öğretim Programı, (4-6 Yaş Grubu), 2018: 7). Diyanet İşleri Başkanlığının programın amaçlarıyla ilgili yukarıda verilen izahında görülecektir ki “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları”nın amaçları arasında Kur’an-ı Kerim öğretimi açık bir şekilde zikredilmektedir. Ayrıca bu yaş grubu için hazırlanan programda da yapılan incelemelerle görülmüştür ki Kur’an-ı Kerim öğretimiyle ilgili geniş bir süreç ve zaman dilimine yer verilmektedir. Bu süreç içerisinde kullanılacak yöntem ve tekniklerle ilgili de öğretmenlere rehberlik edilerek örnekler sunulmaktadır.

3.2.2. Programın Temel Yaklaşımı

Diyanet İşleri Başkanlığı yürütmekte olduğu 4-6 Yaş Grubu Kur'an kurslarının temel yaklaşımı tanımlarken: "Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)" geliştirilirken;

A. Okul Öncesi Eğitimi ve Program Geliştirme alanındaki yeni yaklaşım ve ilkeler,

B. İlahiyat Bilimleri'nin verileri doğrultusunda temel yaklaşımın belirlenmesi esas alınmıştır" olarak belirlemekte ve bu esaslar doğrultusunda neler yapılacağını izah etmektedir." "Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları" programının temel yaklaşımında öncelikle okul öncesi eğitimin öncelendiğini ifade ettikten sonra okul öncesi din eğitimiyle ilgili olarak İlahiyat Bilimlerinin verilerinden istifade ettiklerini açıklamaktadırlar.

Yukarıda bahsedilen veriler ışığında programın temel yaklaşımıyla ilgili olarak: "Bu bağlamda;

Çocukların bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor yönden gelişimlerini dikkate alan; öğrenci merkezli yöntem ve teknikleri kullanmayı öngören; araştıran, sorgulayan, yorumlayan, işbirliği yapan, bireysel farklılıkları göz önünde bulunduran ölçme ve değerlendirmeye yer veren esnek çerçeve öğretim programı anlayışı" benimsenerek hazırlanan program çerçevesinde, "4-6 yaş grubu eğitim ilkelerine uygun olarak hazırlanan etkinlikler" in yerine getirilmesi gerektiği belirtilmektedir.

İlgili programda eğitimci olarak görev yapanların öğrencilerin kazanımlarını onların ilgi ve isteklerine göre düzenleyebilecekleri ve kazanımları tespit etmek amacıyla, onlara yol göstermek adına eğitimcilerin eğitim alanında bulunan çocukların hazırbulunuşluklarını göz önünde tutmak suretiyle etkinlik planlamasına imkan sağlamakta bu amacın yerine getirebilmesi adına pek çok yöntem ve teknikten istifade edebilmelerinin önünü açmaktadır. Eğitim öğretim faaliyeti sürecinde ve eğitim sonunda öğrencilerin kazanımlarının tespiti için, ilgili programın eklerinde hazırlanmış olan, "Değerlendirme Formu" kullanılmak suretiyle, öğrencilerin kazanımlarının tespit edilmesi ve eksikliklerin bu yolla giderilmesi programda eğitimcilere verilen tavsiyeler arasında göze çarpmaktadır.

Eğitim programı süresince neler yapılması gerektiği hususunda öncelikle eğitimin ilk iki haftası konusunda “Kursa Uyum Süreci” olarak isimlendirilen öğrencinin başta kendisi olmak üzere, arkadaşları, kursu-sınıfı, eğitimcisi vb hususlar dikkate alınarak programa uyumlarının sağlanmasına yönelik düzenlenmektedir. Bu sürecin öğrencilerin hazırbulunuşlukları ve sınıfın dinamik yapısı göz önünde bulundurulmak suretiyle uzatılması veya kısaltılması eğitimcilerin insiyatifine bırakılmakta ancak öğrencinin ailesinin mutlaka sürece dahil edilmesi istenilmektedir. Zira öğrencinin gelişimi başta olmak üzere topluma uyumu ve akademik başarısı için ailenin katkısının önemli olduğu vurgulanmaktadır. Özellikle sağlıklı bir din eğitiminin sağlanması için gerek uyum döneminde gerekse eğitim öğretimin diğer aşamalarında ailenin sürece dahil edilmek suretiyle aktif bir katılımın sağlanması hatta belli aralıklarla veli-öğrenci buluşmasına yönelik faaliyetlerin düzenlenmesi programda zikredilmektedir (DİB, Kur’an Kursları Öğretim Programı, (4-6 Yaş Grubu), 2018: 7-8).

Diyanet İşleri Başkanlığı’nın, dört ile altı yaş yaş kategorisinde eğitimlerinde amaçladığı temel prensipleri ise şu şekilde açıklamaktadır: “Kur’an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu) bazı temel ilkelere dayanmaktadır. Kur’an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu) eğitim süreci, tüm unsurlarıyla çocukların ihtiyaçlarına ve bireysel farklılıklarına uygun etkinliklerle yürütülmelidir Programda çocukların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla demokratik eğitim anlayışına uygun eğitim ortamları hazırlanmalıdır. Etkinlikler düzenlenirken çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının yanı sıra çevrenin ve kursun imkânları da göz önünde bulundurulmalıdır. Çocuklar sınıfa geldiğinde güler yüzle karşılanmalıdır. Her çocuk kursa başladığında gözlemlenmeli ve hazır bulunuşluk seviyeleri ile ön bilgileri değerlendirilmelidir. Eğitim sürecinde, çocuğun bildiklerinden başlanmalı ve deneyerek öğrenmesini sağlayacak uygun fırsatlar tanınmalıdır. Verilen eğitimle çocukların sevgi, saygı, işbirliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma, paylaşma vb. duygu ve davranışları geliştirilmelidir. Eğitim sürecinde çocukların kendilerine saygı ve güven duyması sağlanmalı, öz denetim kazandırılmalıdır. Oyun, bu yaş grubundaki çocuklar için en uygun öğrenme yöntemidir. Bu sebeple programda yer verilen etkinliklerde oyun mümkün olduğunca kullanılmalıdır. Oyunun bir araç olarak kullanıldığı unutulmamalı, her oyunda değerler eğitime yönelik bir kazanım bulunmasına dikkat edilmelidir. Çocuklarla iletişimde, onların kişiliğini zedeleyici baskıcı bir tutum yerine demokratik, hoşgörülü, çocuğa

önemsendiğini belirten, çocuğun kendini ifade edebileceği ve kişilik gelişimini destekleyici bir tutum sergilenmelidir. Çocukların bağımsız davranışlar geliştirmesi desteklenmeli, yardıma gereksinim duyduklarında yetişkin desteği, rehberliği ve güven verici yakınlığı sağlanmalıdır. Çocukların kendilerinin ve başkalarının duygularını fark etmesi, tanınması ve duygularını uygun şekilde ifade etmeleri desteklenmelidir. Çocukların hayal güçleri, keşfedici ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma, duygu ve düşüncelerini ifade edici davranışları geliştirilmelidir. Erken çocukluk dönemi değerler eğitiminin Kur'an-ı Kerim ve dini bilgiler öğretmekten önce, çocukta dini bir etki bırakma ve dini duygunun gelişmesine katkı sağlamayı amaçladığı hususu daima göz önünde bulundurulmalıdır. Kur'an öğretiminde çocukların harf ve kelimelerin doğru telaffuzuna özen gösterilmeli, ancak mahreç üzerinde çocuklara bıkkınlık verecek şekilde ısrar edilmemelidir. Peygamberimizle ilgili konular işlenirken, onun örnek kişiliğini anlatan çok sayıda örnek ve kesite çocukların kolay anlayabileceği bir anlatımla yer verilmelidir. Öğretici, planlı ve programlı bir biçimde dokümanlarını dosyalamalı, dosyalarını gerektiğinde yönetici ve meslektaşlarıyla paylaşmalıdır. Öğretici, öğretici kitabında yer alan etkinlikleri uygulamadan önce gerekli materyal ve ortamla ilgili hazırlıkları yapmalı ve derse hazırlıklı girmeye özen göstermelidir. Öğretici, öğretici kitabında yer alan etkinlikleri uygularken oyun ve dramalarda çocuklarla birlikte yer alma konusunda bir çekince yaşamamalıdır. Eğitim sürecinde anlatım ve soru-cevap yanında drama, örnek olay, kavram haritaları, tartışma, gösterip yaptırma gibi çocukların yaparak-yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak yöntem ve teknikler kullanılmalıdır. Kursta öğrenilen bilgi ve davranışların pekiştirilmesi, kalıcılığının sağlanması için aile eğitimi ve aile katılımı çalışmalarına da yer verilmelidir. Öğretici eğitim boyunca çocuğun var olan yeteneklerini geliştirmesine ve yeni beceriler edinmesine destek olmak için sonuçtan ziyade sürece önem vermeli, çocuğun çabalarına odaklanmalı, bu çabaları takdir etmeli, çocuğa iyi bir model olmalı ve yeni öğrenme fırsatları oluşturmalıdır” (DİB, Kur'an Kursları Öğretim Programı, (4-6 Yaş Grubu), 2018: 8-9).

3.2.3. Programın İçeriği

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlanan, 4-6 yaş grubu Kur'an kursu ğretim programının içeriğine bakıldığında programın içeriğinin programlarda belirlenen kazanımları destekleyecek şekilde hazırlandığı görülmektedir. İçerik "Dini Bilgiler" ve "Kur'an-ı Kerim" şeklinde iki alandan oluşmaktadır. Dini Bilgiler alanında her biri dokuzar üniteden, Dini Bilgiler-1 ve Dini Bilgiler-2 derslerine; Kur'an-ı Kerim alanında da yine her biri dokuzar üniteden Kur'an-ı Kerim-1, Kur'an-ı Kerim-2 derslerine yer verildiği görülmektedir. Ayrıca programın başında tek ünite şeklinde "Kursa Uyum Süreci" başlığı da programın içeriğinde yer almaktadır. Programda yer alan bu derslere haftalık kaç saat okutulacakları program içerisinde tablo halinde sunulmaktadır (DİB, 2018: 11).

Programın ilk iki haftasında çocuğun kendisini, arkadaşlarını, sınıfı, kursu, ğreticisini vb. hususları tanınasına imkân sağlayacak "Kursa Uyum Süreci" uygulanması planlanmaktadır. Bu doğrultuda tek ünite şeklinde verilen kursa uyum sürecinde çocukların kurs görevlilerini, kurs ortamını ve günlük uygulamalarını tanıyıp benimsemelerine yönelik kazanımlar sıralanmaktadır. Ayrıca açıklamalar kısmında uyum sürecinde ulaşılması hedeflenen kazanımların ğretim yılı boyunca ele alınması ve bu konuda uygulanacak etkinlik ve materyallerle ilgili MEB okul öncesi öğretmenleri için hazırlanan etkinlik materyallerden de yararlanılması vurgulanmaktadır.

Dini Bilgiler-1 dersi içerisinde "Dua, şükür ve zr Dileme", "Sevgi ve Merhamet", "Saygı", "Sorumluluk", "Yardımlaşma", "Sabır", "İyilik", "Doğruluk ve Dürüstlük" ve "Adalet" şeklinde değer ifadelerinden oluşan dokuz ünite yer almaktadır (DİB, 2018: 13-21). Söz konusu değerlerin öncelikle çocukların günlük yaşantılarında karşılaşılan örnek durumlardan hareketle ele alınması kazanım tablolarındaki açıklamalarda talep edilmektedir. Bu nedenle gelişimleri itibariyle soyut kavramları ancak kendi hayatlarındaki somut karşılıkları itibariyle anlamlandırabilecek olan çocukların seviyelerine uygun olarak programda değerlerin ele alındığını söylemek mümkündür.

Dini Bilgiler-2 dersi içerisinde ise "Allah'ı Seviyorum", "Peygamberimi Seviyorum", "Kitabımı Seviyorum", "İnsanları Seviyorum", "Kinatı Seviyorum",

“Dinimi Seviyorum”, “Dini Mekânlarımızı Seviyorum”, “Vatanımı Seviyorum” ve “Bayramlarımızı Seviyorum” üniteleri mevcuttur (DİB, 2018: 13-29). Söz konusu ünitelerle ilgili kazanımlara ve açıklamalara bakıldığında çocukların gelişimlerine uygun olarak Allah’ı, Hz. Peygamberi, Kur’an-ı Kerim’i, İslam dinini, dini mekânları ve vatani sevgi temelli olarak tanımalarına yönelik etkinliklerin yapılması vurgulanmaktadır. Buradan hareketle programın çocuklara İslam dininin temel kavramlarını öncelikle sevdirmeyi amaçladığını ve bunun çocukların gelişim seviyelerine uygun olduğunu söylemek mümkündür.

Kur’an-ı Kerim-1 dersi içinde “Kur’an-ı Kerim’i Tanıma” başlıklı ilk ünite çocukların öncelikle Kur’an-ı Kerim’i tanımaları hedeflenmektedir. Diğer geri kalan sekiz ünite ise çocuklara Kur’an-ı Kerim’in harflerinin tanıtılması ve bazı dua ve surelerin ezberletilmesine yönelik içerik yer almaktadır. Bu amaçla her ünite belli sayıda harfin öğretilmesi amaçlanmaktadır. Ezberlenmesi istenilen dua ve sureler ise; Başarı duası, Sübhaneke duası, Salli-barik duaları, İhlas suresi, Kevser suresi, Tahiyat duası, Rabbena duaları ve Fatiha suresi şeklindedir (DİB, 2018: 31-34).

Kur’an-ı Kerim-2 dersinin dokuz üniteden oluşan içeriğinde de harflerin başta, ortada ve sondaki şekilleri, üstün, esre, ötre, cezm, şedde, tenvin, uzatma harfleri yer almaktadır. Ayrıca yine her bir ünite ezberlenmesi hedeflenen sure veya dualara yer verilmektedir. Bu sure ve dualar; Amentü duası, Nas suresi, Felak suresi, İhlas suresi, Kevser suresi, Fatiha suresi ve’den oluşmaktadır. Bu surelerden Felak suresi, Nas suresi ve Ayete’l- Kürsi’nin sadece ezbere okutulması hedeflenmekte, muhtemelen anlamlarının çocuklarının gelişim düzeylerine uygun olmadığı düşüncesiyle anlamlarının okutulması istenmemektedir. Bunların dışındaki surelerin ise anlamlarının da bilinmesi hedeflenmektedir (DİB, 2018: 35-38).

4-6 Yaş Kur’an kursu öğretim programının yaklaşık üçte birlik kısmı Kur’an-ı Kerim’i tanıtmak ve harflerini öğretmek okuma becerisi kazandırmak üzerinedir. Kur’an-ı Kerim’i tanıtmak ve onun önemini ve sevgisini kazandırmak önemlidir. Ancak Kur’an okuma becerisinin erken çocukluk dönemi din eğitimi için ne kadar acil olduğu, öğrencilerin bilişsel gelişimlerine ne kadar uygun olduğu ve çocukların ilköğretimde karşılaşacakları latin alfabesi ile okuma yazma öğretimini nasıl etkileyeceği üzerine yeniden düşünmek ve bilimsel araştırmalara konu yapmak gerekmektedir. Bu program

gelişimsel özellikler itibariyle birbirinden oldukça farklılık gösteren 4, 5 ve 6 yaşındaki çocuklara hitap edecek şekilde hazırlanmıştır. Bu açıdan bakıldığında okuma yazma öğretimi için 4 ya da 5 yaşın oldukça erken olacağı açıktır. Bu konuda dünyadaki genel kabul gören yaş 7 yaşıdır. Geleneğimizde her ne kadar bu yaş düzeyindeki çocuklara Arap alfabesinin öğretilmesi söz konusu olsa da çocukların sonradan farklı bir alfabe ile okuma gibi bir durumları söz konusu değildi. Günümüzde ise çocuklar ilkokulla birlikte latin alfabesinde seslerden hareketle okuma yazma öğrenmektedir. Bu nedenle öncesinde farklı bir alfabe öğrenmelerinin ilerideki öğrenmelerini nasıl etkileyebileceği iyi düşünülmesi gereken bir husus olarak araştırmacılar tarafından ifade edilmektedir (Aşlamacı, 2020: 170).

3.3. 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Öğreticileri ve Yeterlilikleri

4-6 yaş grubunda faaliyet yürütmekte olan “Kur'an Kursları”nda görev yapacak eğitimcilerin yeterlikleri hususunda ise Diyanet İşleri Başkanlığınca belirlenen kriterler şöyle sıralanmaktadır: “4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında görev yapan öğretmenler, Kur'an kursu öğreticisinin temel ve özel yeterliklerini sağlama yanında;

1. Kur'an Kursları Öğretim Programının (4-6 yaş grubu) temel amaç ve ilkelerini bilir.
2. Erken çocukluk dönemi bilişsel, sosyal, dil ve psiko-motor gelişimi ile öz bakım becerileri gelişimsel özelliklerini bilir.
3. Çocukla etkili iletişim kurma becerisine sahiptir.
4. Erken yaş dönemi değerler eğitiminin genel özelliklerini bilir.
5. Eğitim sürecini planlandığı şekliyle uygular.
6. Eğitim ortamını ilgili yaş grubunun özelliklerini göz önünde bulundurarak düzenler.
7. Programın temel ilkeleri çerçevesinde etkinlikler hazırlayıp uygular.
8. Çocukların hazır bulunuşluk düzeyine göre neyi ne kadar uygulayacağını belirler.
9. Program içeriğine uygun materyal geliştirme becerisine sahiptir.

10. Eğitim sürecine ailenin katılımını sağlar.

11. Alanıyla ilgili paydaşlarla (aile, meslektaş, kurum vb.) olumlu ilişkiler kurma becerisine sahiptir.

12. Çocukların bireysel farklılıklarını dikkate alarak onların aktif öğrenmesini destekler” (DİB, Kur’an Kursları Öğretim Programı, (4-6 Yaş Grubu), 2018: 10). Yukarıda sıralanan maddeler dikkatlice incelendiğinde Diyanet İşleri Başkanlığının dört ile altı yaş kategorisinde faaliyet yürüten “Kur’an Kursu Öğreticilerinde”, İlahiyat Bilimleri Formasyonu yanında, çocuk gelişimi, çocukla iletişim konuları başta olmak üzere pek çok özelliğin bulunmasını esas aldığı gözlenmektedir.

3.4. 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Eğitim-Öğretim Materyalleri

Diyanet İşleri Başkanlığınca 4-6 yaş grubuna yönelik pek çok öğretim materyali hazırlamıştır. Bu materyaller yazılı, sesli ya da bilgisayar ortamında kullanılabilir türden materyallerdir. Başkanlıkça kurslara ücretsiz dağıtımı yapılan ve öğretici ile öğrencilerin kullanabileceği altı kitap bulunmaktadır. Bu kitaplar ve içerikleri şu şekildedir:

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı, Kur’an Kursları Öğretici Kitabı -1 (4-6 Yaş Grubu), 2018, İzmir:
Diyanet İşleri Başkanlığı, Kur’an Kursları Öğretici Kitabı -2 (4-6 Yaş Grubu), 2018, İzmir.

Kur’an Kursları Öğretici Kitabı 1-2 (4-6 Yaş Grubu)

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlanan öğretici kitapları çocukların gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak, pedagojik ilkeler çerçevesinde, günümüz eğitim anlayışına uygun olarak öğrenci merkezli olarak tasarlanmıştır (DİB, 2018, 5). Hazırlanan kitapların giriş bölümünde 4-6 yaş çocukların gelişim özellikleri, okul

öncesi din eğitiminin tarihsel süreci, bu yaş grubu çocuklarının din eğitiminin önemi, verilecek eğitimde dikkat edilmesi gereken ilkeler ve programda görev alacak öğretmenlerin dikkat etmesi gereken hususlara yer verilmektedir. Bunlar dışında ilk kitapta 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında eğitim-öğretim alacak öğrencilerin "Uyum Süreci" döneminde dikkat edilmesi gerekenler ve yapılabilecek etkinliklere değinilmiştir.

Kitaplar giriş ve iki bölümden oluşmakta. Birinci bölüm "Dini Bilgiler" ikinci bölümler ise "Kur'an-ı Kerim" öğretimine dair ünitelerden oluşmaktadır. Kitaplarda, Kur'an-ı Kerim öğretimi, temel dinî bilgiler ve ahlaki değerler, üniteler hâlinde ele alınarak drama, eğitsel oyun, hikâye, boyama, şiir, şarkı vb. etkinliklerle desteklenmiştir. Ayrıca her hafta bu etkinlikleri pekiştirecek, sürece veliyi de dâhil edecek performans ödevlerine yer verilmiştir.

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı, Kur'an Kursları Etkinlik Kitabı 1-2 (4-6 Yaş Grubu), 2021, Ankara

Kur'an Kursları Etkinlik Kitabı 1-2 (4-6 Yaş Grubu)

Başkanlıkça, kişisel farklılıkları gözetenek pedagojik bir yaklaşımla ve çocukların yaş evresi dikkate alınarak belirlenmiş olan konuların çeşitli etkinlikler ve oyunlar içerisinde işlenmesi, aynı zamanda onların bilişsel, fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimine de katkı sağlamayı hedefleyen bir amaçla hazırlanmış bir kitaptır. Kur'an kursları etkinlik kitapları Başkanlığın cami ve Kur'an kurslarında 4-6 yaş grubu çocuklara yönelik düzenleyeceği temel dinî bilgiler eğitiminde kullanılmak üzere hazırlanmış, çocukların eğitim süresince dinî ve ahlaki değerleri anlayarak ve oyun içerisinde yaşayarak öğrenmesini hedeflenen kazanımların drama, eğitsel oyun, örnek

olay inceleme, analogi, hikâye, şiir, şarkı, sanatsal etkinlik vb. yöntemlerle verilmesini dikkate alarak “Kur’an Kursları Öğretici Kitabı 1-2 (4-6 Yaş Grubu)” kitaplarının eki olarak hazırlanmıştır. Kitaplar, “Dini Bilgiler” ve “Kur’an-ı Kerim” öğretimine dair ünitelerden oluşan iki bölümden oluşmaktadır.

Kaynak: : Diyanet İşleri Başkanlığı, 4-6 Yaş Grubu Elif-Bâ Öğretimi Etkinlik Örnekleri, 2020, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 4-6 Yaş Grubu Etkinliklerle Elif-Bâ, 2020, Ankara:.

4-6 Yaş Grubu Elif-Bâ Öğretimi Etkinlik Örnekleri

Bu kitap, Diyanet İşleri Başkanlığımız 4-6 yaş grubu Kur’an kursu öğrencilerine yönelik Elif-Bâ öğretimi faaliyetlerinin, söz konusu yaş döneminin temel özelliklerini de dikkate alarak, oyun ve etkinliklerle gerçekleştirilmesine katkı sağlama düşüncesiyle Kur’an Kursu Öğreticilerine yönelik olarak rehber kitap niteliğinde hazırlanmış bir çalışmadır. Kitap öğrenciyi merkeze almakta, harf ve hareke öğretimi, kelime okuma gibi Elif-Bâ öğretimi çalışmaları oyun ve etkinliklerle, aşamalılık ilkesi gözetilerek çocukların; zorlanmadan ve usandırılmadan öğrenmeleri amacıyla hazırlanmıştır.

4-6 Yaş Grubu Etkinliklerle Elif-Bâ

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından, 4-6 yaş Kur’an kursunda eğitim süreçlerinin pedagojik bir yaklaşımla, hazırlanan “Elif-Bâ Etkinlik Kitabı”; Kur’an-ı Kerim öğrenmenin ilk adımı olan “Elif-Bâ”yı, eğitim biliminin yukarıda bahsedilen ilkeleri doğrultusunda çeşitli etkinliklerle eğlenirken öğrenmelerini amaçlayan bir çalışmadır.

Bu çalışmada;

1. Harflerin dizilişinde, harflerin şeklini esas alan ve en yaygın olarak kullanılan sıralama takip edilmiştir.

2. Kur'an harfleri, 3, 4 veya 5 harften oluşan gruplara ayrılmış, ilk harf grubundan sonra sırasıyla üstün, esre ve ötre hareketlerine yer verilmiştir.

3. Konuların kolaydan zora, basitten karmaşığa doğru öğrenilmesi amaçlanmıştır.

4. Her harfin tanıtıldığı sayfanın üst kısmında sırasıyla harfin orijinal hali, harfin öğrenilmesini kolaylaştıracak bir bilmece ve harfin başta, ortada ve sondaki yazılışlarına yer verilmiştir.

5. Her sayfanın alt bölümünde etkinliğin nasıl uygulanacağını ifade eden yönergeler yazılmıştır.

6. Yeni harf grubunun öğrenilmesinde daha önceki harfler de kullanılarak öğrenilenlerin pekiştirilmesi amaçlanmıştır.

7. Örnek kelimelerin, konuların akışına uygun olmasına, kolaydan zora doğru sıralanmasına, anlamlı olmasına ve Kur'an-ı Kerim'de geçen kelimelerden oluşmasına özen gösterilmiştir.

8. Çocuğun çok yönlü gelişimini etkileyen ve eğitim sürecinin önemli bileşenlerinden biri olan ailenin, Kur'an öğretiminde çocuklara yardımcı olmalarını sağlamak amacıyla "Aile Katılımı" etkinliklerine yer verilmiştir.

9. Etkinliklerin hazırlanmasında çocukların bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor yönden gelişimlerini dikkate alan bir yaklaşım benimsenmiştir.

10. Her konuda farklı etkinliklere (eşleştirme, çizgileri birleştirme, boyama, farklı olanı bulma vb.) yer verilmiştir ((Diyanet İşleri Başkanlığı, 4-6 Yaş Grubu Etkinliklerle Elif-Bâ, 2020: 4-5).

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı, 4-6 Yaş Grubu Yaz Kur'an Kursları Etkinlik Kitabı, 2022, Ankara.

4-6 Yaş Grubu Yaz Kur'an Kursları Etkinlik Kitabı

Diyanet İşleri Başkanlığınca ilk defa 2022 yılında çocukların seviyelerine uygun sekiz haftalık müstakil “Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)” hazırlamıştır. Bu program için, 4-6 yaş grubunda görev yapmakta olan Kur'an Kursu Öğreticilerine rehber kitap niteliğinde hazırlanan kitap da, dinî bilgiler ve ahlaki değerlerin 8 hafta süreyle ele alınarak eğitim biliminin ilkeleri doğrultusunda pedagojik bir yaklaşımla, çocukların bilişsel, fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimini dikkate alan drama, eğitsel oyun, hikâye, şiir, bilmece vb. etkinliklerle eğlenirken öğrenmelerini amaçlayan bir çalışmadır.

Bu çalışmada;

1. Etkinlikler, 4-6 yaş grubu çocuklara yönelik gerçekleştirilen Yaz Kur'an Kurslarında öğreticilere rehber olması amacıyla, programda yer alan hedef ve kazanımlar doğrultusunda hazırlanmıştır.

2. Etkinliklerin hazırlanmasında çocukların bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor, sosyal ve duygusal yönden gelişimlerini dikkate alan bir yaklaşım benimsenmiştir.

3. Her hafta on etkinlik olmak üzere 8 haftada toplam 80 etkinliğe yer verilmiştir.

4. Etkinliklerden önce, kurs boyunca her gün aynı biçimde tekrarlanan ve günlük etkinlik programlarının temelini oluşturan çember, hikâye ve cuma rutin etkinliklerine yer verilmiştir.

5. Her bir etkinlikte “Etkinliğin Adı”, “Etkinliğin Zamanı”, “Etkinliğin Türü”, “Materyaller”, “Sözcük ve Kavramlar”, “Kazanımlar”, “Gelişim Alanındaki Hedefler”, “Öğrenme Süreci”, “Öğrenme Sürecinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar” ve “Değerlendirme” bölümlerine yer verilmiştir.

6. Bazı etkinliklerde ailenin eğitim sürecine katılımını sağlama amacıyla “Aile Katılımı” bölümüne yer verilmiştir.

7. Etkinliklerdeki “Kazanımlar” bölümü Başkanlığımızca hazırlanan “Yaz Kur’an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)’nda yer alan kazanımlar dikkate alınarak oluşturulmuştur.

8. Etkinliklerdeki “Gelişim Alanındaki Hedefler” bölümü MEB’in okul öncesi eğitim programında yer alan kazanımlar dikkate alınarak hazırlanmıştır.

9. Yer alan bölümlerden;

- Etkinliğin Adı: Etkinliğe verilen ad ile ilgili kısa bilgiler veren anahtar kelimeleri,

- Etkinliğin Zamanı: Etkinliğin hangi hafta, haftanın hangi günü ve günün kaçınıcı etkinliği olduğunu,

- Etkinliğin Türü: Etkinliğin Türkçe, sanat, drama, hikâye, alan gezisi, fen vb. türlerinden hangisi ile ilişkili olduğunu, • Materyaller: Etkinliğin gerçekleştirilmesi için gerekli olan malzemeleri,

- Sözcük ve Kavramlar: Öğrenme sürecinde yer verilen sözcük ve kavramları,

- Kazanımlar: Etkinlik sonunda çocuktan kazanması beklenen bilgi, beceri ve tutumları,

- Gelişim Alanındaki Hedefler: Etkinlik sonucunda çocukta bilişsel, dil, sosyal ve duygusal, motor ve öz bakım becerileri yönünden gelişmesi beklenen hususları,
- Öğrenme Süreci: Etkinliğin tüm uygulama aşamalarını içeren ayrıntıları,
- Aile Katılımı: Çocuğun ailesi ile birlikte yapabileceği destekleyici etkinlik önerileri,
- Öğrenme Sürecinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar: Etkinliğin uygulanması sırasında yaşanabilecek muhtemel risklere yönelik alınabilecek tedbirleri,
- Değerlendirme: Etkinliğin değerlendirilmesine yönelik çocuklara yöneltilecek soruları ifade etmektedir (Diyanet İşleri Başkanlığı, 4-6 Yaş Grubu Yaz Kur'an Kursları Etkinlik Kitabı, 2022: 5-6) .

Kur'an Öğreniyorum 1-2-3

Diyanet İşleri Başkanlığının 2022 yılından önce kullandığı ve hala baskısı olan bir diğer kitap serisi ise 'Kur'an Öğreniyorum' setidir. Konuların etkinlik ve oyunlarla anlatıldığı bu seri Harfler, Harekeler ve Sureler olmak üzere üç kitaptan oluşmaktadır.

Kur'an öğreniyorum 1/Harfler: Boyama, noktaları birleştirme, şiirler ve etkinliklerle harflerin öğretimini amaçlayan bir çalışmadır.

Kur'an öğreniyorum 2/Harekeler: İlk kitapta öğretilen harflerin tekrarlanması ile birlikte hareke, uzatma harfleri, tenvin, cezm, çeker, şedde, Lafzatullah, el takısı, huruf-u mukatta gibi konuların etkinliklerle öğretildiği bir çalışmadır.

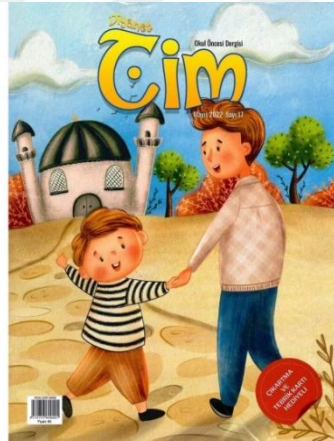
Kur'an öğreniyorum 3/ Dua ve Sureler: İlk başta dua ile ilgili bilgilere yer verilip daha sonra günlük dualar, namaz dua ve surelerinin okunuş ve anlamlarının öğretildiği bir çalışmadır.

Bu materyaller dışında öğreticilerin 'MEB Okul Öncesi Eğitimi' ne yönelik hazırlanan materyallerden yararlanmalarına izin verilmiştir (DİB, 2018: 8). 'Öğretici Yeterlikleri' bölümünde öğreticilerin materyal geliştirme yeteneğine sahip olması gerektiği belirtilerek programın amaç ve hedeflerine uygun materyal üretilmesi teşvik edilmiştir (DİB, 2018: 10).

Ayrıca DİB, 4-6 yaş grubuna yönelik eğitim- öğretim faaliyetlerinde kullanılacak üzere dini içerikli materyaller, şarkılar ve oyunlar hazırlayıp <http://www.cocuk.diyamet.gov.tr> adresine yükleyerek, kullanmak isteyen öğretmenlerin kullanmasına olanak sağlamıştır. Diyanet İşleri Başkanlığınca 4-6 yaş grubu çocuklarını hedefe alan “Diyanet Cim” dergisi de aylık olarak basılmak suretiyle bu alanda bir ihtiyacı karşılamayı amaçlamaktadır.

Kaynak: <http://www.cocuk.diyamet.gov.tr>

Kaynak: <http://www.cocuk.diyamet.gov.tr>

3.5. 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Fiziki Mekân ve Donanım Özellikleri

4-6 Yaş Grubu çocuklara eğitim öğretim vermek amacıyla kullanılacak mekân ve fiziksel donanım ile ilgili olarak ise belirtilen kriterleri sağlaması gerektiği belirtilmektedir: “4-6 yaş grubu çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun olarak tasarlanan ortamların çocukların eğitim kalitesini yükselttiği ve onlara olumlu davranış özellikleri kazandırmada etkili olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple Başkanlığımızca 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının fiziki mekânlarında bulunması gereken nitelikler yeniden değerlendirilerek belirlenmiştir.

Bu itibarla; 4-6 yaş grubu Kur'an kursu mekânlarının belirlenmesinde, donanım malzemelerinin seçilmesinde ve tefrişatının yapılmasında aşağıdaki kriterlere riayet edilecektir.

1. 4-6 yaş grubu sınıflara 48 ayını tamamlayan ve 72 ayını doldurmamış çocukların kaydı yapılır.

2. Taleplerin çok olması halinde öncelik okula başlama yaşına en yakın olup daha önce 4-6 yaş Kur'an kursu eğitimi almamış olanlara verilir.

3. 4-6 yaş grubuna yönelik eğitim verilen mekânların özellikleri, bulunması gereken bölümler, donanım malzemelerinin seçilmesinde ve tefrişatının yapılmasında aşağıdaki kriterlere riayet edilir" DİB, Yaz Kur'an Kursları Uygulama Esasları, (4-6 Yaş Grubu), 2018: 10). Diyanet İşleri Başkanlığı'nca eğitim öğretim vermek üzere hazırlanacak 4-6 Yaş Grubu Kurs sınıflarının gerek iç gerekse dış dizaynı başta olmak üzere, fiziksel özellikleri ve donanımlarının da bu yaş grubu çocukların gelişimsel özelliklerine uygun olması doğrultusunda kararlar aldığı görülmektedir.

Diyanet İşleri başkanlığının 4-6 Yaş Kur'an Kursu Programıyla İlgili Değerlendirme

Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş grubu Kur'an Kurslarıyla bu yaş dönemi çocuklarının yaygın din eğitimiyle ilgili olarak önemli bir eksiği telafi ettiği kanaat edilmektedir. Okulöncesi dönem çocuğunun dini ve ahlaki gelişim alanlarına yönelik de onların bütün gelişim özelliklerini dikkate alan, pedagojik ilkeler doğrultusunda eğitimin sunulması bir ihtiyaç ve zaruret olarak olduğu alan araştırmacıları tarafından beyan edilmektedir (Aşlamacı, 2020: 168).

Türkiye'de bu ihtiyacın istenilene yakın düzeyde karşılanmasına ilişkin en önemli çaba 2013 yılından itibaren Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yürütülen 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarıdır ve halkın bu kurslara büyük bir teveccühü olduğu son yıllarda yapılan çalışmalarla ortaya konulmaktadır.

Diyaret İşleri Başkanlığı 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarıyla önemli bir ihtiyacı karşılamakla birlikte gerek yasal mevzuat gerekse hazırlanan program üzerinden değerlendirildiğinde eksiklerinin olduğu görülmektedir. Zira başkanlığın Kur'an kursu hizmetlerini yürütmek amacıyla hazırladığı "Diyaret İşleri Başkanlığı Kur'an Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar İle Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönergesi"nde 4-6 yaş kurslarıyla ilgili fiziki mekan ve donanım dışında gerekli düzenlemeler yapılmamakta bunlar her sene yayınlanan "Kur'an Kursları Uygulama Esasları" içerisinde zikredilmektedir. Bu kursların hüviyetlerin ve çalışma prensiplerinin mutlaka açıkça belirtilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Ayrıca Başkanlıkça hazırlanan program hedeflenen kazanımların ağırlıklı olarak bilişsel gelişimi esas almak suretiyle belirlendiği dönem çocuklarının duyuşsal ve psikomotor gelişim alanlarıyla ilgili olarak istenilen düzeyde yer vermediği (Aşlamacı, 2020: 169; Kaymakcan, 2022: 253) alan araştırmacıları tarafından sıklıkla ifade edilmektedir.

Bunlar dışında kesinlikle göz önünde bulundurulması gereken önemli bir diğer husus öğretici yeterliliğidir. Zira halihazırda Başkanlıkça İlahiyat lisans ya da Önlisans mezunu öğretmenler tarafından bu ihtiyaç karşılanmaktadır. Bu öğretmenlerden 2017 yılı öncesi uzaktan eğitim yoluyla alınan sertifikalar 2017 yılı sonrası ise MEB Hayat Boyu Öğretim Genel Müdürlüğü ile Başkanlıkça yapılan protokol neticesinde Halk Eğitim Müdürlüklerinden alınan "Okul Öncesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi" sertifikası alanlar görev yapmaktadır. Bu alanda gerek Yükseköğrenin kurumları gerekse paydaş diğer kurumlar tarafından öğretici yeterlilikleri üzerine önemli çalışmalar yapılması gerekmektedir (Aşlamacı, 2020: 168-169).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. YÖNTEM

Çalışmamızın bu bölümünde yaptığımız araştırmanın modeli, çalışma grubu ve özellikleri, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin toplanması ve analizi yer almaktadır.

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada araştırma yapılan konu hakkında derinlemesine bir bilgi ortaya konulması amaçlandığı için nitel araştırma modeline dayalı durum çalışması yöntemine başvurulmuştur. Nitel araştırma; olay ve olguların kendi tabii ortamlarında gerçekleştiği, gerçekçi ve bütün olarak ele alındığı, gözlem ve görüşmenin yanı sıra doküman analizi gibi veri toplama metotlarının kullanıldığı araştırma yöntemi olarak da tanımlanmaktadır. Ayrıca durum çalışmasının kısaca tanımını yapacak olursak, belli bir sınıra sahip olan sistemin nasıl işlediği ve nasıl çalıştığı hakkında sistematik bilgi toplamak amacıyla çoklu veri toplama yöntemi kullanılarak o sistemin en ince ayrıntısına kadar ve derinlemesine incelenmesini içine alan metodolojik bir çalışma yöntemidir (Chmiliar, 2010'dan aktaran Subaşı, Okumuş, 2017: 23). Çalışmamızda kendi doğası gereği olay ve olguları kendi gerçekliği bütününde ayrıntılı incelemek amaçlandığı için nitel araştırma yönteminin bünyesinde bulunan olgubilim desenine başvurulmuştur. Olgubilim *“Olgu ile ilgili bilgiler elde etmek için bireylerin deneyimlerinden yararlanan bir araştırma yöntemi”* (Kocabıyık, 2016: 55) olarak tanımlanmaktadır.

4.2. Çalışma Grubu

Araştırmamızın çalışma grubunu, Malatya ili Merkez Yeşilyurt ve Battalgazi ilçelerinde eğitim ve öğretim faaliyeti gösteren 4-6 yaş grubu Kur'an Kurslarında görev yapan 20 Kur'an Kursu öğreticisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri doyumuna

ulaşıldığı için, çalışma 20 katılımcı ile sınırlı tutulmuştur. Çalışmada elde edilen verilerin analizinde kullanılmak için gizlilik ilkesi dikkate alınarak katılımcıların isimleri verilmeden “Ö1”, “Ö2”, “Ö3”... “Ö20” şeklinde kodlamalar yapılmıştır. Çalışma grubunda bulunan katılımcı 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu öğretmenlerinin demografik bilgileri, mesleki kıdem yılları ve 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursunda görev aldıkları süreleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

4.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada nitel araştırma yöntemine dayanılarak durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Durum çalışma yönteminde kullanılan hiçbir veri kaynağı kendisi tek başına yeterli değildir. Bundan dolayı birden fazla veri toplama aracı kullanılmalıdır. Her bir veri kaynağının kendi içerisinde güçlü ve zayıf tarafları olduğu için, gözlem, mülakat (görüşme) ilgili doküman vs. gerektiği zamanlarda hepsi beraber kullanılmalıdır (Kaleli Yılmaz, 2014: 264). Görüşme, sözlü iletişim yolları ile veri toplama tekniğidir (Yüksel, 2020: 548) Görüşme, nitel araştırmalarda sık başvurulan, var olan sosyal gerçekliği ortaya çıkarmak için derinlemesine araştırma yapmak amacıyla kullanılan veri toplama tekniğidir (Yüksel, 2020: 547) Araştırmacı tarafından uzman görüşü doğrultusunda hazırlanan sorulardan teşekkül eden yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve İnönü Üniversitesi Bilimsel Etik Kurulu onayı alındıktan sonra araştırma esnasında kullanılmıştır.

4.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışma yapılmadan önce araştırma yapılacak konu ile alakalı gerekli olan literatür taraması yapılmıştır. Bu tarama kapsamında konu ile ilgili tezler, kitaplar, makaleler, dergiler, sempozyum bildirileri incelenmiştir. Araştırma için gerekli izinlerin alınmasından sonra uygulama 2021-2022 eğitim öğretim yılının ilk ve ikinci dönemlerinde yapılmıştır. Malatya ili Merkez Yeşilyurt ve Battalgazi ilçelerinde eğitim ve öğretim faaliyeti gösteren 4-6 yaş grubu Kur’an Kurslarında yarı yapılandırılmış görüşme formları ile mülakatlar yapılmış ve bu esnada gözlemler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler dersleri aksatmamak için ders saatleri dışında gerçekleştirilmiştir.

Görüşmelerin yapılabilmesi için uygun ortamın ve zamanın belirlenmesinden sonra toplamda 20 gönüllü kurs öğreticisi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen mülakatlar her bir katılımcı ile ayrı ayrı, özel olarak, yüz yüze ve kapalı bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara yapılan araştırmayla ilgili gerekli olan bilgiler mülakatlar yapılmadan önce verilmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler gerekli analizler yapılarak araştırmaya derç edilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.BULGULAR VE YORUM

Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı faaliyet yürütmekte olan “4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları”nda, “4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Yapılan Kur'an Öğretiminin Öğretici Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi” adlı hazırlanmış olduğumuz çalışmamızda elde edilen bulgular başlıklar halinde değerlendirilmektedir. İlk olarak öğretmenlerin kişisel ve demografik bilgilerine yer verilmiştir. Daha sonra 4-6 Yaş Kur'an Kursunda görev alma yeterlilikleri, eğitim alma ihtiyacı duydukları konular, öğrencilere Kur'an öğretimi ve ezber yaptırırken kullandıkları yöntem ve materyaller, öğrencilerle olan iletişim düzeyleri, grup ve dört ile altı yaş Kur'an kurslarında Kur'an öğretimi yaparken kurs öğretmenlerinin karşılaştıkları problemlerin yanı sıra yapılan Kur'an öğretiminin daha etkin ve verimli yapılabilmesi için görüş ve öneriler değerlendirilmiştir.

5.1.Öğreticilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında Malatya İli Merkez İlçelerinde (Battalgazi-Yeşilyurt) bulunan “4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları”nda görev yapmakta olan 20 öğreticiyle görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur. Bu doğrultuda Tablo 5.1'de öğretmenlerin cinsiyetleri, yaşları, mesleki kıdem durumları, 4-6 Yaş grubunda görev alma süreleri, resmi statüleri, mezun oldukları okul programları, Eğitim Sertifikasını aldıkları kurum, hizmet içi eğitimlere katılma durumları, yüksek lisans veya formasyon alma durumu ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Tablo 5.1. Öğreticilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular Tablosu

Öğretici	Cinsiyet	Yaş	Mesleki Kıdem Yılı	Kur'an Kurslarında Çalışma Süresi	Resmi Statüleri (Kadrolu-Sözleşmeli)	Mezun Olunan Programlar	Sertifika Aldıkları Kurum	Formasyon ve Çocuk Gelişi Programı	Öğreticilerin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu
Ö 1	Kadın	38	8	5	K	Ön lisans	Halk Eğitim	Yok	Katılmış
Ö 2	Kadın	37	8	5	K	İlahiyat (Lisans)	Halk Eğitim	Var (Formasyon)	Katılmış
Ö 3	Kadın	40	16	4	K	İlahiyat (Lisans)	Yalova Üniversitesi	Var (Çocuk Gelişim)	Katılmış
Ö 4	Kadın	40	8	5	K	İlahiyat (Yüksek Lisans)	Halk Eğitim	Var (Formasyon)	Katılmış
Ö 5	Kadın	39	9	5	K	Ön lisans	Halk Eğitim	Yok	Katılmış
Ö 6	Kadın	39	2,5	2,5	Söz.	Ön lisans	Sakarya Üniversitesi	Yok	Katılmış
Ö 7	Kadın	32	4	3	Söz.	İlahiyat (Yüksek Lisans)	Sakarya Üniversitesi	Yok	Katılmış
Ö 8	Kadın	30	3	3	Söz.	İlahiyat (Yüksek Lisans)	Uludağ Üniversitesi	Yok	Katılmış
Ö 9	Kadın	36	3	3	Söz.	İlahiyat (Lisans)	Halk Eğitim	Var (Formasyon)	Katılmış

Ö 10	Kadın	36	11	6	K.	İlahiyat (Lisans)	Sakarya Üniversitesi	Var (Formasyon)	Katılmış
Ö 11	Kadın	39	11	4	K.	İlahiyat (Lisans)	Sakarya Üniversitesi	Var (Formasyon)	Katılmış
Ö 12	Kadın	49	15	3	K.	Ön lisans	Halk Eğitim	Yok	Katılmış
Ö 13	Kadın	40	5	1	Söz.	İlahiyat (Lisans)	Halk Eğitim	Yok	Katılmış
Ö 14	Kadın	36	10	1	K.	İlahiyat (Lisans)	Halk Eğitim	Var (Formasyon)	Katılmış
Ö 15	Kadın	35	4	1	Söz.	İlahiyat (Lisans)	Yok	Yok	Katılmamış
Ö 16	Kadın	32	4	3	Söz.	İlahiyat (Yüksek Lisans)	Halk Eğitim	Var (Formasyon)	Katılmış
Ö 17	Kadın	40	3	1	Söz.	İlahiyat (Lisans)	Halk Eğitim	Var (Formasyon)	Katılmış
Ö 18	Kadın	40	9	7	K.	Ön lisans	Halk Eğitim	Yok	Katılmış
Ö 19	Kadın	40	4	4	Söz.	İlahiyat (Lisans)	Halk Eğitim	Var (Formasyon)	Katılmış
Ö 20	Kadın	42	14	1	K.	İlahiyat (Lisans)	Yok	Yok	Katılmamış

Tabloda görüldüğü üzere öğretmenlerin tamamı bayan öğretmenlerden teşekkül etmektedir. Ortaya konulan çalışmaların genelinde “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları”nda görevlendirilen erkek öğretici bulunmadığı görülmektedir. Bununla birlikte, “Diyaret İşleri Başkanlığı Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği”nde bulunan ilgili bölüme bakıldığında da öğretmenlerin bayan olmasını zorunlu tutan herhangi bir ifade görülmemiştir. Bu durum bize “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları”nda çalışan öğretmenlerin çoğunluğunun kendi istek ve talepleri doğrultusunda çalıştıklarını göstermektedir.

Ayrıca tabloda görüldüğü üzere 30-35 yaş aralığında 4 öğretici, 35-40 yaş aralığında 14 öğretici ve 40- 45 yaş aralığında ise 2 öğretici bulunmaktadır. Öğreticilerin genelinin orta yaş döneminin başlarında olması öğretmenlerin çocuklarla

iletişime geçmelerinde, kolaylık sağlamaktadır. 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında çalışmanın meşakkatli olduğu düşünüldüğünde, kendi istek ve talepleri doğrultusunda çalışmayı tercih edenlerin dışında 45 yaş ve üzeri öğretmenlerin ihtiyaç odaklı ve hafızlık eğitimlerinde görev almaları eğitim öğretim açısından daha faydalı olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte tabloda görüldüğü üzere öğretmenlerin 9 tanesinin 1-5 yıl, 6 tanesinin 6-10 yıl, 4 tanesinin 11-15 yıl, 1 tanesinin ise 16 yıl ve üzeri görev yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu verilere göre öğretmenlerin yaş itibari ile gençlerden olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmamıza katılan öğretmenlerin 4-6 yaş grubu Kur'an kursunda görev alma sürelerine ait dağılım tablosu incelendiğinde katılımcıların 11'inin 1-3 yıl, 7'sinin 4-5 yıl, 1'inin 6 yıl, 1'inin ise 7 yıldır "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları"nda görev yaptıkları anlaşılmaktadır. 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının eğitim öğretime pilot olarak başladığı 2013-2014 eğitim öğretim yılı göz önüne alındığında ilk yıllardan itibaren öğretmenlerin bu kurslarda görev aldıkları anlaşılmaktadır. 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında yeni görev alan öğretmenlerin sayısının fazla olması da bu kursların gün geçtikçe sayılarında ve kurs sayılarında artışlar olduğu Diyanet İşleri Başkanlığının her yıl yayınladığı faaliyet raporlarında gözlenmektedir (Diyanet İşleri Başkanlığı, 2022 Yılı Faaliyet Raporu).

Tabloya göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 11'i kadrolu, 9'u sözleşmeli Kur'an kursu öğreticisidir. Bu verilere göre çoğunluğun kadrolu Kur'an kursu öğreticisi olduğu görülmektedir. Merkezi atama ile atanmışlardır. Son yıllarda Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kadrolu öğretmenleri "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları"nda görevlendirmeye önem göstermesi, bu kurslarda yapılan eğitim ve öğretim açısından olumlu bir gelişmedir. Ayrıca sözleşmeli öğretici, kadrolu öğretici ile aynı özlük haklarına sahip olmakla beraber her yıl sözleşme yenileme ve kurum için nakil durumlarında farklılık göstermektedir.

Tablo incelendiğinde araştırmaya katılanların 5 öğreticinin İlahiyat Önlisans, 10 öğreticinin İlahiyat Lisans, 5 öğreticinin Yüksek lisans mezunu oldukları anlaşılmaktadır. Bu verilere göre öğretmenlerin 15'i lisans mezunu iken 5'i lisans mezunu değildir. Ülkemizde üniversite sayılarının artmasına paralel olarak İlahiyat fakültelerinin de sayıları artmaktadır. Ayrıca uzaktan eğitim yöntemi ile İLİTAM

programları yaygınlaştığı için öğretmenler arasında lisans mezunu oranı artmıştır. Bu durumun “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları”nda verilen eğitimin kalitesini olumlu yönde arttıracağına kanaat getirilmektedir.

“4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu”, eğitim ve öğretim programına bakıldığında bu kurslarda görev alan öğretmenlerin hem din eğitimi yapabilme yeterliliklerine hem de Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde eğitim veren Anaokulları ders konularına hâkim olmaları gerekmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığına öğretici ve öğretmen yetiştiren İlahiyat Fakülteleri müfredatına yapılan ilavelerle söz konusu iki müfredatı da içine alan yeni bir müfredat hazırlanmalıdır. İlahiyat Fakülteleri bünyesinde ayrı bir alan olarak 4-6 yaş çocuklara din eğitimi vermek üzere aynı anasınıfı öğretmenliği gibi ayrı bir alan veya bölüm açılmalıdır.

Tabloda görüldüğü gibi 5 öğretici yüksek lisans yapmıştır. Kanaatimize göre bize öğretmenlerin her geçen gün eğitim seviyelerini yükseltmek için çalıştıklarını göstermektedir. “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları”nda çalışan öğretmenler Diyanet İşleri Başkanlığı’na özellikle din eğitimi alanında akademik çalışma yapma hususunda teşvik edilmelidir.

“4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları”nda görev alabilmek için sertifika sahibi olmak gerekmektedir. Bu sebeple 2013-2014 eğitim öğretim yılından itibaren Diyanet İşleri Başkanlığı’na pilot illerde eğitim ve öğretime başlatılan, takip eden yıl ülke geneline yayılan “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları”nda görev alacak öğretmenler çocuk psikolojisi ve eğitimi alanında bir takım eğitimlere alınmaktadırlar.

Araştırmaya katkı sunan öğretmenlerin sertifika aldıkları kurum bazında dağılımlarının gösterildiği tabloya bakıldığında öğretmenlerin büyük bir kısmının (12) sertifikasını Halk Eğitim Merkezlerinden aldığı görülmektedir. Arkasından Sakarya Üniversitesi (4) takip etmektedir. Uludağ Üniversitesinden (1) ve Yalova Üniversitesinden ’de (1) olmak üzere toplamda (18) öğreticinin sertifikası olduğu görülmektedir. Araştırmaya katkı sunan (2) öğretici ise sertifika eğitimlerinin devam ettiğini eğitim süresinin sonuna da Halk Eğitim Merkezinden sertifikalarını alacaklarını belirtmişlerdir. Tablodan da anlaşılacağı üzere en çok sertifika alınan kurumun Halk Eğitim Merkezleri olduğu görülmektedir.

“4-6 Yaş Kur’an Kursları”nda görev yapan öğretmenlerin Pedagojik Formasyon alma durumları incelendiğinde 7 öğreticinin formasyon eğitimi aldığı görülmektedir. Bu durum bize öğretmenlerin yarıdan fazlasının formasyon eğitimine sahip olmadan eğitim verdikleri göstermektedir.

Okul öncesi eğitimde öğretmen en önemli ve etkili kişidir. Okul öncesi eğitimde görev yapan öğretmen, eğitim alan çocukların ilgi alanlarını ihtiyaç ve beklentilerinin farkında olarak yapılan öğretim sürecini düzenlemeli, gerekli olan yöntem ve tekniği seçmeli, anlatacağı konuyu çocukların anlayabileceği düzeye indirgemelidir. Dört ile altı yaş Kur’an kurslarındaki görev yapmakta olan öğretmenler bu becerinin yanı sıra din öğretimi, Kur’an öğretimi alanında da yeterli bilgiye sahip olmalıdır. Böyle olduğu takdirde çocuğun kişilik ve bedensel gelişimine etki ederken diğer yandan ise çocuğun din ve Kur’an öğretimine etki edebilir.

Öğreticilerin Üniversitelerin çocuk gelişimi bölümünü okuma durumlarına bakıldığında ise 1 öğreticinin çocuk gelişimi ön lisans programından mezun olduğu, 1 öğreticinin çocuk gelişimi alanında lisans eğitimine devam ettiği anlaşılmaktadır. Üniversitelerin çocuk gelişimi bölümlerinden mezun olmak dört ile altı yaş grubu Kur’an kursunda eğitim faaliyeti yürütmekte olan öğretmenlerin öğretim yaptığı çocuğun gelişimsel basamaklarını, eğitim psikolojilerini anlayabilmelerini ve ona göre öğretim yapmalarını sağlar. Böyle olunca da yapılan eğitim ve öğretimin kalitesi artar. Bu sebeple bu kurslarda görev yapan öğretmenlerin bu gibi eğitimleri almaları yönünde tüm imkânlar seferber edilmelidir.

Kurumlar bünyesinde yapılan hizmet içi eğitimler kurum görevlilerinin mesleki yeterliklerini geliştirmek, motivasyonlarını yüksek tutmak ve icra edilen meslekte kaliteyi arttırmak için yapılan eğitimlerdir. Bu sebeple Diyanet İşleri Başkanlığı ve taşra teşkilatında bulunan il ve ilçe müftülükleri tarafından hemen hemen her yıl eğitim öğretimin başında veya ara dönemde 4-6 yaş Kur’an kursu öğretmenlerine hizmet içi eğitimler yapılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlere “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu Öğreticileri”ne yönelik olarak hizmet içi eğitime katılma durumu ve sayıları sorulduğunda katılımcıların (18) Diyanet İşleri Başkanlığının ve İl Müftülüğünün düzenlemiş olduğu hizmet içi eğitimlere katıldıklarını, bunun yanında hizmet içi eğitimlerin her yıl düzenli

olarak yapılması gerektiğini, katılımcıların (2) Diyanet İşleri Başkanlığının ve İl Müftülüğünün düzenlemiş olduğu hizmet içi eğitimlere katılmadıklarını, düzenlenen hizmet içi eğitimlere katılmak istediklerini belirtmişlerdir.

5.2.Öğreticilerin Kur'an-ı Kerim Öğretiminde Kendilerini Yeterli Bulma Durumlarına İlişkin Bulgular

Burada, “4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları”nda görev yapmakta olan ve kendileriyle görüştüğümüz öğretmenlerin yürütmekte oldukları eğitim öğretim programı konusunda kendilerini yeterli bulmaları ve Kur'an-ı Kerim öğretimi alanında hangi konularda eğitime ihtiyaç duydukları konularında kanaatleriyle ilgili bulgularını değerlendirmeye çalıştık.

Tablo 5.2.Öğreticilerin Kur'an-ı Kerim Öğretiminde Kendilerini Yeterli Bulma Durumlarına İlişkin Bulgular Tablosu

Kur'an-ı Kerim Öğretiminde Kendilerini Yeterli Bulma Durumu	Sayısı
Yeterli Buluyorum	20
Yeterli Bulmuyorum	0
Kur'an-ı Kerim Öğretimi Üzerine Hangi Konularda Eğitim Alma İhtiyacı Duydukları Konular	Sayısı
Sınıf Yönetimi	3
Özel Öğrenciler	1
Hareke Öğretimi	2
Çocuk Psikolojisi	4
Materyal ve Program Hazırlama	1
Kur'an-ı Kerim Öğretimi	2
Veli İletişimi	1
Yöntem ve Teknik	1
Eğitim İhtiyacı Duymayan	5

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu”nda Kur’an-ı Kerim öğretimi üzerine kendilerini yeterli bulduklarını ifade etmişlerdir.

Öğretici görüşlerine bakıldığında öğretmenlerin çoğunluğu “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu”nda, Kur’an-ı Kerim öğretimi konusunda kendilerini yeterli bulduklarını, bunun yanında bazı öğretmenlerinin kendilerini yeterli bulmanın yanında, daha iyi bir seviyeye gelmek için çalıştıklarını, bu alanla alakalı okumalar yaptıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere, yaptıkları Kur’an-ı Kerim öğretimi üzerine hangi konularda eğitim alma ihtiyaçlarını sorduğumuzda;

“Sınıf yönetimi alanında eğitim almak istiyorum. Çünkü öğretim yaptığımız sınıfta farklı yaş grubundan öğrenciler mevcut. Bu nedenle aynı yaşta olmayan çocuklar aynı ortamı paylaşma konusunda sıkıntı yaşıyorlar. Bu sıkıntıların giderilmesi için aynı yaşta öğrencilerin aynı sınıflarda eğitim almaları gerekir.” (Ö1)

“Öğrenme güçlüğü çeken çocuklara nasıl eğitim verileceğini, onlara nasıl Kur’an –ı Kerim öğretimi yapılacağını ve onlarla nasıl iletişime geçip onlara nasıl davranacağımı bilmiyorum. Bu konularda eğitim alma ihtiyacı duyuyorum.” (Ö2)

“Öğrencilere hareke öğretimi yaparken zorlanıyorum. Bilhassa “Cezm” hareketini öğretmede zorlanıyorum. Bu konuda eğitim alma ihtiyacı duyuyorum.” (Ö3)

“Kur’an öğretiminde hiçbir alanda eğitim alma ihtiyacı duymuyorum.” (Ö4)

“4-6 yaş çocuklara nasıl davranmam gerektiğini, onlarla nasıl iletişime geçeceğimi bilmiyorum. Bu nedenle “Çocuk Psikolojisi” alanında eğitim almak istiyorum.” (Ö5)

“Hiçbir eksiklik yoktur. Kur’an öğretiminde hiçbir alanda eğitim alma ihtiyacı duymuyorum.” (Ö6)

“Kur’an öğretimi alanında kullanmak üzere materyal ve program hazırlama konusunda eğitim almak istiyorum.” (Ö7)

“Hareke öğretimi konusunda, bilhassa Cezm ve Şedde hareketlerini anlatmakta ve öğretmekte sıkıntı yaşıyorum.” (Ö8)

“Kur’an-ı Kerim öğretimi konusunda zorluk yaşıyorum. Bu alanda eğitim almak istiyorum.” (Ö9)

“(Çocuk Psikolojisi) alanında eğitim almak istiyorum.” (Ö10)

“Öğrenci velileri ve ailelerini de Kur’an-ı Kerim öğretim sürecine dâhil etmek konusunda eğitim almak istiyorum.” (Ö11)

“Sınıf yönetimi” konusunda eğitim almak istiyorum.” (Ö12)

“Kur’an öğretiminde hiçbir alanda eğitim alma ihtiyacı duymuyorum” (Ö13)

“Kur’an-ı Kerim öğretimi yaparken hangi yöntemleri kullanacağımı bilmiyorum. Bu alanda eğitim almak istiyorum.” (Ö14)

“Çocuklarla iletişim ve çocuk psikolojisi alanında eğitim almak istiyorum.” (Ö15)

“Hiçbir konuda eğitim alma ihtiyacı duymuyorum.” (Ö16)

“Hiçbir konuda eksiklik yoktur. Bu nedenle eğitim alma ihtiyacı duymuyorum.” (Ö17)

“Sınıf Yönetimi alanında eğitim almak istiyorum.” (Ö18)

“Çocuklara Kur’an-ı Kerim öğretimi konusunda zorluk yaşıyorum. Bu alanda eğitim almak istiyorum.” (Ö19)

(Ö20) “Çocuk Psikolojisi alanında eğitim almak istiyorum.”

Yukarıda vermiş olduğumuz tabloyu değerlendirdiğimizde, 4 öğretici (Ö-5, Ö-10, Ö-15, Ö-20) Çocuk psikolojisi konusunda zorlandıklarını bu konuda eğitim almak istediklerini, 3 öğretici (Ö-1, Ö-12, Ö-18) Sınıf yönetimini sağlamada zorluk çektiklerini bu konuda eğitim almak istediklerini, 2 öğretici (Ö-9, Ö-19) dört ile altı yaş grubu çocuklara Kur’an-ı Kerim öğretmekte zorluk yaşadıklarını bu konuda eğitim almak istediklerini, 2 öğretici (Ö-3,Ö-8) hareke öğretimi (Cezm-Şedde) yaparken sıkıntı yaşadıklarını hareke öğretimi konusunda eğitim almak istediklerini, 1 öğretici (Ö-2) öğrenme güçlüğü çeken özel öğrencilere nasıl Kur’an-ı Kerim öğreteceğini bilmediğini bu konuda eğitim alma ihtiyacı duyduğunu, 1 öğretici (Ö-7) Materyal ve program yapma ve geliştirme konusunda eğitim almak istediğini, 1 öğretici (Ö-11) Veli iletişimi konusunda eğitim almak istediğini, 1 öğretici (Ö-14) Kur’an-ı Kerim öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler konusunda eğitim almak istediğini, belirtmiştir.

Geriye kalan 5 öğretici ise (Ö-4, Ö-6, Ö-13, Ö-16, Ö-17) hiçbir konuda eğitim alma ihtiyacı duymadıklarını belirtmişlerdir.

5.3.Öğreticilerin Kur'an-ı Kerim Öğretimi Yaparken Kullandıkları Yöntemlerle İlgili Bulgular

Burada, “4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları”nda görev yapmakta olan ve kendileriyle görüştüğümüz öğretmenlerin Kur'an-ı Kerim öğretiminde gerek yüzüne gerekse ezber alanlarında kullandıkları yöntem ve tekniklerle ilgili bulguları değerlendirilmektedir.

Tablo 5.3.Öğreticilerin Kur'an-ı Kerim Öğretimi Yaparken Kullandıkları

Kur'an-ı Kerim Öğretimi Kullandıkları Yöntem Adı	Sayısı
Takrir (Anlatma)	4
Eğitsel Oyun	12
Dramatizasyon (Rol Oynama)	3
Gösteri (Demonstrasyon)	1
Kur'an-ı Kerim'in Yüzüne Okutulmasında Kullandıkları Yöntem Adı	Sayısı
Gösterip Yaptırma	20
Dua ve Sure Ezberletmede Kullandıkları Yöntem Adı	Sayısı
Gösterip Yaptırma	15
Eğitsel Oyun	5

Tabloya baktığımızda 12 öğretici (Ö-1, Ö-2, Ö-3, Ö-4, Ö-5, Ö-6, Ö-11, Ö-13, Ö-14, Ö-16, Ö-18, Ö-20) eğitsel oyun yöntemini kullandıklarını, 4 öğretici (Ö-7, Ö-12, Ö-17, Ö-19) takrir(anlatım) yöntemini kullandıklarını, 3 öğretici (Ö-8, Ö-9, Ö-15) dramatizasyon (rol oynama) yöntemini kullandıklarını 1 öğretici (Ö10) Gösteri (demostrasyon) yöntemini kullandığını belirtmiştir.

Tabloyu değerlendirdiğimizde “4-6 Yaş Kur'an Kursları”nda Kur'an öğretimi yapan kurs öğretmenlerinin yarısından fazlasının “Eğitsel Oyun” yöntemini kullandıklarını müşahade etmekteyiz. Bu durum okul öncesi eğitim gören çocukların eğitsel oyunla daha kolay ve daha çabuk öğrendiklerini göstermektedir. Bu nedenle bu kurslarda

öğretim yapan öğretmenlere eğitim dönemlerinin her kademesinde eğitsel oyun ile alakalı daha çok eğitim verilmelidir.

Çok eski dönemlerden itibaren eğitim ve öğretim tekniği olarak kullanılan Takrir (Anlatma) yöntemi de yine kullanılmaktadır. Fakat Takrir yönteminde öğretici hep anlatan konumunda olduğu için hem kendisi çok yorulmakta, hem de kendisini dinleyen öğrenciler belli bir süre sonra sıkılmakta ve dikkatlerini başka yönlere çevirmektedirler.

Dramatizasyon yöntemi öğretilen bilginin öğrencinin zihninde kalıcı izler bıraktığı ve öğrenilen bilginin unutulmasını zorlaştırdığı için söz konusu kurslarda görev yapan daha çok öğretici tarafından kullanılmalıdır. Gösteri yöntemi uygulaması zor olan bir eğitim yöntemidir. O nedenle çok tercih edilmemektedir.

Araştırmaya katılan tüm öğretmenler (Ö-1, Ö-2, Ö-3, Ö-4, Ö-5, Ö-6, Ö-7, Ö-8, Ö-9, Ö-10, Ö-11, Ö-12, Ö-13, Ö-14, Ö-15, Ö-16, Ö-17, Ö-18, Ö-19, Ö-20) Kur'an-ı Kerim'in yüzüne okutulmasında Gösterip yaptırma yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir.

Öğreticiler Kur'an-ı Kerim'in yüzüne okutulmasında Kur'an öğretiminin ilk yöntemi olan "Gösterip Yaptırma" yöntemini kullanmaktadırlar. Gösterip yaptırma yönteminde ilk olarak, öğretici Kur'an da ki okunacak harfi vefa bölümü kendisi okur. Daha sonra öğrenciden kendisinin okuduğu harfi veya bölümü kendisinin okuduğu gibi okumasını ister. Bu yöneme Kıraat bölümünde "Fem-i Muhsin" adı verilmektedir. Kısaca "Fem-i Muhsin" Kur'an öğretimi alanında uzman olan bir kişinin önüne diz Araştırmaya katılan öğretmenler; (Ö-1, Ö-2, Ö-3, Ö-6, Ö-7, Ö-8, Ö-9, Ö-11, Ö-12, Ö-14, Ö-15, Ö-16, Ö-17, Ö-18, Ö-19,) 04-06 yaş Kur'an Kurslarında öğrencilere ezber yaptırırken "Gösterip Yaptırma" yöntemini kullandıklarını," İlk önce ezber yapılacak sureyi kendilerinin çocuklara okuduklarını, daha sonra çocuğun bölüm bölüm okumalarını isteyip kendilerinin dinlediklerini, çocukların oyun oynadıkları vakit ezberleyecekleri yeri bilgisayardan açıp çocuklara dinlettirdiklerini," bu uygulamayı her gün tekrar ettiklerini ve sürecin sonucunda çocukların sureyi ezberlediklerini ifade etmişlerdir. Diğer öğretmenler (Ö-4,Ö-5,Ö-10,Ö-13,Ö-20) ise çocuklara ezber yaptırırken "Eğitsel Oyun" yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir.

Tabloya baktığımızda araştırmamıza katılan öğretmenlerden (15) öğrencilere Dua ve Sure ezberlettiren "Gösterip Yaptırma" yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir.

Ezberlenecek olan dua ve sureyi ilk önce herhangi bir ses cihazından çocukların oyun oynadıkları zamanlarda çocuklara dinlettirdiklerini, daha sonra ezberlenecek dua ve sureyi kendilerinin okuduğunu, bu döngüyü hem kursta hem de velilerin yardımıyla evlerinde tekrar ettirdiklerini, yapılan tekrarlardan ve döngü sonucunda çocuğun ezberlenecek dua ve sureyi ezberlediğini belirtmişlerdir.

“Eğitsel Oyun” ile ezber yaptırdıklarını, çocukların oyun oynadıkları esnada çocuklara ezber yaptırdıklarını çocukların oyun oynadıkları esnada onlara ezber yapacakları yerleri bölüm bölüm okuduklarını ve dinlettirdiklerini böyle ezber yaptırdıklarını ifade etmişlerdir.

5.4.Öğreticilerin Kur’an-ı Kerim Öğretimi Yaparken Kullandıkları Materyallerle İlgili Bulgular

Burada, “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları”nda görev yapmakta olan ve kendileriyle görüştüğümüz öğretmenlerin kullandıkları materyallerin neler olduğu ve özellikle DİB materyalleri hususundaki kanaat ve değerlendirmeleriyle ilgili bulguları değerlendirilmektedir.

Tablo 5.4.Öğreticilerin Kur’an-ı Kerim Öğretimi Yaparken Kullandıkları Materyallerle İlgili Bulgular Tablosu

Kullandıkları Materyaller	Sayısı
DİB Materyallerini Yeterli Buluyorum ve Kullanıyorum	13
DİB Materyallerini Yeterli Bulmuyorum, Kendi Ürettiğim Materyalleri Kullanıyorum	7

Tabloya bakıldığında, öğretici (Ö-1, Ö-2, Ö-3, Ö-6, Ö-7, Ö-9, Ö-12, Ö-13, Ö-14, Ö-15, Ö-16, Ö-17, Ö-18) Diyanet İşleri Başkanlığının hazırlamış olduğu materyalleri kullandıklarını ve yeterli bulduklarını, öğretici (Ö-4, Ö-5, Ö-8, Ö-10, Ö-11, Ö-19, Ö-20) Diyanet İşleri Başkanlığının hazırlamış olduğu materyalleri kullandıklarını ve yeterli bulmadıklarını ifade etmişlerdir.

Öğretici görüşlerine baktığımızda Diyanet İşleri Başkanlığı'nca "4-6 Yaş Kur'an Kursları" için hazırlanmış olduğu materyalleri katılımcıların hepsinin kullandığı ve yarıdan fazla öğreticinin yeterli bulduklarını görmekteyiz. Bu materyallerin yanında öğretmenlerin kendilerinin materyaller hazırlayıp kullandıkları ya da hazır olarak dışarıda hazırlanıp sunulan materyallerin uygun olanlarını internetten çıktı olarak alıp kullandıkları da yapılan görüşmeler neticesinde anlaşılmaktadır.

5.5.Öğreticilerin Kur'an-ı Kerim Öğretimi Yaparken Karşılaştıkları

Problemler İle İlgili Bulgular

Bu başlık altında, 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında görev yapmakta olan ve kendileriyle görüştüğümüz öğretmenlerin 4-6 yaş grubu kursiyerleriyle iletişim, grup çalışması ve sınıf yönetimiyle ilgili alanlarda sıkıntı yaşamaları hususlarında elde edilen bulgular değerlendirilmektedir.

Tablo 5.5.Öğreticilerin Kur'an-ı Kerim Öğretimi Yaparken Karşılaştıkları Problemler İle İlgili Bulgular Tablosu

Öğreticilerin Karşılaştıkları Problem/Sorunlar	Sayısı
İletişim Konusunda Sorun Yaşamıyorum	20
Grup Çalışması Konusunda Sorun Yaşıyorum	6
Sınıf Yönetimi Konusunda Sorun Yaşıyorum	5

"Esre ve Cezm hareketlerini öğretme konusunda problem yaşıyorum." (Ö1)

"Öğrenme güçlüğü yaşayan çocuklara öğretim yapmakta problem yaşıyorum" (Ö2)

"Kursa gelen öğrencinin ilkokula giden abisi ya da ablası varsa bu çocuk latin alfabesi ile arap alfabesini karıştırdığı için problem yaşıyorum. Esre ve Cezm hareketlerini öğretme konusunda problem yaşıyorum." (Ö3)

"Problem yaşamıyorum" (Ö4)

"Öğrenme güçlüğü yaşayan çocuklara öğretim yapmakta problem yaşıyorum." (Ö5)

"Çocukların öğrendiklerini çabuk unutmalarından dolayı sıkıntı yaşıyorum" (Ö6)

“Çocuğun öğretim sürecine velisi dâhil olmamasından, velinin ilgisiz davranmasından dolayı veya Velisi çocuğu öğrenmesi ve geri kalmaması konusunda korkutuyorsa bu durumlarda Problem yaşıyorum.” (Ö7)

“Velinin beklentisinin çok yüksek olmasından (Kur’an hatmi) dolayı problem yaşıyorum.” (Ö8)

“Çocukların gelişim sürecini tamamlamadıkları için tam manasıyla öğretim yapmakta problem yaşıyorum. Velinin beklentisinin çok yüksek olmasından” (Ö9)

“Çocuk öğrendikten sonra sıkılıyor ve okumak istemiyorlar, bu konuda sıkıntı yaşıyorum.” (Ö10)

“ Çocuk önceden Kur’an öğrenmişse ve bunu da yanlış öğrenmiş ise o yanlışı düzeltme konusunda ve Veli ilgisiz davranırsa problem yaşıyorum.” (Ö11)

“Problem yaşamıyorum.” (Ö12)

“Dönem ortasında kursa gelen öğrenciye öğretim yapma hususunda problem yaşıyorum.” (Ö13)

“Çocuğun öğretim sürecine velisi dâhil olmamasından, velinin ilgisiz davranmasından dolayı problem yaşıyorum.” (Ö14)

“Öğrenme güçlüğü yaşayan çocuklara öğretim yapmakta problem yaşıyorum.” (Ö15)

“Çocuğun öğretim sürecine velisi dâhil olmamasından, velinin ilgisiz davranmasından dolayı problem yaşıyorum.” (Ö16)

“Öğrenme güçlüğü yaşayan çocuklara öğretim yapmakta, velilerin ilgisiz olmasından dolayı problem yaşıyorum.” (Ö17)

“ Derse ilgisiz olan çocuklara öğretim yapmakta problem yaşıyorum.” (Ö18)

“Derse ilgisiz olan çocuklara öğretim yapmakta problem yaşıyorum.” velilerin ilgisiz olmasından dolayı problem yaşıyorum.” (Ö19)

“Derse ilgisiz olan çocuklara öğretim yapmakta problem yaşıyorum.” velilerin ilgisiz olmasından dolayı problem yaşıyorum.” (Ö20)

Araştırmaya katılan tüm öğreticiler (Ö-1, Ö-2, Ö-3, Ö-4, Ö-5, Ö-6, Ö-7, Ö-8, Ö-9, Ö-10, Ö-11, Ö-12, Ö-13, Ö-14, Ö-15, Ö-16, Ö-17, Ö-18, Ö-19, Ö-20) çocuklarla iletişim sorunu yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

04-06 yaş Kur’an Kurslarında severek ve isteyerek çalıştıklarını, çocukları çok sevdiklerini, bu nedenle iletişim kurmakta zorlanmadıklarını ve bu konuda hiç problem yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum bize insanın yaptığı işi sevmesinin, kendi isteği doğrultusunda mutlu olduğu alanda çalışmasının önemini göstermektedir. 4-6 Yaş Kur’an Kurslarında görevlendirme yapılırken bu kurslarda çalışmayı seven ve istekli

olan öğreticilere öncelik tanınması, bu kurslarda yapılan eğitim ve öğretimin kalitesini daha da arttıracaktır.

Araştırmaya katılan öğreticilerden (Ö-1, Ö-3, Ö-4, Ö-6, Ö-7, Ö-8, Ö-10, Ö-11, Ö-12, Ö-13, Ö-14, Ö-16, Ö-17, Ö-19) Sınıf içerisinde yaptıkları grup etkinliklerinde “Grup Yönetim Düzeylerinin” iyi olduğunu, bu konuda bir sıkıntı yaşamadıklarını, öğreticilerden (Ö-2,Ö-9,Ö-15,Ö-18) sınıf içerisinde grup çalışması yaptırdıkları esnada çok zorlandıklarını, (Ö-5,Ö-20) sınıf içerisinde grup çalışması yaptırmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablodaki verileri değerlendirdiğimizde, Grup yönetim düzeyi kötü olan öğreticilerin, “Çocukların gruplarda durmak istemediklerini, cinsiyete göre, aynı cinsiyette olan arkadaşlarıyla aynı grupta olmak istemeleri, yakın arkadaşlarının başka grupta olmasından dolayı, masanın rengi gibi sebeplerle grup değiştirmek istediklerini veya kendilerinin bir grup ile ilgilenirken diğer gruptaki çocukların grup düzenini bozduklarını” ifade etmişlerdir. Bu durumda grup olarak eğitim ve öğretim yapmanın çok zor olduğunu, gözler önüne sermektedir.

Araştırmaya katılan öğreticilerden (Ö-2, Ö-3, Ö-4, Ö-5, Ö-7, Ö-8, Ö-9, Ö-10, Ö-11, Ö-13, Ö-14, Ö-16, Ö-17, Ö-19, Ö-20) “Sınıf Yönetim” düzeylerinin iyi olduğunu, bu konuda hiçbir sıkıntı yaşamadıklarını, öğreticiler (Ö-1, Ö-6, Ö-12, Ö-15, Ö-18) ise “Sınıf Yönetim düzeylerinin iyi olmadığını, bu nedenle ders yapmakta zorlandıklarını, sınıf düzenini sağlamak için zamanlarının büyük bir bölümünü harcadıklarını bu nedenle dersleri yetiştirmekte zorlandıklarını ifade etmişlerdir.

Tabloya baktığımızda araştırmaya katılan öğreticilerin %75’i “Sınıf Yönetim” Düzeylerinin iyi olduğunu bu konuda hiçbir sıkıntı çekmediklerini belirtmişlerdir. Geriye kalan %25’lik kısım ise (Ö1) “Ders anlatırken öğrencilerinin dikkatini kendine çekmekte zorlandığını,” (Ö6) “Kursun ilk başladığı uyum döneminde sıkıntı yaşadığını” (Ö12) “Yumuşak mizaçlı olduğu için çocuklara kendini dinletemediğini” (Ö15) “Sınıf yönetiminin zayıf olduğu için derslerde zaman sıkıntısı yaşadığını” (Ö18) Hiperaktif çocukların sınıf yönetiminde kendisini çok zorladıklarını” belirtmişlerdir.

4-6 Yaş Kur’an Kursu öğreticilerinin Kur’an-ı Kerim öğretimi yaparken karşılaştıkları sorunlara yorum getirecek olursak; en çok problemin derse ilgisiz ve duyarsız olan çocuklara Kur’an öğretimi yapma konusunda yaşandığını anlamaktayız. Bu durumda hem çocukların ebeveynleri hem de okulda öğretmenleri çocukların ilgi ve alakalarını çekmek için kursları çocuklara sevdirmek için farklı yollar izleyebilirler. Bu

ödüllendirme olabilir. Çocuğun ilgi alanına giren bir konu veya obje seçilerek onun üzerinden çocuğa Kur'an öğretimi yapılabilir. Sonraki problem çocukların Kur'an öğretim sürecine velinin ilgisiz ve kayıtsız kalmasıdır. Böyle durumlarda veliler bilgilendirilmeli, üzerlerine düşen görevler hatırlatılmalıdır. Eğitimin evde başlayıp okulda devam ettiği söylenmeli, başarının ancak iki tarafın gayretiyle olabileceği söylenmelidir.

Şaş (2021), yaptığı çalışmasında öğretmenlerin kendilerini yetersiz gördükleri konuların başında küçük çocuklara hitap etme ve anlatılan konunun o yaş grubuna indirgenmesi hususunda, öğretmenlerin kendilerini eksik gördükleri diğer başlıkların ise dikkat çekme, sınıf yönetimi, veli iletişimi, bireysel farklılıklar, özel öğrenciler ve öğrenci sorunları olduğunu aktarmıştır.

Akdağ (2022), yaptığı çalışmasında öğretmenlerin çocuk gelişimi ve psikolojisi, etkili iletişim, sınıf yönetimi gibi alanlarda sorun yaşadıklarını tespit etmiştir.

Yapılan bu çalışmalara bakıldığında bazı farklılıkların olmasıyla beraber elde edilen sonuçların benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır.

5.6.Öğreticilerin Kur'an Öğretiminin Daha Etkin Yapılabilmesi İçin Önerileriyle İle İlgili Bulgular

Burada, "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları"nda görev yapmakta olan ve kendileriyle görüştüğümüz öğretmenlerin Diyanet İşleri Başkanlığının "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları"nda, Kur'an-ı Kerim öğretimin daha etkin, verimli ve kalıcı yapılabilmesi için kanaatleri ve görüşleriyle ilgili bulgularını değerlendireceğiz.

"Sınıflarda akıllı tahta olmasını istiyorum" (Ö1)

"Sınıflarda akıllı tahta olmasını istiyorum, MEB Anaokulu müfredatının bizim kurslarda da uygulanmasını istiyorum. Okuma fişleri gibi Kur'an okuma fişlerinin olmasını istiyorum." (Ö2)

"Materyal kitaplarının PDF olarak öğretmenlere verilmesini, Oyun oynatarak harf ve hareke öğretimi yapmada kullanılan örnek oyunların hazırlanarak bize verilmesini istiyorum." (Ö3)

"4-6 yaş Kur'an kursunda isteyenlerin çalışmasını, oyun ile öğretim yapılmasını, istiyorum." (Ö4)

"4-6 yaş Kur'an kurslarının kendi müfredatları dışına çıkmamalarını istiyorum." (Ö5)

“Elif Ba kitaplarında hareketli cezim sayfası yok onun eklenmesini istiyorum” (Ö6)

“Sınıfların daha geniş ve materyallerin daha çok ve zengin olmasını isterim.” (Ö7)

“4-6 yaş müfredatına okul öncesi eğitim konuları da eklenmeli, kullandığımız materyaller geliştirilmeli” (Ö8)

“Kurslarda kursa geliş sırasına göre kur sisteminin olmasını istiyorum” (Ö9)

“Materyallerin geliştirilmesini, öğretmenlere yönelik öğretim sistemiyle alakalı kitapların çıkarılmasını, ‘4-6 yaş kurs’ yöneticilerinin aynı kursta çalışan hocalardan olmasını istiyorum”. (Ö10)

“Materyaller her yönden zenginleştirilmeli, Kursların dış bahçelerinin olmasını ve çocukların orada zaman geçirmesini istiyorum.” (Ö11)

“Tüm sınıflarda akıllı tahta olmasını, materyallerin zengin olmasını istiyorum” (Ö12)

“Alanında uzman hocalar tarafından 4-6 yaş Kur’an kurslarında görev yapan öğretmenlere hizmet içi seminerlerin verilmesini istiyorum.” (Ö13)

“Kurslarda yardımcı personel olmasını istiyorum.” (Ö14)

“Alanında uzman hocalar tarafından 4-6 yaş Kur’an kurslarında görev yapan öğretmenlere hizmet içi seminerlerin verilmesini istiyorum. (Ö15)

“Kurslarda yardımcı personel olmasını istiyorum.” (Ö16)

“Çocuğun dini ve Kur’an öğretiminde aile desteğinin olmasını istiyorum.” (Ö17)

“4-6 yaş Kur’an kurslarında hiç bir hocanın zorla çalıştırılmamasını istiyorum. Bu kurslarda istekli olan hocaların çalıştırılmasını istiyorum.” (Ö18)

“Kurslarda yardımcı personel olmasını, Kur’an sınıfı etkinlik sınıfı diye sınıfların ayrılmasını, Sınıf defterinin doldurulmasının zorunlu olmamasını, aidatların öğretmenler tarafından toplanmamasını, Kurslarda güvenlik görevlisi olmasını istiyorum. (Ö19)

“Materyallerin zenginleştirilmesini, Kurslarda yardımcı personel olmasını, istiyorum. (Ö20)

Öğreticilerin belirtmek istedikleri diğer hususlar;

“4-6 yaş Kur’an kurslarında çalışmak istemeyen öğretmenlerin bu kurslarda çalıştırılmasını, Öğreticinin çocuğun velisi ile iletişiminin iyi olmasını istiyorum.” (Ö1)

“Hiperaktif ve öğrenme güçlüğü çeken çocukların önce MEB anaokuluna gitmesini orada eğitim aldıktan sonra 4-6 yaş Kur’an kursuna gelip eğitim almasını istiyorum. (Ö2)

“4-6 yaş Kur’an kurslarında PDR uzmanının görev yapmasını, 4-6 yaş Kur’an kurslarının ihtiyaç odaklı kurslardan ayrı mekânlarda eğitim vermesini, burada çalışan öğretmenlerin işlerini ve çocukları sevmesini istiyorum.” (Ö3)

“Eğitim yılı başında kitapların gecikmemesini, kitaplarda çok tekrar var bunların çıkarılmasını, müfredata basit matematik işlemlerinin, sayıların renklerin konulmasını, istiyorum.” (Ö4)

“Anaokullarına sağlanan imkânların 4-6 yaş Kur’an kurslarına da sağlanmasını, yardımcı hizmetler personelin istihdam edilmesini, kurs aidatlarımız fazla olduğu için imkân olmayan aileler bizim kurslara çocuklarını gönderemiyorlar, aidatların daha asgari seviyeye çekilmesini istiyorum.” (Ö5)

“Belirtmek istediği başka bir hususun bulunmadığını.” (Ö6)

“Görev yapan Kurs öğretmenlerine 4-6 yaş kurslar ile alakalı tüm konularda hizmet içi eğitim seminerlerinin verilmesini istiyorum.” (Ö7)

“Belirtmek istediği başka bir hususun bulunmadığını.” (Ö8)

“Belirtmek istediği başka bir hususun bulunmadığını.” (Ö9)

“Belirtmek istediği başka bir hususun bulunmadığını.” (Ö10)

“Yardımcı eleman istihdam edilmesini, materyallerin zenginleştirilmesini, çocukların zaman geçireceği dış mekânların olmasını istiyorum.” (Ö11)

“ Ailelerin eğitim sürecine dâhil olmasını istiyorum.” (Ö12)

“Belirtmek istediği başka bir hususun bulunmadığını.” (Ö13)

“Başkanlığın 4-6 yaş Kur’an kurslarına daha çok önem vermesini ve imkân sağlamasını istiyorum.” (Ö14)

“Belirtmek istediği başka bir hususun bulunmadığını.” (Ö15)

“Belirtmek istediği başka bir hususun bulunmadığını.” (Ö16)

“Belirtmek istediği başka bir hususun bulunmadığını.” (Ö17)

“4-6 yaş Kur’an kursu binalarının yetersiz olduğunu, kurs masraflarının devlet tarafından ödenmesini, yardımcı hizmetler personelinin görevlendirilmesini. (Ö18)

“4-6 yaş kursların kurumsallaşmasını istiyorum. Tüm sorumluluğun tek öğreticiye yüklenmemesini istiyorum. (Ö19)

“Belirtmek istediği başka bir hususun bulunmadığını.” (Ö20)

Öğreticilerin “4-6 Yaş Kur’an Kursları”nda Kur’an-ı Kerim öğretiminin etkin ve kaliteli yapılabilmesi için ortaya koydukları görüş ve önerilerine bakacak olursak;

Eğitim yapılan sınıfların teknolojik yönden desteklenmesini, “4-6 Yaş Kur’an Kursu” müfredatı hazırlanırken MEB Anasınıfı müfredatından faydalanılmasını, söz konusu kurslarda isteyen öğreticilerin çalışmasını, istemeyen öğreticilerin çalışması için zorlanmamasını, eğitim yapılan sınıfların geniş ve ferah olmasını, eğitim ve ğretim faaliyetlerinde kullanılan materyallerin tüm yönlerden zenginleştirilmesini, kursların dış bahçelerinin olmasını ve çocukların oralarda zaman geçirmesini, Hizmet içi eğitim seminerlerinin daha sık olarak düzenlenmesini, Kurslarda yardımcı personellerin istihdam edilmesini, kurs aidatlarının öğretici eliyle toplanmamasını, kurslarda güvenlik görevlilerinin olması yönünde öneri ve görüşlerde bulunmuşlardır.

ALTINCI BÖLÜM

6.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Diyanet İşleri Başkanlığı'nca eğitim faaliyeti yürütülmekte olan “4-6 Yaş Grubu” öğrencilerine eğitim öğretim veren Kur'an kurslarında eğitim görevini yürütmekte olan “Kur'an Kursu Öğreticileri”yle yapılan görüşmeler neticesinde hazırladığımız çalışmamızda, öncelikle konunun bağlamı içerisinde 4-6 yaş çocuğu özelinde gelişim ve öğrenme dönemleri konusunda bilgiler incelenmiştir.

Çalışmamız, Kur'an-ı Kerim öğretimi ile ilgili olması nedeniyle konu din eğitimi çerçevesinde ele alınarak, okul öncesi evre olarak da isimlendirilen dört ile altı yaş çocuğunun gelişimsel ve öğrenmeyle ilgili süreçleri göz önünde bulundurularak gerek ülkemizde gerekse de yurt dışında bu yaş grubu çocuklara verilen din öğretim yöntem ve teknikleri hakkında bilgi sunulmuştur.

Konu kavramsal ve tarihsel süreçleriyle göz önüne konulmaya çalışılmakta ve Diyanet İşleri Başkanlığının dört ile altı yaş grubu çocuklar için faaliyet yürüten Kur'an kurslarıyla ilgili mevzuat bilgilerine yer verilmiştir. Tüm bu süreçlerden sonra bu Kur'an kurslarında eğitim görevini yürütmekte olan 20 Kur'an Kursu Öğreticisiyle yapılan görüşler sonucunda elde edilen bulgular tek tek başlıklar halinde incelenmiştir.

Bu bulgularda bazı sorunlar ve bu sorunların çözümüne katkı sunmasını umduğumuz çözüm öneri bu başlık altında maddeler halinde ele alınacaktır. Alanda yapılacak çalışmalara bir nebze de olsa katkı sunmayı bu çalışma ile arzu etmekteyiz.

Bu çalışmayla elde ettiğimiz bulgular neticesinde ulaştığımız sonuçları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Çalışma grubundaki katılımcılar mesleki statüleri incelendiğinde, 11'i kadrolu, 9'u sözleşmeli Kur'an kursu öğreticisidir. Bu verilere göre çoğunluğun kadrolu Kur'an kursu öğreticisi olduğu görülmektedir. Merkezi atama ile atanmışlardır. Son yıllarda Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kadrolu ve sözleşmeli öğreticileri 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında görevlendirmeye

ehemmiyet göstermesi, bu kurslarda yapılan eğitim ve öğretim açısından olumlu bir gelişmedir.

2. Araştırmaya katılan (5) öğreticinin İlahiyat Ön lisans, (5) öğreticinin İlahiyat Lisans, (5) öğreticinin Yüksek lisans, (5) öğreticinin İLİTAM (İlahiyat tamamlama (4) öğreticinin ise bu eğitimlerine ilave olarak hafızlık eğitimi alıp hafız oldukları anlaşılmaktadır.

3. Araştırmaya katkı sunan öğretmenlerin (12)'sinin sertifikasını Halk Eğitim Merkezlerinden aldığı görülmektedir. Arkasından Sakarya Üniversitesi (4) takip etmektedir. Uludağ Üniversitesinden (1) ve Yalova Üniversitesinden 'de (1) olmak üzere toplamda (18) öğreticinin sertifikasının olduğu, (2) öğreticinin ise sertifika eğitimlerinin devam ettiği eğitim süresinin sonuna da Halk Eğitim Merkezinden sertifikalarını alacakları anlaşılmaktadır. Doğan (2019:23), tarafından yapılan çalışmada 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenlerinin hangi kurumdan sertifika aldıkları belirlenmeye çalışılmış ve kurs öğretmenlerinin %54,2'sinin Halk Eğitim Merkezlerinden sertifika aldıkları görülmüştür. Akdağ (2022:123), tarafından yapılan çalışmada ise, 4-6 yaş grubu Kur'an kursunda çalışan öğretmenlere çalışmalarını için gerekli olan sertifikayı hangi kurumdan aldıklarını sormuş, araştırmaya katkı sunan 40 öğreticiden 30 tanesi Halk Eğitim Merkezlerinden aldıklarını, ifade etmişlerdir. Öğreticilere yönelik Halk Eğitim Merkezlerinin verdiği eğitim yüz yüze yapılmaktadır. Bundan dolayı hem teorik hem de pratik bilgiler aynı anda kursiyerlere verilebilmektedir. Uzaktan yapılan eğitimlerde bu durum mümkün olmamaktadır. Öğreticiler her ne kadar bu tür kurslarda eğitim alsalar da gerek pedagojik gerekse de gelişim psikolojisi alanlarında istenilen düzeyde eğitim alamamaktadırlar. Bu nedenle yüksek öğretim kurumları bünyesinde mutlaka "Okulöncesi Din Eğitimi" alanıyla ilgili branşlaşma yapılarak müstakil programların uygulamaya konulması gerektiği kanaat edilmektedir.

4. Araştırmaya katkı sunan (7) öğreticinin formasyon eğitimi aldığı, (13) öğreticinin ise formasyon eğitimi almadığı, ayrıca (1) öğreticinin çocuk gelişimi ön lisans programından mezun olduğu, (1) öğreticinin ise çocuk gelişimi alanında lisans eğitimine devam ettiği anlaşılmaktadır. Şaşa (2021: 128), tarafından yapılan çalışmada kurs öğretmenlerinin pedagojik formasyon

eğitimi alma durumları belirlenmeye çalışılmış, araştırmaya katılan 20 öğreticiden 7 tanesinin formasyon eğitimine sahip oldukları diğer 13 öğreticinin ise formasyon eğitimi almadıkları görülmüştür. Bu alışma bizim araştırmamızda elde etmiş olduğumuz sonuçla benzerlik göstermektedir. 4-6 yaş din eğitimi dünya genelinde müstakil bir bilim dalı özelliği göstermektedir. Bu nedenle ülkemizde de bu konuda ciddi çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir. Zira ocuğun hayatı boyunca yaşamını belirleyecek, karakter oluşumun yapı taşlarının dizildiği bu yaş aralığının din eğitimi göz ardı edilerek geiştirilmemesi gerektiği düşünülmektedir.

5. Araştırmaya katılan katılımcıların (18) Diyanet İşleri Başkanlığının ve İl Müftülüğünün düzenlemiş olduğu hizmet içi eğitilere katıldıkları, katılımcılardan (2) ğreticinin Diyanet İşleri Başkanlığının ve İl Müftülüğünün düzenlemiş olduğu hizmet içi eğitilere katılmadıkları anlaşılmaktadır. Eğitime katılmayan bu öğreticiler ilk defa 4-6 yaş grubu Kur'an kursunda görev aldıklarını bu nedenle eğitim alamadıklarını belirtmişlerdir. Doğan (2019: 25), tarafından yapılan çalışmanın sonucunda çalışmaya katılan öğreticilerin %74,9'unun düzenlenen hizmet içi seminerlere katıldıkları görülmüştür. Doğan tarafından yapılan araştırma sonucunda elde edilen sonuç yapmış olduğumuz araştırmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir. Gerek müftülükler gerekse Diyanet İşleri Başkanlığınca 4-6 yaş grubunda eğitim öğretimde görevli personele düzenli aralıkla hizmet içi eğitimler verildiği anlaşılmaktadır. Bu eğitimlerin personel ihtiyaçları ve ilgili alan çocukların gereksinimleri göz önünde bulundurulurken sitemli olarak verilmesinin eğitimde verimliliği arttıracadı düşünülmektedir.

6. Araştırmaya katılan öğreticilerin tamamının 4-6 yaş grubu Kur'an Kursunda Kur'an-ı Kerim ğretimi üzerine kendilerini yeterli buldukları anlaşılmaktadır. Akgl (2020:48), tarafından yapılan çalışmada kurs öğreticilerinin yeterlilikleri ğrenci velilerine sorulmuş, çalışmaya katılan velilerin %94,1'i öğreticilerin pedagojik açıdan yeterli olduklarını belirtmişlerdir. Akdağ (2022:121), yapmış olduğu çalışmada 4-6 yaş grubu Kur'an kursunda çalışmak için yeterli donanıma sahip olup olmadıklarını sormuş, çalışmaya katkı sunan 40 öğreticiden 23 tanesi kendilerini donanımlı

olarak ifade etmişlerdir. Yapılan bu çalışmalar 4-6 yaş grubu Kur'an kursunda görev yapan öğretmenlerin kendilerini bu kurslarda görev yapmak için yeterli görmelerinin yanında, yetersiz oldukları konulardaki eksikliklerini de gerek kendi şahsi çalışmaları ile gerekse de DİB ve Müftülüklerin düzenleyecekleri hizmet içi eğitim seminerleriyle tamamlamak istemektedirler.

7. Araştırmaya katılan (4) öğretici Çocuk psikolojisi, (3) öğretici Sınıf yönetimi, (2) öğretici 4-6 yaş grubu çocuklara Kur'an-ı Kerim öğretiminde, (2) öğretici hareke öğretimi, (Cezm-Şedde) (1) öğretici öğrenme güçlüğü çeken özel öğrencilere Kur'an-ı Kerim öğretimi, (1) öğretici materyal ve program yapma ve geliştirme, (1) öğretici veli iletişimi, (1) öğretici Kur'an-ı Kerim öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler, konularında eğitim almak istedikleri, (5) öğreticinin ise hiçbir konuda eğitim alma ihtiyacı duymadıkları anlaşılmaktadır. Şaşa (2021: 136), tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin kendilerini yetersiz gördükleri alanlar belirlenmeye çalışılmış, elde edilen etik sonuçlar ile çalışmamızda ortaya çıkan sonuçlar arasında benzerlikler olduğu görülmüştür. 4-6 yaş grubunda görev yapan öğretmenlerin çoğunluğu kendileri Kur'an-ı Kerim öğretme konusunda yeterli bulmaktadır. Ancak burada gözlemlediğimiz klasik anlamda bir eğitim yapıldığı ya da bu klasik eğitim yöntemlerinde çeşitli ufak değişikliklerde bunların öğrencilerine sunulmaya çalışıldığı yönündedir. Modern eğitim yöntem ve tekniklerinin öğretmenlere anlatılması, öğretmenlerin bu yöntem ve tekniklerden azami derecede istifade edebilmesi adına Başkanlık marifetiyle çeşitli görsel ve yazılı materyal hazırlanması gerektiği düşünülmektedir. Kur'an-ı Kerim öğretimi dışında başta iletişim olmak üzere, sınıf yönetimi, toplumsal ilişkiler hatta materyal kullanma ve geliştirme gibi alanlarda öğretmenlere eğitimler verilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

8. Araştırmaya katılan (12) öğreticinin eğitsel oyun yöntemini, (4) öğreticinin takrir (Anlatım), yöntemini, (3) öğreticinin dramatizasyon (Rol oynama) yöntemini, (1) öğreticinin gösteri (Demostrasyon) yöntemlerini kullandıkları anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çeşitli yöntem ve teknikler kullanmak suretiyle eğitimlerini zenginleştirmeye ve kaliteli bir düzeye çıkarma gayretinde oldukları gözlenmektedir. Ancak kullandıkları yöntem ve

tekniklerle ilgili bilimsel ve akademik bilgiye tam manasıyla hakim olmadıkları düşünülmektedir. Kullandıkları yöntemler ya bir meslektaşından ya da internet ortamından öğrenilmektedir. Dolayısıyla muhatap olduğu çocukların hazırbulunmuşlukları başta olmak üzere gelişimsel durumlarına göre yöntem ve teknik seçme ve bunları uygulama konusunda öğretmenlere rehberlik edecek eğitimler verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Yağcı (2018: 141), tarafından yapılan çalışmada kurs öğretmenlerinin Kur'an öğretiminde kullandıkları yöntemlerin neler olduğu belirlenmeye çalışılmış, elde edilen sonuçlar çalışmamız neticesinde elde ettiğimiz sonuçlar ile benzerlik göstermektedir.

9. Araştırmaya katkı sunan (13) öğreticinin, Diyanet İşleri Başkanlığının hazırlamış olduğu materyalleri kullandıkları ve yeterli buldukları, (7) öğreticinin ise Diyanet İşleri Başkanlığının hazırlamış olduğu materyalleri kullandıkları fakat yeterli bulmadıkları anlaşılmıştır. Diyanet İşleri başkanlığının 4-6 yaş grubu çocuklarının eğitimleriyle ilgili hazırladığı materyallerin genel olarak yeterli olduğu düşünülmektedir. Ancak hazırlanan materyallere öğretmenlerin kullandıkları veya kullanacakları yöntem ve tekniklerle ilgili olarak kısa ama açıklayıcı bilimsel açıklamalarının da dâhil edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Akdağ (2022:100), yapmış olduğu çalışmada 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında Diyanet İşleri Başkanlığının hazırlamış olduğu materyallerin yeterliliği ve ulaşılabilirliğini belirlemeye çalışmış, elde ettiği sonuçlar bizim ulaştığımız sonuçlar ile benzerlik göstermektedir.

10. Araştırmaya katılan tüm öğretmenlerin Kur'an-ı Kerim'in yüzüne okutulmasında, (Gösterip Yaptırma) yöntemini kullandıkları anlaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamının Kur'an-ı Kerim öğretiminde klasik yöntemleri bazı değişikliklerle uyguladığı gözlenmektedir. Dolayısıyla bu alanda Başkanlığın öğretmenlere rehberlik ederek modern yöntem ve tekniklerin eğitim aracı kullanmalarını sağlamaları gerektiği düşünülmektedir.

11. Araştırmaya katılan öğretmenlerden; (15) öğreticinin 04-06 yaş Kur'an Kurslarında öğrencilere ezber yaptırırken "Gösterip Yaptırma" yöntemini kullandıkları, (5) öğreticinin ise "Eğitsel Oyun" yöntemini kullandıkları anlaşılmıştır. 4-6 yaş dönemi araştırmacılarında sıklıkla ifade ettiği üzere "oyun dönemi" olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin eğitsel

oyunlardan istifade ederek derslerini öğrencilere aktarmaları büyük önem arz etmektedir.

12. Araştırmaya katılan tüm öğretmenlerin, çocuklarla iletişim sorunu yaşamadıkları anlaşılmıştır. Doğan (2019: 36), tarafından yapılan çalışmada çalışmaya katılan 179 öğreticiden 171 tanesi 4-6 yaş grubu öğrenciyi tanıma konusunda yeterli olduklarını belirtmiştir. Elde edilen bu sonuç çalışmamız sonucunda elde ettiğimiz sonuç ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca iletişim konusunda öğretmenlere kapsamlı eğitimler verilmesi düşünülmektedir. Zira gerek öğrenciyle gerekse velilerle yaşanan sorunların başında iletişim problemlerinin geldiği gözlenmektedir.

13. Araştırmaya katılan (14) öğreticinin sınıf içerisinde yaptıkları grup etkinliklerinde “Grup Yönetim Düzeylerinin” iyi olduğu, bu konuda bir sıkıntı yaşamadıkları, öğretmenlerden (4) öğreticinin sınıf içerisinde grup çalışması yaptırdıkları esnada çok zorlandıkları, (2) öğreticinin ise sınıf içerisinde grup çalışması yaptırmadıkları anlaşılmıştır. Bu alanda görev yapan öğretmenlere grup yönetimi ve grupla çalışma konularında eğitimler verilmesi gerekmektedir. Zira 4-6 yaş grubu çocuklarının sosyalleşmesinde grupla çalışmanın faydaları olduğu araştırmacılar tarafından ifade edilmektedir.

14. Araştırmaya katılan öğretmenlerden (15) öğreticinin “Sınıf Yönetim” düzeylerinin iyi olduğu, bu konuda hiçbir sıkıntı yaşamadıkları, öğretmenlerden (5) öğreticinin ise “Sınıf Yönetim düzeylerinin iyi olmadığı, bu nedenle ders yapmakta zorlandıkları, sınıf düzenini sağlamak için zamanlarının büyük bir bölümünü harcadıkları, bundan dolayı dersleri yetiştirmekte zorlandıkları anlaşılmıştır. Öğreticilerin yaşadıkları sorunların başında “Sınıf Yönetimi” alanında yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bu nedenle ilgili alan çocuklarının gelişimsel özellikleri ve bu dönem çocuklarının sınıf yönetimi konusunda neler yapılması gerektiği konularında Diyanet İşleri başkanlığınca eğitimler verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Doğan (2021: 75), yapmış olduğu yüksek lisans çalışmasında 4-6 yaş grubu Kur’an kursu öğretmenlerinin sınıf yönetimi alanındaki yeterliliklerini tespit etmeye çalışmış, elde etmiş olduğu sonuçlar çalışmamızın sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında eğitim öğretim görevini yürütmekte olan 20 Kur'an Kursu Öğreticisiyle yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen bulgular bağlamında tespit ettiğimiz sorunları yukarıda maddeler halinde ele aldık. Bu sorunlarla ilgili çözüme katkı sunmayı amaçlayan önerilerimiz de maddelerle ifade etmeye çalıştık.

Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkılarak elde edilen öneriler şunlardır:

1. 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında eğitim ve öğretim yapan öğretmenlerin hem din eğitimi yapabilme yeterliliklerine hem de Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde eğitim veren Anaokulları ders müfredatına hâkim olmaları gerekmektedir. İlahiyat Fakülteleri bünyesinde ayrı bir alan olarak 4-6 yaş çocuklara din eğitimi vermek üzere tıpkı anasınıfı öğretmenliği gibi ayrı bir alan veya bölüm açılmalıdır. Bu fakültede öğretim gören tüm öğrencilere Pedagojik Formasyon dersleri verilmelidir. Şayet bu yapılamaz ise; Diyanet İşleri Başkanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığına öğretici ve öğretmen yetiştiren İlahiyat Fakülteleri müfredatına yapılan ilavelerle söz konusu iki müfredatı da içine alan yeni bir müfredat hazırlanmalıdır.

2. 4.6 Yaş Kur'an kurslarında eğitim ve öğretim yapılan sınıflar ferah ve geniş olmalıdır. Akıllı tahta başta olmak üzere, günümüz teknolojik gelişimlerine uygun olarak dizayn ve teçhiz edilmelidir. Kullanılan materyaller bilgisayar ortamında PDF olarak öğretmenlerin kullanımına sunulmalıdır. Kur'an öğretiminde ve ezber yaptırılmada kullanılmak üzere örnek oyunlar hazırlanıp öğretmenlerin kullanımına sunulmalıdır.

3. 4-6 Yaş Kur'an kurslarında çalışmak isteyen öğretmenlere öncelik verilmelidir. Hiçbir öğretici bu kurslarda çalışmak için mecbur bırakılmamalıdır.

4. Kullanılan materyallerin, özellikle ders kitaplarının ve Elif-Ba kitabının içerik olarak zenginleştirilmesi gerekmektedir. Elif-Ba kitabına hareketli cezm sayfası eklenmelidir.

5. 4-6 Yaş Kur'an kurslarında öğrenciler için kursa kayıt oluş yılına göre kur sistemi uygulanmalıdır. Bu kur sistemi uygulandığı zaman sınıflarda eğitim ve öğretim bütünlüğü sağlanacaktır. Geride kalma ve ileride olma gibi durumlar yaşanmayacaktır.

6. 4-6 Yaş Kur'an kursları ihtiyaç odaklı Kur'an kurslarından ayrı mekanlarda eğitim yapılmalıdır. Kursların hobi bahçeleri olmalıdır. Çocuklar orada rahat bir şekilde zaman geçirmelidir. Kurslarda öğreticilerin tüm vakitlerini öğrencilere ayırabilmeleri için kurslara Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından Yardımcı Hizmetler Sınıfı kadrolarından personeller atanmalıdır. 4-6 yaş grubu çocuğu kendi kişisel ihtiyaçlarını (yeme-içme-tuvalet) gidermekte zorlanır ve çevresinden (Anne-Baba) yardım alma ihtiyacı duyar. Gerek eğitim yapılan kursun hizmeti gerekse eğitim gören çocukların kişisel ihtiyaçlarında çocuklara yardımcı olan öğretici, asıl işi olan eğitim ve öğretime tam manası ile odaklanamaz ve enerjisini tüketmiş olur. Bu sebeple kurslarda verimli bir Kur'an öğretimi yapılması hedefleniyorsa 4-6 yaş Kur'an kurslarına Yardımcı Hizmetler Sınıfından personeller görevlendirilmelidir.

7. 4-6 Yaş Kur'an kursu yöneticileri 4-6 Yaş Kur'an kurslarında çalışan öğretmenlerden görevlendirilmelidir. Hafızlık veya İhtiyaç Odaklı kurslarda çalışan veya idarecilik yapan öğretmenler yönetici olarak görevlendirilmemelidirler. Zira bahsi geçen alanlar gerek gelişimsel gerekse akademik olarak farklı konuları bünyesinde barındırmaktadır. İhtiyaç odaklı tamamen yetişkin psikolojisi gözetilerek hazırlanan bir ortam ve mevzuat uygularken 4-6 yaş grubunda okulöncesi çocukları muhatap kitleyi ifade etmektedir. Bu nedenle 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarıyla diğer statülü kursların ihtiyaç ve gereksinimleri farklılıklar göstermektedir ki bunların başında Kur'an-ı Kerim öğretimi gelmektedir.

8. Eğitim ailede başlayan ve okulda devam eden bir süreçtir. 4-6 Yaş Kur'an kurslarında eğitim gören çocukların aileleri eğitim sürecine dahil edilmelidir. Böyle yapıldığı zaman çocuğun aldığı din eğitiminin kalitesi de artacaktır.

9. 4-6 Yaş Kur'an kurslarında eğitim ve etkinlik sınıfları ayrı ayrı olmalıdır. Öğrenciler eğitim faaliyetlerini ayrı bir sınıfta, etkinlik faaliyetlerini ise ayrı bir sınıfta yapmalıdır.

10. Kurs aidatları ve harcamaları İl ve İlçe Müftülükleri tarafından kurs yöneticisi veya öğreticisine toplattırılıp harcama yaptırılmamalıdır. Aidatlar ve gerekli harcamalar Müftülükler veya Müftülükler bünyesinde hizmet sunan

Türkiye Diyanet Vakfı Şubelerince yapılmalıdır. Zira eğitim öğretimde öğrencinin hazırbulunuşluluğu kadar eğitimcinin de zihnen hazır olması gerekmektedir. Kursun çeşitli ihtiyaçları, harcamaları ve para toplama gibi hususlarla zihni dolu dolan bir öğretici eğitim sürecine de bunu yansıtması kaçınılmazdır dolayısıyla eğitim süreci içinde bulunan personelin bu hususlarla ilgilenmemesi bunun müftülükler bünyesinde çözüme kavuşturulması eğitimin istenilen düzeyde etkili olmasına ciddi katkı sunacaktır.

KAYNAKÇA

AKYÜZ, Yahya, *Türk Eğitim Tarihi*, 33. B., PEGEM Akademi yay., Ankara, 2020. (Farklı bir baskı: Akyüz, Y., *Türk Eğitim Tarihi*, İstanbul, 1997).

ARAL, Neriman, Adalet KANDIR ve Münevver Can YAŞAR, *Okulöncesi Eğitim I*, Ya-Pa yay., İstanbul, 1981.

AŞLAMACI, İbrahim, “Din Eğitimi Politika ve Uygulamalarında Ak Parti’nin 15 Yılı”, *Ak Parti’nin 15 Yılı: Toplum*, Ed. Ali ASLAN, İsmail ÇAĞLAR, SETA yay., Ankara, 2017, 181-209.

AŞLAMACI, İbrahim, “Erken Çocuklukta Ahlak Gelişimi”, *Ahlak ve Değerler Eğitimi*, Ed. Ayhan ÖZ, Nobel Akademi yay., Ankara, 2022, 39-61.

AY, Mehmet Emin, *Çocuklarımıza Allah’ı Nasıl Anlatalım?*, Timaş yay., İstanbul, 2018.

AYDIN, Mehmet Zeki, “Okulda Din Dersi Tartışmaları (Türkiye’de Din Dersinin Tarihi, Teorik Yapısı, Bazı Ülkelerle Karşılaştırması)”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11 (2), Sivas, 2007, 7-51.

AYTAÇ, Kemal, “Osmanlı İmparatorluğunda Okul Kuruluş Sistemi”, *Milli Kültür Dergisi*, 3 (1), İstanbul, 1981, 9-13.

BALTACI, Cahit, “Osmanlılarda Mekteb” -Mekteb maddesi içinde-, *DİA*, 29, TDV yay., İstanbul, 2004, 6-7.

BALTACI, Cahit, “Türk Eğitim Sisteminde Kur’an Kurslarının Yeri”, *Kur’an Kurslarında Eğitim Öğretim ve Verimlilik Sempozyumu*, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2000, 15-18.

BAŞARAN, İbrahim Ethem, *Eğitim Psikolojisi*, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 2000.

BİLGİN, Beyza, *İslam ve Çocuk*, 3. B., DİB yay., Ankara, 1997.

CİHANDİDE, Zeynep Nezahat, *Okul Öncesi Din ve Ahlâk Eğitimi*, 2. B., DEM yay., Ankara, 2014.

CİVELEK, Murat, *2020 Empati ÖABT Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Konu Anlatımlı Modüler Set 1*, Kariyer Meslek yay., Ankara, 2020.

ÇADEM Psikoloji, “Çocuk Gelişim Dönemleri, <https://www.cadempsikoloji.com/makale/3-cocuk-gelisim-donemleri> (04.04.2021)).

ÇELEBİ, Ahmed, *İslam’da Eğitim Öğretim Tarihi*, Çev. Ali Yardım, Damla yay., İstanbul, 1975.

ÇELEBİ, Kübra, Merve ŞAHİN, Neslihan BÜTÜN ve Suat KOL, “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Din Dersine Yönelik Görüşleri”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24 (5), Kastamonu, 2016, 2279-2292.

DAM, Hasan, “Çocukluk Dönemi Din Eğitimi”, *Gelişimsel Basamaklara Göre Din Eğitimi*, Ed. Mustafa KÖYLÜ, Nobel yay., Ankara, 2017, 51-96.

DİB, *2020 Yılı Faaliyet Raporu*, Ankara, 2021.

DİB, Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *2013 Yaz Kur’an Kursları Raporu*, Ankara, 2013.

DİB, Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *Kur’an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)*, Ankara, 2008.

DİB, Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *Yaz Kur’an Kursları Uygulama Esasları, (4-6 Yaş Grubu)*, Ankara, 2018.

DODSON, Fitzhugh, *Çocuk Eğitimi El Kitabı*, Çev. Ayşegül DURMAZ, 1. B, Ailem yay., İstanbul, 2007

DOĞAN, Davut, “Diyanet İşleri Başkanlığı Kur’an Kursları Öğretim Programı (Okul Öncesi Dönemi) Dini Bilgiler-1 Öğrenme Alanı Kazanımları Üzerine Değerlendirme”, *Kahramanmaraş Sütçüimam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 24, Kahramanmaraş, 2014, 201-225.

DOĞAN, Recai, “Yaygın Din Eğitiminin Neliği”, *Din Eğitimi*, Ed, Recai DOĞAN ve Remziye EGE, Grafiker yay., 3. B, Ankara, 2015, 237-252.

FIRAT, Erdoğan, *Üniversite Öğrencilerinde Allah İnancı ve Din Duygusu*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara, 1977.

GÖK, Ömer Faruk, *Ortaokul Din, Ahlak Ve Değerler Alanı Seçmeli Derslerinin Verimliliğinin Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 2019.

KALELİ, Yılmaz, G., “Durum Çalışması”, Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri, (1.baskı), Ed. Mustafa METİN, PEGEM Akademi yay., Ankara, 2014.

KAYIKLIK, Hasan, *Din Psikolojisi*, Karahan Kitabevi, Adana, 2011.

KAZICI, Ziya, *Ana Hatlarıyla İslam Eğitim Tarihi*, İFAV yay., İstanbul, 1995.

KOCABIYIK, Oya ONAT, “Olgubilim ve Gömülü Kuram: Bazı Özellikler Açısından Karşılaştırma”, *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (1), Edirne, 2006, 55-66.

KOÇ, Ahmet, “Kur’an Kurslarında Din Eğitimi”, *Din Eğitimi*, Ed. Mustafa KÖYLÜ ve Nurullah ALTAŞ, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2015, 375-399.

KÖYLÜ, Mustafa ve Cemil ORUÇ, *Çocukluk Dönemi Din Eğitimi*, Nobel yay., Ankara, 2017.

KÖYLÜ, Mustafa, “Batı Ülkelerinde Din Eğitimi: Genel Bir Bakış” *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (4), Kırgızistan-Manas, 2017, 223-245.

MEB, *0-72 Ay Dil Gelişi*, Ankara, 2015.

MEB, MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, *Okul Öncesi Eğitim Programı*, Ankara, 2013.

NAS, Mehmet, “Çocukluk Dönemi Gelişimi ve Din Eğitimi”, *Talim Dergisi*, 2 (2), Ankara, 2018, 289-325 (<http://www.dergipark.org>, 26.05.2022).

NAS, Mehmet, *Çocukluk Dönemi Gelişimi ve Din Eğitimi*, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2018.

ORUÇ, Cemil, “Erken Çocukluk Gelişimi Din Teorileri Bağlamında Din Eğitimi” *Electronic Turkish Studies*, 8 (8), Ankara, 2013, 971-987 (<http://www.dergipark.org.tr> 04.06.2021).

ORUÇ, Cemil, *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi*, 2. B., DEM yay., İstanbul, 2014. (Farklı bir baskı: Oruç, C., İstanbul, 2011)

ÖKTEN, Celile EREN ve Sevilay ACAR, “Yüksek Öğretim ve Yaygın Eğitim İşbirliği: Annemin Masalı”, *Sakarya University Journal of Education*, 5 (2), Sakarya, 2015, 21-35.

SELÇUK, Mualla, Çocuğu Eğitiminde Dini Motifler, 2.B., TDV yay., Ankara, 1991.

SENEMOĞLU, Nuray, “Okul Öncesi Eğitim Programları Hangi Yeterlikleri Kazandırmalıdır?”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (10), Ankara, 1994.

SUBAŞI, Münevver ve Kübra OKUMUŞ, “Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, 2017-21 (2) , 419-426.

ŞAŞA, Fatma Tuba, *Öğretici Görüşlerine Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Kur'an Öğretiminde Eğitsel Oyun Uygulamaları*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 2021.

TOSUN, Cemal, Din Eğitim Bilimine Giriş, PEGEM Akademi yay., 9. B., Ankara, 2017.

VERTOGE, Antoine, “Çocuklukta Din”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 22 (1), Çev., Erdoğan Fırat, Ankara, 1978.

YAVUZER, Haluk, Çocuk Psikolojisi I; Duygusal ve Toplumsal Gelişim, İstanbul Üniversitesi yay., İstanbul, 1982.

YAZIBAŞI, Muhammed Ali, “Çocukluk Döneminde Din ve Din Eğitimin Çocuklara Kazandırdıkları”, *İnsan ve Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (JOHASS)*, 6 (1), 2017, 309-326.

YILMAZ, Hüseyin, “Yaygın Din Eğitimi Kurumları ve Toplumsal Bakış”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5 (2), Sivas, 2001, 330-351.

YORULMAZ, Bilal, “Kur'an Kursu Öğreticileri İle Cami Görevlilerinin Okul Öncesi ve İlköğretim 1. Kademe Öğrencilerine Ders Verme Durumlarına İlişkin Öz Algıları (İstanbul Örneği)”, *Öneri Dergisi*, 10 (39), İstanbul, 2013, 149-162.

YORULMAZ, Bilal, “Okul Öncesi Din Eğitimi ve Tarihsel Süreci”, *Kur’an Kursları Öğretici Kitabı-1*, Ed, İsmail SAĞLAM, Bilal YORULMAZ ve Fatma KOTAN, DİB yay., Ankara, 2020, 17-20.

YORULMAZ, Bilal, “Türkiye’de Din Eğitimi Alanında Yapılan Lisansüstü Çalışmalar Hakkında Genel Bir Değerlendirme”, *Öneri Dergisi*, 12 (46), İstanbul, 2016, 41-62.

YÖRÜKOĞLU, Atalay, *Çocuk Ruh Sağlığı*, Özgür yay., İstanbul, 2013.

YÜKSEL, Ayşe Nur, “Nitel Bir Araştırma Tekniği Olarak: Görüşme”, *SOCIAL SCIENCES STUDIES JOURNAL (SSSJournal)*, 2020-56, 547-552.

ZENGİN, Zeki Salih, “İslam Din Eğitiminin Tarihsel Gelişimi: İslam’da Eğitim ve Öğretim”, *Din Eğitimi*, Ed.: Recai DOĞAN, ve Remziye EGE, Grafiker yay., Ankara, 2012, 15-35.

KAYMAKCAN, Recep, “Türkiye’de Okul Öncesi İlk Din Eğitimi Uygulaması: Diyanet 4-6 Yaş Kur’an Kursları”, *Ahlak ve Değerler Eğitimi*, Ed. Ayhan ÖZ, Nobel Akademi yay., Ankara, 2022, 237-254.

AĞIRAKÇA, Gülsüm Pehlivan, “Erken Çocuklukta Dinî Gelişim ve Din Eğitimi”, *Ahlak ve Değerler Eğitimi*, Ed. Ayhan ÖZ, Nobel Akademi yay., Ankara, 2022, 209-236.

OKTAY, Ayla, *Okul Öncesi Dönemi (3-6 Yaş) Ana Baba Okulu*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1992.

AKDAĞ, Fatma, *4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Üzerine Bir Araştırma (Denizli İli Örneği)*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2022.

AKGÜL, Merve, *4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu Eğitiminin Veli Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi (Amasya Örneği)*, Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Amasya, 2020.

AŞLAMACI, İbrahim, “4-6 Yaş Kur’an Kursları Öğretim Programının (2018) Eğitim Programı Temel Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi”, *Erken Çocukluk Dönemi Din – Ahlak – Değerler Eğitimi ve Sorunları-1*, Ed. Mehmet BAYYİĞİT, Mehmet

ÖZKAN, Ahmet Ali ÇANAKCI, Asem Hamdy Ahmed ABDELGHANY, Konya, 2020, 160-170.

BACI, Büşra, *Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu) İle Okul Öncesi Eğitim Programının Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip ERDOĞAN Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize, 2019.

CİHANDİDE, Zeynep Nezahat, “4-6 Yaş Çocuklarda Gelişim Özellikleri ve Eğitimlerinde Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler”, *Kur'an Kursları Öğretici Kitabı 2*, Ed., İsmail SAĞLAM, Bilal YORULMAZ, Fatma KOTAN, DİB yay., Ankara, 2020, 9-16.

DİB, *4-6 Yaş Grubu Yaz Kur'an Kursları Etkinlik Kitabı*, Ankara, 2022.

DİB, *Kur'an Kursları Etkinlik Kitabı 1-2 (4-6 Yaş Grubu)*, Ankara, 2021.

DİB, *Kur'an Kursları Öğretici Kitabı -1 (4-6 Yaş Grubu)*, İzmir, 2018.

DİB, *Kur'an Kursları Öğretici Kitabı -2 (4-6 Yaş Grubu)*, İzmir, 2018.

DİB, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğretim Programı*, Ankara, 2022.

DİB, *Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar ile Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönetmeliği*, Ankara, 2019.

DİB, *Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar ile Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönetmeliği*, Ankara, 2012.

DİNÇER, Betül, *Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı 4-6 Yaş Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Mevcut Durum Ve Beklentilerin Saptanması (Bursa İli Örneği)*, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 2020.

DOĞAN, Zülfi, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlik Alguları (Kayseri Örneği)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2019.

GÜN, Ayşegül, “Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği”, *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7, Amasya, 2016, 33-66.

KARA, Büşra, *Okul Öncesi Dönemi (4-6 Yaş Grubu) Çocukların Din Eğitiminde Görev Alan Eğitimcilerin/Din Görevlilerinin Pedagojik Yeterlilikleri*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 2019.

ŞEN, Süleyman, *4-6 Yaş Grubu Çocuklarda Kur'an Tasavvuru*, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Uşak, 2018.

TOSUN, Cemal ve Fatma ÇAPÇIOĞLU, “4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğretim Programının Dinî Gelişim Kuramları Çerçevesinde İncelenmesi”, *PEGEM Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5 (5), Ankara, 2015, 705-720.

TÜFEKÇİ, Kevser, *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursları Eğitiminin Öğretici ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi*, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, 2020.

TÜRKMEN, Serkan, *4-6 Yaş Grubu Çocuklara Yönelik Kur'an Kurslarında Karşılaşılan Sorunlar (Gaziantep İli Örneği)*, Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Uşak, 2021.

TÜTEN, Ayşe ÇELİK, *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Sınıf Yönetimi Becerilerinin İncelenmesi*, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 2021.

ÜZÜMCÜ, Muzaffer ve Nuran ÇINAR, “4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitsel Yeterlilikleri ve Görev Yaptıkları Kurslarla İlgili Görüşleri (Çorlu Örneği)”, *Trabzon İlahiyat Dergisi*, 7 (1), Trabzon, 2020, 7-51.

YAĞCI, Samet, *Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4 – 6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (İzmir İli Örneği)*, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2018.